

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII

STAN STOICA DRAGOȘ SEBASTIAN BECHERU

ISTORIE

Manual pentru clasa a VII-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației și Cercetării.
Manualul a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3165/03.02.2020.
Acest manual școlar este realizat în conformitate cu programa școlară
aprobată prin OM nr. 3393/28.02.2017.

116.111 – numărul
de telefon de asistență
pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

STAN STOICA

DRAGOȘ SEBASTIAN BECHERU

ISTORIE

Manual pentru clasa a VII-a

ISTORIE. Manual pentru clasa a VII-a

Editor: dr. Costin DIACONESCU

Redactor: Mihaela STĂNESCU

Layout, tehnoredactare și hărți: Clara ARUȘTEI

Coordonator tehnic și IT: Răzvan SOCOLOV

Referenți de specialitate:

Prof. dr. Doru Dumitrescu, Colegiul Național „Spiru Haret”, București; profesor asociat la Facultatea de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Prof. Mihai Manea, inspector școlar la Inspectoratul Școlar al Municipiului București; profesor asociat la Facultatea de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Lector univ. dr. Marian Ștefănescu, Facultatea de Istorie a Universității din București

Prof. gr. I. Anișor Vasiliu, Colegiul Național "Nicu Gane", Fălticeni

Credite foto/ilustrații:

Pag. 12: după historicair/Fluteflute & User:Bibi Saint-Pol, CC BY-SA 2.5; pag. 18: grenadă de mână – ©Sol90 Images; pag. 19: balon de observație, tun de campanie, mitraliera Maxim, tancul Mark 1 – ©Sol90 Images; pag. 20, stânga jos – Fundația Sever Pleniceanu; pag. 22-23 - ©Sol90 Images; pag. 24 – Arhivele Naționale; pag. 33, jos – Muzeul Național al Sportului; pag. 35: Marlene Dietrich; pag. 44, jos - B. Корецкий, CC BY-SA 4.0; pag. 51, stânga sus: Bundesarchiv, Bild 146-1981-053-02A/CC-BY-SA 3.0; stânga jos - Piropr01, CC BY-SA 4.0; pag. 53, sus: San Jose/ Rowanwindwhistler, CC BY-SA 3.0; jos: Attribution: Bundesarchiv, Bild 183-E0406-0022-001/CC-BY-SA 3.0; pag. 54-55: ©Sol90 Images; pag. 56, sus: Attribution: Bundesarchiv, Bild 141-1880/CC-BY-SA 3.0; pag. 58, stânga jos: Attribution: Mil.ru, CC BY 4.0; pag. 60, dreapta sus: Kitkatcrazy, CC BY-SA 3.0, stânga jos: Bundesarchiv, Bild 183-R99993/CC-BY-SA 3.0; pag. 62-63: ©Sol90 Images; pag. 67: NASA; pag. 68: Deutsche Fotothek, CC BY-SA 3.0 DE; pag. 69, dreapta: SimonP, CC BY-SA 3.0; pag. 70: Bundesarchiv, B 145 Bild-F038788-0006/Schaack, Lothar/CC-BY-SA 3.0; pag. 71, sus: Andreas Praefcke, CC BY 3.0; pag. 74: Georgelouis, BeenAroundAWhile, CC BY-SA 3.0; pag. 77, sus: San Jose, CC BY-SA 3.0; jos: Sue Ream, photographer (San Francisco, California), CC BY 3.0; pag. 79, sus: Blackfish, CC BY-SA 3.0; pag. 80, jos: Sam Fentress, CC BY-SA 2.0; pag. 83, jos: Piotr Drabik, CC BY 2.0; pag. 84, sus dreapta: UpstateNYer, CC BY-SA 2.0; pag. 85, sus: Baldeady, CC BY 3.0; jos: Hamid Mir, CC BY-SA 3.0; pag. 86, sus: UK Department for International Development, CC BY 2.0

Celelalte imagini: Wikimedia Commons – Domeniu Public; Dreamstime

Credite video:

Dreamstime, Videoblocks, Audioblocks, Wikimedia Commons – Domeniu Public.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STOICA, STAN

Istorie : manual pentru clasa a VII-a / Stan Stoica, Dragoș

Sebastian Becheru. - București : CD Press, 2019

ISBN 978-606-528-451-7

I. Becheru, Dragoș Sebastian

94

© Copyright CD PRESS 2019

Această lucrare, în format tipărit și electronic, este protejată de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celealte drepturi de proprietate intelectuală. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reproducă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, fotocopiere etc.), fără acordul expres al Editurii CD PRESS.

Editura CD PRESS

București, str. Logofătul Tăutu nr. 67, sector 3, cod 031212

Tel.: 021.337.37.17, 021.337.37.27, 021.337.37.37 Fax: 021.337.37.57

e-mail: office@cdpress.ro • www.cdpress.ro • Editura CD PRESS

Comenzi:

✉ manuale@cdpress.ro • ☎ 021.337.37.37

☞ www.cdpress.ro

REVISTE • CARTE ȘCOLARĂ • MANUALE DIGITALE • DOTĂRI ȘCOLARE

Prima alegere în domeniul produselor și al proiectelor educaționale românești de calitate pentru școală și familie

Scanează codul și consultă catalogul complet de titluri al Editurii CD PRESS.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				format tipărit	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

• Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

• Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strânepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moartel!” strigă toti.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Cuprins

Prezentarea manualului de Istorie	6
Recapitulare inițială	8
Evaluare inițială	10
UNITATEA 1. Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	11
Marile alianțe politico-militare în lume	12
Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor.	
Fronturile de luptă	14
Studiu de caz. Revoluția industrială și războiul.	
Noul armament și victimele lui	16
Studiu de caz. Viața în tranșee și „frontul de acasă”	20
Studiu de caz. România și Primul Război Mondial	24
Sfârșitul războiului. Tratatele de pace.	
Noua hartă a Europei	26
Să ne amintim!	28
Autoevaluare	30
UNITATEA 2. Perioada interbelică: o lume în schimbare	31
Viața cotidiană în perioada interbelică	32
Studiu de caz. Femeia în viața publică	34
Studiu de caz. Cinematograful – artă și industrie	36
Studiu de caz. Crize economice	38
Cetățean și stat în democrație și în totalitarism	40
Studiu de caz. Un model democratic – SUA	42
Studiu de caz. Comunismul. Nazismul	44
Să ne amintim!	46
Autoevaluare	48
UNITATEA 3. Lumea în război	49
Relațiile internaționale.	
Agresiunea statelor totalitare	50
Al Doilea Război Mondial (1939 – 1945)	52
Studiu de caz. Noile mijloace de distrugere în masă	56
Studiu de caz. Viața pe front și în „frontul de acasă”	58
Studiu de caz. Holocaustul	60
Sfârșitul războiului.	
Conferința de Pace de la Paris	62
Să ne amintim!	64
Autoevaluare	66
UNITATEA 4. Lumea postbelică	67
Reconstrucția postbelică	68
Viața cotidiană:	
de la dramele războiului la prosperitate	70
Studiu de caz. Declarația Universală a Drepturilor Omului	72
Studiu de caz. Protestul tinerei generații	74
Democrație versus comunism.	
Războiul Rece (1945 – 1991)	76
Uniunea Europeană	78
Lumea contemporană: globalizare,	
diversitate culturală, revoluție informațională	80
Studiu de caz.	
Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia	82
Studiu de caz. Terorismul	84
Studiu de caz. Migrații în lumea contemporană	86
Să ne amintim!	88
Autoevaluare	90
Să ne amintim!	92
Autoevaluare finală	94

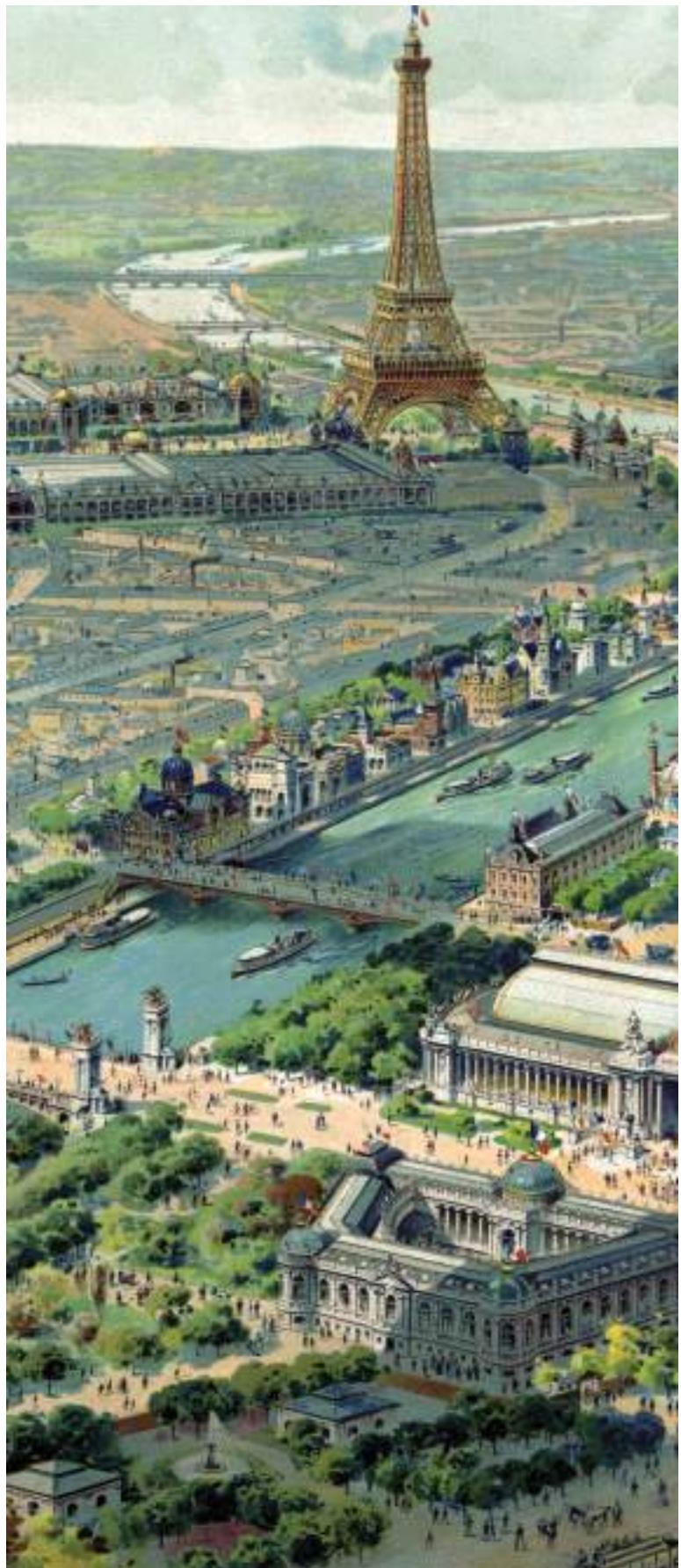

Cunoștințe. Abilități. Valori. Competențe generale și specifice

Acum manual te va ajuta să dobândești cunoștințe, să îți formezi abilități și, în final, un set de valori care să te ghidzeze în viață. Într-un cuvânt, vei dobândi următoarele competențe generale și specifice:

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

- 1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice
- 1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

- 2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice
- 2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

- 3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice
- 3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

- 4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia
- 4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența
- 4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacitaților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente

Prezentarea manualului de ISTORIE

Dragi elevi,

Manualul pe care îl aveți în mână vă va ajuta să creșteți. La sfârșitul anului școlar, când veți termina de parcurs conținutul lui, veți cunoaște mai multe despre lumea în care trăiți, veți putea folosi cuvinte pe care acum nu le știți, veți învăța să căutați surse de informații, să redactați texte, să interpretați imagini, să faceți legătura între evenimente, între oameni.

Manualul are o structură inedită și modernă, care permite studierea istoriei aşa cum ar face-o un istoric: pe baza surselor istorice. **Manualul tipărit** și cel **digital** oferă o selecție de documente grafice, foto și video care prezintă izvoare istorice relevante pentru lecția respectivă.

Manualul vă ajută să dobândești competențe pe care trebuie să le aveți nu doar acum, ci și în viitor, ca adulți. Cum lumea în care trăim este într-o continuă schimbare, manualul răspunde unor cerințe ale prezentului și ale viitorului. Creativitatea, gândirea critică, rezolvarea

unor situații-problemă, puterea de a vă adapta în situații neprevăzute, abilitatea de a lucra în echipă – iată ce veți putea folosi peste ani datorită (și) acestui manual.

Deoarece învățarea este cu atât mai plăcută cu cât se asemănă mai mult jocului, manualul se prezintă într-un format provocator și atractiv. Manualul vă poartă într-o călătorie în trecut, vă ajută să reflectați la prezent și să priviți cu încredere, dar și cu responsabilitate, spre viitor. Lecțiile Iстoriei sunt utile pentru fiecare dintre noi, deoarece toți putem contribui la modelarea unei lumi mai bune.

Vă dorim ca satisfacția progresului pe care-l veți realiza și bucuria cunoașterii și a colaborării cu alți elevi și cu profesorul vostru să vă însoțească pe tot parcursul anului școlar.

Mult succes!

Manualul tipărit

Pagini de învățare

Dicționar – cuvinte și expresii noi.

Textul lecției

Prezintă într-o manieră clară și coerentă informațiile cele mai importante pe care trebuie să le cunoască elevul. Este informație „la zi” din punct de vedere științific, redată într-un mod adaptat vîrstei elevilor.

Unitatea de învățare

Întrebare de deschidere a lecției

Are rolul de a face legătura între achizițiile anterioare ale elevului și cele care urmează a fi formate.

Hartă istorică – ajută la înțelegerea desfășurării unor evenimente în timp și spațiu.

Sursă

Aplicații și întrebări pornind direct de sursa istorică

Descrierea sursei

Aplicații – instrumente și metode moderne de învățare și evaluare: portofoliu, proiect, brainstorming-ul jocul de rol, dezbaterea.

Conținuturile învățării, conform programei școlare

Marcaj care indică prezența a cel puțin unui tip de **AMII** pe pagina dublă deschisă a manualului digital

Studiu de caz

This screenshot shows a digital study guide page. At the top left is a large number '2'. The title 'Un model democratic - SUA' is in bold. Below the title are several sections: 'Democrația americană', 'CĂRȚI DE REFERINȚĂ', 'CĂRȚI DE STUDIU', 'CĂRȚI DE CONSULTARE', and 'CĂRȚI DE EXPLORARE'. The main content area includes a large image of the Statue of Liberty, a bar chart, and a timeline. There are also sections for 'Democrație și politici naționale' and 'Democrație și politici internaționale'.

Este focalizat pe un anumit subiect, cu grad ridicat de relevanță pentru înțelegerea temei.

Pagini de recapitulare

This screenshot shows a digital recapitulation page. The title 'Să ne amintim!' is at the top. It features several sections: 'Cărți recomandate de citit', 'Cărți recomandate de citit și sărbătorit', 'Cărți recomandate de citit și sărbătorit', 'Cărți recomandate de citit și sărbătorit', and 'Cărți recomandate de citit și sărbătorit'. Below these are two large text boxes for writing, a timeline from 1945 to 2015, and a section for drawing.

Recapitulează și sistematizează informațiile dobândite pe parcursul unei unități de învățare, prin diferite tipuri de cerințe: completarea unor texte lacunare, a unor tabele, a unor scheme, ordonarea cronologică a unor evenimente, asocierea unor evenimente cu date etc.

Manualul digital

Descoperă în *varianta digitală* a manualului activități multi-media interactive de învățare (AMII) legate de tema lecției. Acestea sunt evidențiate în varianta digitală și în cea tipărită prin simboluri distinctive.

Planșă didactică

Prezintă, într-o grafică deosebită, aspecte relevante legate de conținutul unor lecții.

Pagină de evaluare

This screenshot shows a digital self-assessment page. The title 'Autoevaluare' is at the top. It includes a table for marking achievement levels (1, 2, 3), a map of Europe with colored regions, and a photograph of two children.

Cuprinde itemi de tip obiectiv, semiobiectiv și subiectiv, precum și un barem de autoevaluare. Este concepută astfel încât să asigure formarea competențelor-cheie.

This diagram illustrates three types of digital activities:

- STATIC**: Represented by a green button with a camera icon. Below it is a screenshot of a digital interface showing a collage of images.
- ANIMATE**: Represented by a purple button with a film icon. Below it is a screenshot of a digital interface showing a video player.
- INTERACTIVE**: Represented by a yellow button with a pencil icon. Below it is a screenshot of a digital interface showing a globe.

Below each category are descriptions:

- Hărți, ilustrații, fotografii, planșe didactice
- Filme ilustrative cu valoare explicativă, didactică
- Jocuri și exerciții

Recapitulare inițială

I. Transcrie, pe caiet, evenimentele din lista de mai jos, în ordinea desfășurării acestora (1 – cel mai îndepărtat; 6 – cel mai recent).

Columb
descoperă
America

*Declarația
de Independență
a SUA*

Domnia lui
Ludovic al XIV-lea,
regele Franței;
apogeul abso-
lutismului
monarhic

Inventarea
mașinii cu aburi
universală,
de către
James Watt

Martin Luther
afișează
Cele 95 de teze
în Wittenberg;
începutul refor-
mei religioase

Unirea
Principatelor
Țara Românească
și Moldova

II. Completează, pe caiet, denumirea operei din imagine și numele artistului care a realizat-o.

Denumirea operei:
Numele artistului:

Denumirea operei:
Numele artistului:

Denumirea operei:
Numele artistului:

**III. Precizează o trăsătură comună a monarhilor din imaginile de mai jos.
Descrie, în 3-4 fraze, o acțiune sau o realizare a monarhilor reprezentați în imagini.**

Soliman Magnificul
(1520 – 1566)

Ludovic al XIV-lea
(1643 – 1715)

Petru cel Mare
(1682 – 1725)

IV. Enunțurile de mai jos (a-f) reprezintă fie cauze, fie consecințe ale Marilor Descoperiri Geografice. Scrie litera corespunzătoare fiecărui enunț într-un organizator grafic precum cel de mai jos, fie la cauze, fie la consecințe.

- a. căutarea unor noi trasee comerciale spre India;
- b. dezvoltarea manufacturilor și a comerțului;
- c. dorința Papilor de a converti la creștinism noi popoare;
- d. formarea imperiilor coloniale;
- e. intenția monarhilor de a-și extinde posesiunile;
- f. mutarea centrului de greutate al comerțului din Marea Mediterană în Oceanul Atlantic.

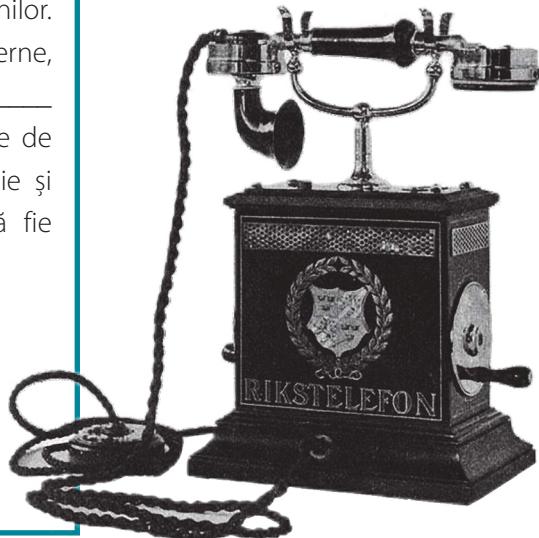

V. Completează spațiile libere din textul de mai jos, folosind datele și cuvintele din lista de termeni.

Atenție la cuvintele-capcană!

Nașterea lumii moderne a avut loc în secolele XIV – XVI, când au apărut Renașterea _____ și cea artistică, Reforma religioasă și Marile Descoperiri Geografice. Renașterea a însemnat schimbarea modului de gândire al oamenilor. S-au pus bazele științelor moderne, prin apariția gândirii _____ și prin instituirea unei metode de cercetare bazate pe observație și _____. Omul începe să fie privit cu optimism, ca ființă frumoasă și capabilă de progres prin _____. Reforma religioasă, la rândul ei, a avut un rol important în nașterea spiritului _____.

Revoluția industrială și cea științifică au avut consecințe foarte importante asupra dezvoltării societății, schimbând radical modul de viață al oamenilor, peisajul _____ și rural, regimurile politice, ordinea socială.

Dacă Renașterea și Reforma au schimbat gândirea oamenilor, Marile Descoperiri Geografice au lărgit considerabil orizontul cunoașterii și au pus la îndemâna europenilor principala armă a progresului material: _____. Acestea s-a format în urma dezvoltării explosive a _____ mondial, în urma formării imperiilor coloniale. Mai întâi spaniolii și portughezii, apoi olandezii, francezii și englezii au început să exploreze și să ia în stăpânire teritoriile întinse pe alte _____. Dezvoltarea economică generală și dezvoltarea științelor au creat, la un moment dat, un instrument capabil să împingă posibilitățile omului și mai departe: mașina. Inițial, mașinile au fost puse în funcțiune de forță _____, iar mai târziu, de electricitate și _____.

În paralel cu evoluția economiei prin apariția capitalului și a mașinilor, are loc o revoluție în gândirea politică și socială a oamenilor. Iluminismul continuă spiritul umanist și formulează idei concrete care vor schimba lumea: faptul că oamenii trebuie să fie _____ și _____ – asemenea și popoarele –, și că suveranitatea _____ trebuie să-o înlocuiască pe cea a monarhilor absoluci. Cele mai importante evenimente care au modernizat societatea au fost Revoluția _____ din Anglia, Revoluția Franceză din anul _____ și Marea Revoluție europeană de la _____.

Ca urmare a acestor transformări, spre sfârșitul secolului al XIX-lea are loc unificarea _____ și a Germaniei, formarea României și obținerea independenței de stat a acesteia. Revoluția industrială, descoperirile științifice și _____ creează în jurul anului _____ o societate prosperă, optimistă și pașnică. Epoca a fost numită de _____ „victoriană”, iar de _____, *La Belle Époque*.

Listă de date și cuvinte

1789	britanici	continentale	experiment	invențiile	popor
1848	capitalist	critice	francezi	Italia	urban
1900	capital	cunoaștere	Glorioasă	liberi	deducție
abur	comerț	egală	intelectuală	petrol	români

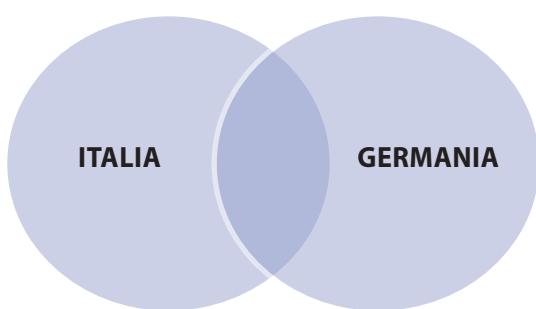

Evaluare inițială

I. Determină corespondența dintre datele de pe coloana A și evenimentele din coloana B (de exemplu, 1-b).

A	B
1. 1492	a. Începe construirea Catedralei Sf. Petru din Roma
2. 1506	b. Cristofor Columb descoperă America
3. 1517	c. Se încheie prima expediție în jurul lumii, inițiată de Magellan
4. 1522	d. Martin Luther afișează <i>Cele 95 de teze</i>
5. 1769	e. Declarația de Independență a SUA
6. 1776	f. Mașina cu aburi a lui James Watt
7. 1789	g. Marea Revoluție Franceză
8. 1848	h. Unirea Principatelor Țara Românească și Moldova
9. 1859	i. Unificarea Italiei și a Germaniei
10. 1871	j. Marea Revoluție Europeană

II. Precizează două asemănări și o diferență între procesele de unificare a Italiei și a Germaniei.

IV. Completează schema de mai jos, precizând trei cauze și două consecințe ale Reformei religioase.

III. Stabilește dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate sau false, notând în dreptul lor A (Adevărat) sau F (Fals).

Enunț
1. Revoluția industrială a început în Franța.
2. Voltaire a fost un gânditor umanist.
3. Unul dintre monarhii absolutiliști a fost Elisabeta I, regina Angliei.
4. Renașterea și Umanismul au apărut în Italia, în secolul al XIV-lea.
5. Umaniștii au promovat ideile de libertate și egalitate.
6. Iluminismul a apărut în Italia.
7. Vasco da Gama a efectuat o expediție în America de Sud.
8. Barocul a fost stilul artistic specific Contrareformei (Reformei Catolice).
9. „Revoluția glorioasă” din Anglia a însemnat trecerea de la monarhia absolutistă la monarhia parlamentară.
10. Imperiul Aztec a fost cucerit de conquistadorul Hernán Cortés.

V. Alcătuiește un eseu de o pagină cu tema: „Viața cotidiană în Parisul perioadei La Belle Époque”, folosind și cuvintele: electricitate, automobil, prosperitate, expoziție, Turnul Eiffel, bulevard, cinematograf, metrou, bicicletă, cafenea. Subliniați cuvintele în text, pentru a ține mai ușor evidența folosirii lor.

SUBIECT	I	II	III	IV	V	Oficiu	Total
Punctaj maxim	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	$3 \times 5 =$ 15 puncte	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	$5 \times 3 =$ 15 puncte	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	10 puncte	100 de puncte
Punctajul tău	10 puncte	...

Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea

În această unitate vei învăța despre:

- Marile alianțe politico-militare
- Primul Război Mondial: fronturi, armament, victime, viața cotidiană
- Tratatele de pace
- Noua hartă a Europei

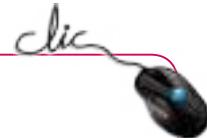
Portofolii anuale

- Include noțiunile noi, descoperite în această unitate, într-un *Glosar anual de termeni specifici*.
- Completează un *Jurnal al cunoașterii* cu informațiile care crezi că îți pot fi de folos în viață. Îl vei completa și pentru celelalte unități, până la sfârșitul anului școlar.
- Realizează *Glosarul și Jurnalul cunoașterii* pe baza indicațiilor din **manualul digital**.

Portofoliu pe unitate

- Realizează un portofoliu despre viața cotidiană, acasă și în tranșee, în timpul Primului Război Mondial. Folosește modelul din manualul digital.

Marile alianțe politico-militare în lume

Rivalități politice

Concurența pentru colonii

Naționalismul

În timp ce viața cotidiană a perioadei *La Belle Époque* era marcată de prosperitate, optimism și veselie, la nivel politic se acumulau tensiuni, se pregăteau armate, se negociau alianțe.

Franța era dornică de revanșă după înfrângerea de către Prusia în războiul din 1870 – 1871 și pierderea bogatelor provincii Alsacia și Lorena.

Unificată în jurul Prusiei (1871), **Germania avea o ascensiune economică rapidă**, ajungând, până în 1913, prima putere industrială a Europei. Însă își simțea granițele prea strâmte și privea cu interes la coloniile Marii Britanii și ale Franței, care serveau ca **piețe de desfacere** și surse de materii prime. Germania dorea să-și creeze un imperiu colonial pe măsura dezvoltării sale economice. În alianță cu Austro-Ungaria, promova **pangermanismul**, o formă de extindere a dominației germanice în Europa și în lume.

Deși pierduse întărietatea industrială în favoarea Germaniei, **Anglia păstra supremația maritimă**, care-i asigura controlul numeroaselor și bogatelor sale colonii.

Rusia dorea să se extindă spre sudul Asiei și în Balcani, prin promovarea **panslavismului**. A intrat astfel în conflict cu Austro-Ungaria, imperiu multinațional ce stăpânea o parte a popoarelor slave.

Zone tensionate

Cea mai tensionată zonă a Europei era Peninsula Balcanică, numită, din această cauză, „butoiul cu pulbere al Europei”. Scăderea puterii otomane a dat popoarelor supuse (români, sârbii, bulgarii, albanezii) ocazia să-și câștige independența și a permis altor imperii să se extindă (Austro-Ungaria a anexat Bosnia și Herțegovina în 1908) (**Sursa 3**). Cu sprijinul Rusiei, Serbia dorea crearea unei federatii a slavilor sudici, însă, pentru aceasta, trebuiau eliberate teritoriile locuite de sârbi, croați, sloveni și bosniaci stăpâniți de Austro-Ungaria. Aproape fiecare stat din Europa dorea să-și extindă teritoriul, fie pentru resurse, fie pentru realizarea unității naționale. Ca urmare, statele și-au creat sisteme de alianțe care să le asigure securitatea sau succesul, în cazul unui război.

Alianțele politico-militare

Pentru a contracara dorința de revanșă a Franței, Germania a încheiat, în 1879, o alianță defensivă cu Austro-Ungaria. În 1882, la această alianță a aderat Italia, care considera Franța un rival pentru coloniile din nordul Africii. Se crea, astfel, prima alianță militară, **Tripla Alianță** sau **Puterile Centrale**, la care a aderat și România (1883). În 1890, împăratul german Wilhelm al II-lea a proclamat pretențiile Germaniei la supremația mondială, inclusiv maritimă, ceea ce a stârnit îngrijorare. Franța, Rusia și Marea Britanie s-au asociat, formând **Tripla Întălegere** sau **Antanta** (1907), alianță politico-militară opusă Puterilor Centrale.

La începutul anului 1914, armele erau încărcate și îndreptate spre adversari. Se aștepta un prilej pentru deschiderea focului.

◀ Sursa 1 Alianțe politico-militare în 1913

1. Numește statele cu care România se învecina în nord-vest și în nord-est.
2. Menționează o diferență între Puterile Centrale și Antanta, având în vedere poziția geografică în Europa. Precizați câte un avantaj strategic al fiecărei tabere.
3. Pe baza informațiilor din lecție și din **sursa 1**, copiază pe caiet și completează tabelul de mai jos după modelul dat, astfel încât să cuprindă țările membre ale celor două alianțe politico-militare.

	Puterile Centrale	Antanta
1.	Germania	Franța
2.		
3.		
4.		

DICȚIONAR

pangermanism = politică de unire a tuturor vorbitoilor de limbă germană (germani, austrieci etc.) într-un singur stat.

panslavism = politică ce urmărea unirea tuturor slavilor într-o confederație; a fost promovată de Rusia, care își atribuia rolul de lider al lumii slave.

piată de desfacere = regiune, stat, colonie etc. unde pot fi vândute mărfurile produse în altă parte a lumii.

▲ Sursa 2 Caricatură apărută în presa din Rusia, în 1914. În imaginea de sus este reprezentat împăratul Germaniei, Wilhelm al II-lea, sprijinit de împăratul Austro-Ungariei, Franz Joseph, și de sultanul otoman Mehmet al V-lea. Acțiunea acestora este intitulată „Dacă am ajunge în vârf, ar fi al nostru!”. În imaginea de jos apare un soldat rus și înscrisul „Lăsați-mă să vă ajut cu asta!”.

1. Menționează un obiectiv al politicii externe germane, ironizat în caricatură.
2. Numește doi aliați și un adversar ai Germaniei, care apar în caricatură.

▲ Sursa 3 Caricatură publicată într-un ziar francez din 1908, care-i reprezintă pe împăratul Austro-Ungariei, Franz Joseph, pe regele Bulgariei, Ferdinand, și pe sultanul otoman Abdul Hamid al II-lea.

1. Analizează sursa 3 și caracterizează, într-o frază, atitudinea Imperiului Otoman în fața pierderilor teritoriale pe care le suferă.
2. Precizează o asemănare între sursele 2 și 3, în privința realităților politice pe care le sugerează.

APLICAȚIE interactivă

Joc de rol

Marile alianțe din timpul Primului Război Mondial.
La sfârșitul orei, aveți pregătite 6 cartonașe pe care sunt scrise numele următoarelor state: Marea Britanie, Austro-Ungaria, Franța, Germania, Italia, Rusia.

- **Faza I:** Cartonașele sunt împărțite aleatoriu la 6 elevi. Se indică un loc în clasă unde se vor aduna statele Antantei și un altul pentru Puterile Centrale. Elevii care extrag cartonașele trebuie să știe unde să se așeze. Elevii care rămân în bânci vor evalua și vor corecta prestația celor 6 „actori”.
- **Faza II:** Se citesc enunțuri care încep cu „Un pas în față statul care ...” și continuă cu: „... era un imperiu multinațional • „... avea cele mai multe colonii” • „... avea o revanșă de luat în fața Germaniei” • „... promova panslavismul” • „... rivaliza cu Franța pentru coloniile din nordul Africii” • „... dorea hegemonie mondială” ...
- **Faza III:** Autoevaluarea și evaluarea prestației.

Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă

Cauzele Primului Război Mondial

Spre deosebire de războaiele medievale și moderne, Primul Război Mondial a avut mize mult mai mari: dominația asupra întregii lumi, obținerea de resurse economice la scară globală, satisfacerea unor aspirații naționale. Cauzele directe ale izbucnirii războiului au fost mișcările naționaliste din Balcani, dorința de revanșă a francezilor în fața germanilor, rivalitatea pentru colonii dintre marile puteri și intenția Germaniei de a detrona Marea Britanie ca putere **hegemonă** mondială.

Declanșarea războiului. Evoluția alianțelor

Scânteia care a aprins „butoiul cu pulbere” a fost **asasinatul de la Sarajevo**. La 28 iunie 1914, moștenitorul tronului Austro-Ungariei, Franz Ferdinand, și soția sa, Sophie, au fost împușcați mortal de un naționalist sărb, la Sarajevo. Asasinul nu a acționat singur, ci împreună cu 6-7 membri ai unei grupări naționaliste sărbe. Austro-Ungaria a amenințat cu declanșarea unui război, dacă Serbia nu permitea efectuarea unei anchete de către autoritățile austro-ungare pe teritoriul ei, pentru depistarea și pedepsirea complotiștilor. Bazându-se și pe sprijinul Rusiei, Serbia a refuzat. Ca urmare, la 28 iulie 1914, **Austro-Ungaria a declarat război Serbiei**. Solidară cu Serbia, Rusia a declarat război Austro-Ungariei. Alianții Austro-Ungariei s-au comportat diferit: Germania a intrat în război împotriva Rusiei, dar Italia și România și-au declarat **neutralitatea** și aveau să intre, în cele din urmă, de partea Antantei. De o parte sau de alta au intrat aproape toate statele europene (**Sursa 4**).

Fronturile de luptă. Desfășurarea războiului

S-au format, în Europa, două **fronturi** principale – de Est și de Vest –, și două secundare, în sud (**Sursa 3**). Strategia germană urmărea înfrângerea rapidă a Franței printr-un atac surpriză, desfășurat nu la granița dintre cele două țări, cum se așteptau francezii, ci în nord. Pentru aceasta, Germania a invadat Belgia, fără a ține seama de neutralitatea acesteia. Printr-o mobilizare exemplară, francezii au reușit să opreasă atacul german în bătălia de pe râul **Marna** și să stabilizeze frontul. Intervenția rapidă a britanicilor în sprijinul Franței și atacul neașteptat de rapid al Rusiei în Est au obligat Germania să-și mute unele armate pe frontul de Est. Pe frontul de Vest, **războiul** a devenit unul **de uzură**. Alte bătălii importante au avut loc pe râul **Somme** și la **Verdun** (1916). În Est, Germania a oprit atacul inițial al Rusiei prin victoriile de la **Tannenberg** și **Lacurile Mazuriene**. În noiembrie 1917, în urma schimbărilor politice interne (preluarea puterii de către comuniști), Rusia își suspendă operațiunile militare, apoi încheie un **armistițiu** cu Puterile Centrale. Pe frontul de Est, Puterile Centrale erau câștigătoare. Însă războiul încă nu se încheiaște.

◀ **Sursa 2**
**Grup de francezi
mobilizați (1914)**

- Menționează o cauză a intrării Franței în război.
- Numește un aliat al Franței.

Care era idealul național al sărbilor?

DICȚIONAR

armistițiu = acord de încetare a focului.

front = loc unde două armate stau față în față; dacă armatele sunt numeroase, se formează o „linie a frontului”.

hegemonie = dominația unui stat asupra altuia/altora.

neutralitate = neangajare într-un conflict.

război de uzură = atacarea și amenințarea permanentă a inamicului, pentru a-i slăbi rezistența.

ultimatum = aici, ultimul avertisment înainte de declanșarea unui război.

▼ Sursa 1

Italia părăsește Tripla Alianță

„În vara anului 1914, fără o prealabilă înțelegere cu Italia, fără cără o informa și fără a fi luat în considerare cătuși de puțin indemnurile spre moderație pe care i le adresase guvernul italian, Austro-Ungaria a înaintat Serbiei **ultimatumul** din 23 iulie, care a fost cauza și punctul de plecare al actualei conflagrații [...] lată de ce, încrezătoare în justitia cauzei sale, Italia afirmă și proclamă că își reia din acest moment deplina libertate de acțiune și declară nul și neavenit tratatul său de alianță cu Austro-Ungaria.”

(Declarația ministrului italian de Externe, Giorgio Sonnino, 3 mai 1915)

- Menționează cauza denunțării de către Italia a Tratatului cu Austro-Ungaria.

▼ Sursa 3 Evoluția fronturilor din Europa în Primul Război Mondial

• Analizează cu atenție harta și menționează:

- a.** două state împotriva cărora lupta România; **b.** un aliat al României pe Frontul de Est; **c.** patru state cu care Austro-Ungaria avea deschise fronturi; **d.** două state cu care Germania lupta în același timp.

▼ Sursa 4 Statele implicate în război

ANTANTA	PUTERILE CENTRALE
Rusia (1914)	Germania (1914)
Franța (1914)	Austro-Ungaria (1914)
Marea Britanie (1914)	Imperiul Otoman (1914)
Belgia (1914)	Bulgaria (1915)
Japonia (1914)	
Italia (1915)	
Portugalia (1916)	
România (1916)	
SUA (1917)	
Grecia (1917)	
China (1917)	

Războiul din 1914 – 1918 a fost denumit **război mondial** deoarece a implicat un număr mare de țări, de pe diferite continente.

- Analizează graficul și menționează statele extraeuropene implicate în război.

APLICAȚIE interactivă

Brainstorming („asaltul de idei”)

- Enunțarea problemei:** Războiul poate părea câteodată soluția unor probleme. Însă Istoria ne arată că un război naște alt război. Statele învinse vor să-și ia revanșa și să recupereze ceea ce au pierdut. Statele învingătoare doresc să păstreze ceea ce au obținut și, mai ales, poziția dominantă.
- Propuneți oricâte și orice fel de soluții** care ar fi putut duce la evitarea Primului Război Mondial. Exprimăți-vă concis și rapid ideile. Nu există idei greșite. Scrieți-le pe toate pe biletete; afișați-le pe un suport.
- Citiți împreună biletelele și **alegeți cele mai bune 3 soluții**. Argumentați alegerea. Analizați care ar fi fost implicațiile aplicării acestora.
- Valorificați munca.** Afișați cele trei idei pe un poster. Sunt produsul „geniului colectiv” al întregii clase.

APLICAȚIE individuală

Completează organizatorul grafic **Cauzele războiului**, pe baza informațiilor din lecție.

lupta pentru hegemonie între marile puteri

disputa pentru teritorii europene

Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui

STUDIU
DE
CAZ

Ce arme erau folosite la începutul secolului al XIX-lea?

„A doua revoluție industrială” și noul armament

Odată declanșat războiul, întreaga societate s-a mobilizat pentru **satisfacerea nevoilor frontului**. Armamentul și echipamentele erau produse de industria de război. Ca urmare, acest sector a cunoscut o dezvoltare accelerată. Nu întâmplător, țările cu cele mai mari capacitați industriale au susținut cel mai bine efortul de război. În absența bărbătilor plecați pe front, un rol important în producția industrială l-au avut **femeile**.

Primul Război Mondial a fost mult diferit de toate războaiele de până atunci. Acest fapt s-a datorat în special noilor arme și mașini de luptă, produse de industrie, cât și noilor mijloace de transport și de comunicație. La sfârșitul sec. al XIX-lea a avut loc o a doua fază a revoluției industriale, bazată pe electricitate și pe utilizarea carburanților derivați din petrol. Noile tipuri de motoare au permis apariția avioanelor, a tancurilor și a submarinelor. Fiind la începuturile lor, încă nu suficient de performante, aceste noi arme au jucat un anumit rol în război, dar nu s-au dovedit decisive. Soarta bătăliilor a fost decisă de arme precum: pușca, mitraliera, tunul, grenada, dar mai ales de dispozitivele defensive: **tranșeele**. Pentru transportul trupelor, foarte utile au fost căile ferate, iar pentru comunicații, radioul și telefonul.

Avioanele

Apărute în 1903, avioanele erau încă puține, mici și lente. La început, au fost folosite mai mult pentru **spionarea inamicului**. Germania a obținut o mare victorie la Tannenberg, împotriva rușilor, datorită, printre altele, observării din avion a mișcărilor acestora.

Pe parcursul războiului, a fost înțeles potențialul militar al avioanelor și s-a trecut la perfectionarea și fabricarea lor în număr tot mai mare. Au fost folosite și pentru bombardarea tranșelor inamice și a obiectivelor civile.

▼ Sursa 1 Regele George al V-lea al Marii Britanii inspectând o fabrică de obuze (1917)

- Explică într-o singură frază de ce era necesară această vizită.

▼ Sursa 2 Avion britanic folosit în Primul Război Mondial (1917)

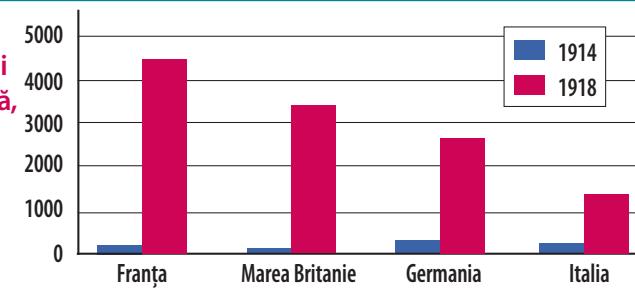
În perioada 1914 – 1918, aproximativ 10 000 de avioane au fost trimise în luptă de toate taberele, circa 60% fiind bombardiere, iar restul, avioane de vânătoare și de recunoaștere.

- Notează, pe caiet, trei informații importante care se puteau obține despre inamici, folosind avioanele de recunoaștere.

► Sursa 3 Evoluția numărului avioanelor de luptă, între 1914 și 1918

(după R.G. Grant,
*World War I.
From Sarajevo to
Versailles*, 2014)

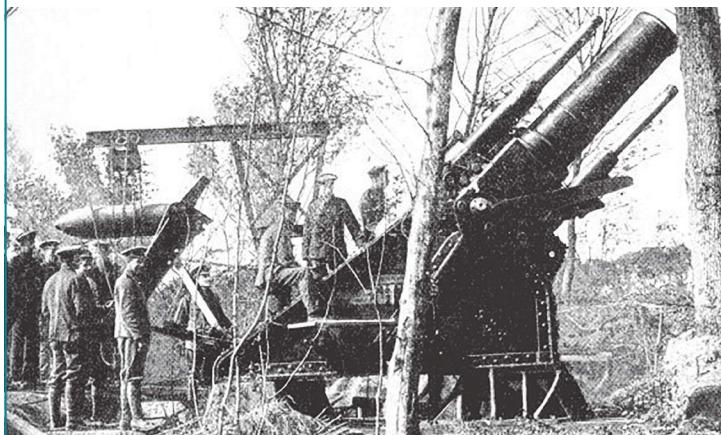
1. Numește statul cu cele mai multe avioane în 1914.
2. Numește statul cu cele mai multe avioane în 1918.
3. Pe baza informațiilor date de grafic, estimează numărul total de avioane existente în 1914, respectiv 1918. Exprimă verbal constatarea și găsește o explicație.

Tancurile

Primii care au adus tancurile pe câmpul de luptă au fost britanicii, la 15 septembrie 1916, în bătălia de pe râul Somme. Acestea au apărut ca soluție pentru **străpungerea tranșeelor germane**. Totuși, fiind relativ puține și încă nu îndeajuns de performante, tancurile au contat prea puțin în acest război. Spre exemplu, tancurile britanice Mark V (**sursa 5**), intrate în uz în ianuarie 1918, abia atingeau 8-10 km/h. Manevrat de 8 oameni, Mark V era vulnerabil la atacurile de artillerie sau cu grenade. Se împotmolea ușor în tranșee și în gropile făcute de obuze. Mai performant era tancul francez Renault FT 17 (**sursa 6**), primul care putea trage în orice direcție, nu doar în față, și care atingea 13 km/h. Mai ales englezii și francezii au mizat pe această armă. Între 1914 și 1918, aceștia au fabricat 5 500 de tancuri, în timp ce germanii au produs doar 20.

▼ Sursa 4 Obuzier

Obuzier (lansator de obuze, proiectile încărcate cu explozibil) utilizat de soldați britanici în bătălia de pe Somme (1916). Fiind foarte grele, proiectilele erau încărcate cu ajutorul unei macarale.

APLICAȚIE individuală

Exercițiu Interdisciplinar

Câți militari au murit pe front, în Primul Război Mondial?

Valorifică datele din tabelul alăturat, parcurgând următorii pași:

- Scrie** pe caiet statele Antantei și ale Puterilor Centrale.
- Calculează** (folosind mijloace electro-nice sau creionul și hârtia) numărul total al militarilor decedați, din tabăra Antantei.
- Calculează** numărul total al militarilor decedați, din tabăra Puterilor Centrale.
- Compară** pierderile de vieți omenești ale Antantei cu cele ale Puterilor Centrale. Exprimă verbal o constatare.

▼ Sursa 5 Tancul britanic Mark V

▼ Sursa 6 Tancul francez Renault FT 17

▼ Sursa 7 Mitraliera britanică Vickers

Victime ale Primului Război Mondial (date aproximative)

Sursa: Philip J. Haythornthwaite, *The World War One Source Book; Arms and Armour*, 1993

Țara	Număr militari mobilizați	Militari morți	Miliari răniți
Austro-Ungaria	7 800 000	1 100 000	3 620 000
Belgia	380 000	58 637	44 686
Bulgaria	1 200 000	87 500	152 390
Franța	8 660 000	1 397 800	4 266 000
Germania	13 250 000	2 050 897	4 247 143
Grecia	250 000	26 000	21 000
Imperiul Otoman	2 998 321	771 844	400 000
Italia	5 615 140	651 000	953 886
Marea Britanie	8 841 541	885 138	1 663 435
România	1 234 000	300 000	120 000
Rusia	12 000 000	1 811 000	4 950 000
Seria	707 343	275 000	133 148
SUA	4 743 826	116 708	205 690
Total	67 680 171	9 531 524	20 777 378

Nave și submarine

Primul Război Mondial a fost **prepondérant terestru**, dar navele militare au avut un rol strategic important. Beneficiind de superioritate maritimă, Antanta a realizat o **blocadă eficientă** împotriva marinei germane, astfel încât aceasta să nu își poată aprovisiona industria cu materii prime. În 1914, Marina Regală Britanică avea 29 de vase de război moderne, iar Germania, 17.

Germanii au încercat să combată supremăția maritimă a Marii Britanii, accelerând construcția de nave și submarine. În cea mai mare bătălie navală din Primul Război Mondial, **Bătălia Iutlandei** (mai 1916), 99 de nave germane au încercat să spargă blocada, luptând împotriva a 151 de nave britanice. Deși au suferit mari pierderi, iar bătălia s-a terminat nedecis, britanicii au rămas stăpânii mărilor datorită superiorității numerice.

▼ Sursa 8

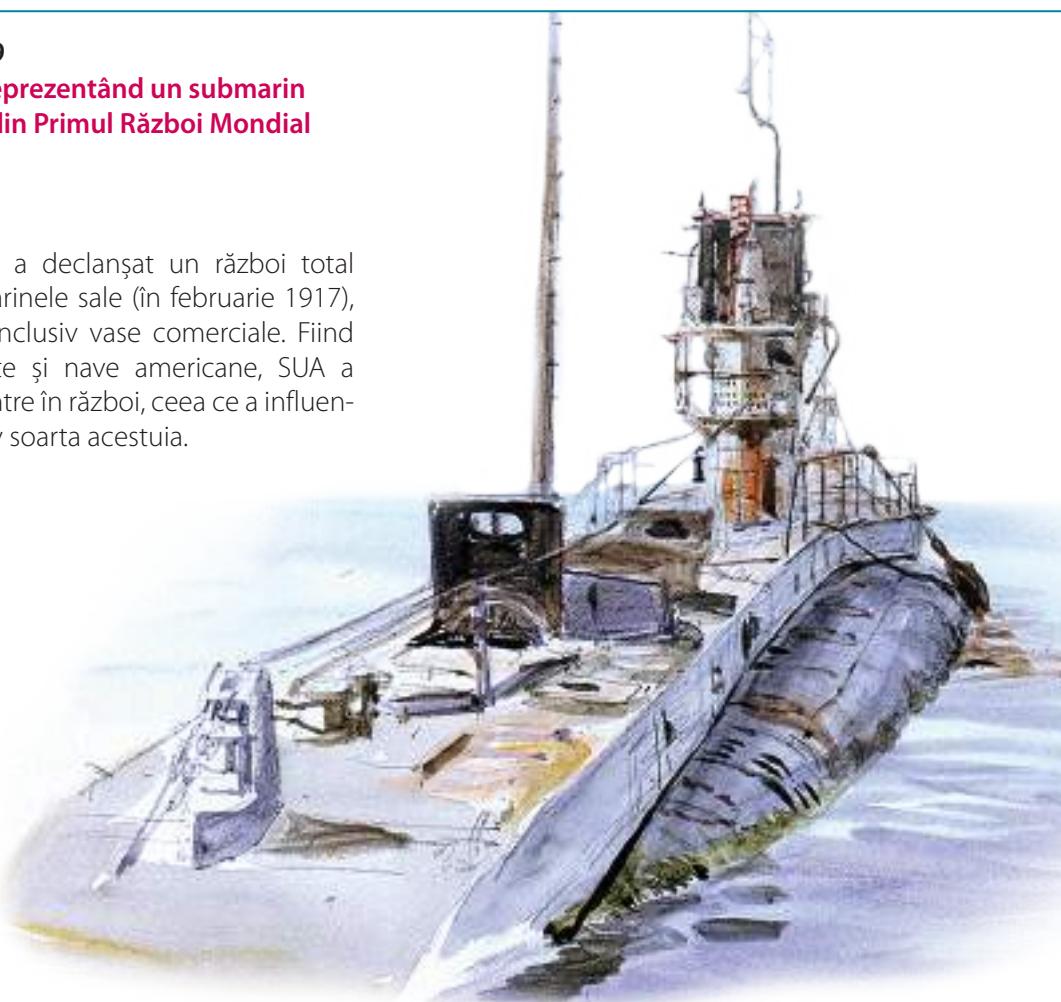
Navă militară americană din Primul Război Mondial (fotografie)

▼ Sursa 9

Pictură reprezentând un submarin german din Primul Război Mondial

Germania a declanșat un război total cu submarinele sale (în februarie 1917), atacând inclusiv vase comerciale. Fiind scufundate și nave americane, SUA a decis să intre în război, ceea ce a influențat decisiv soarta acestuia.

TEHNICĂ DE LUPTĂ DIN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

PLANŞĂ
DIDACTICĂ

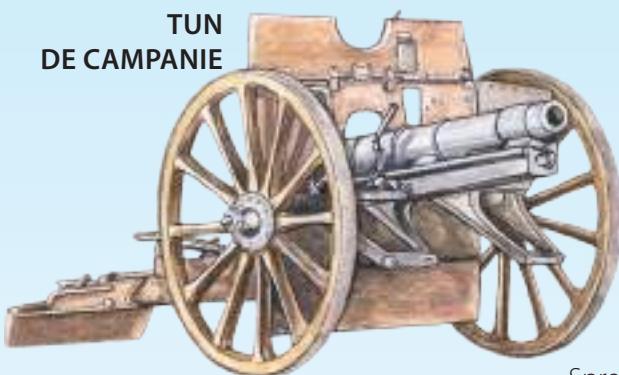
DIRIJABIL

AVION

BALON
DE OBSERVAȚIE

TUN
DE CAMPANIE

OBUZIER

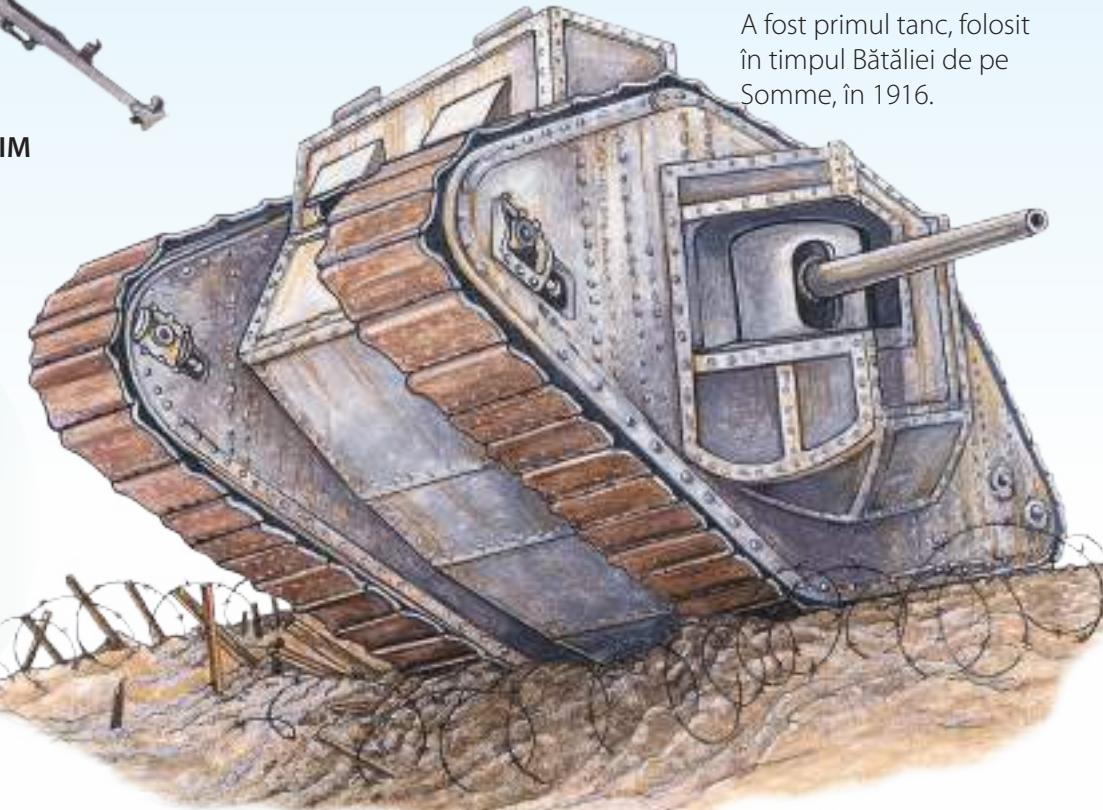

MITRALIERA MAXIM

Spre deosebire de tunul de campanie, obuzierul trăgea proiectilele pe o traectorie arcuită și era mai eficient pentru bombardarea tranșelor.

TANCUL MARK I

A fost primul tanc, folosit în timpul Bătăliei de pe Somme, în 1916.

GRENADĂ DE MÂNĂ

Era folosită pentru atac și pentru apărarea tranșelor.

GAZELE TOXICE

Afectau grav sistemul respirator, ochii și pielea. Au fost folosite pe scară largă, de către ambele părți, începând cu Bătălia de la Ypres (Belgia).

Viața în tranșee și „frontul de acasă”

STUDIU
DE
CAZ

Care erau cele
mai distrugătoare
arme din Primul
Război Mondial?

Ce erau tranșeele?

Evoluția frontului a fost influențată de dotarea combatanților cu **tehnică de luptă** și de **strategia militară** aplicată, care a constat în utilizarea tranșeelor pentru apărare.

Tranșeele erau sănțuri de peste 2 m adâncime și cu o lățime de 1-3 m, astfel încât soldații să încapă în picioare și să poată circula prin ele (**Sursa 1**). Din tranșee se încerca respingerea atacurilor. Tranșeele erau întărite cu saci de nisip sau bârne din lemn și erau protejate cu garduri de sârmă ghimpătă și pari ascuțiti. Deoarece tranșeele erau foarte greu de cucerit, războiul a fost unul „de poziții” sau de uzură, determinând **pierderi foarte mari** de ambele părți.

Viața cotidiană în tranșee

Scrisorile trimise de militari familiilor arată că viața în tranșee era foarte grea. Mâncarea era puțină și consumată în condiții nepotrivite. Militarii dormeau când puteau, direct pe pământ sau pe saltele improvizate. Condițiile pentru igiena corporală lipseau. Când ploua sau pe timp de iarnă, militarii sufereau de frig. Uneori tranșeele erau inundate, devenind impracticabile. Din cauza umezelii și a frigului mulți soldați se îmbolnăveau, iar condițiile de îngrijire în spitalele de campanie erau precare.

▼ Sursa 2 Fragment dintr-o scrisoare trimisă acasă de pușcașul englez C.H. Brazier (publicată în *The Hertfordshire Mercury*)

„În Ajunul Crăciunului, germanii din tranșeele din fața noastră au început să strige spre noi [...] Pudding! Crăciun fericit! și Englezii sunt buni! Așa că doi camarazi au urcat peste parapet [...] și s-au îndreptat spre tranșeele germane. La jumătatea drumului au fost întâmpinați de doi germani care au spus că ei nu vor trage de Crăciun dacă nu vom trage nici noi. Le-au dat camarazilor noștri [...] o sticlă de vin și au primit de la ei cozonac. [...] am ieșit mai mulți și am fost întâmpinați de vreo 30 de germani care păreau să fie băieți foarte drăguți. I-am cerut unuia dintre ei să scrie numele și adresa pe o carte poștală, ca suvenir. Le-am cântat colinde toată noaptea, iar ei ne-au cântat nouă [...] la muzicuță **God save the King**. De Crăciun am ieșit cu toții din tranșee și ne-am îndreptat spre germani care, când au fost întrebăți dacă se săturaseră de război, au spus: **Da, cam aşa ceva!** [...] Nu s-a tras niciun foc în noaptea de Crăciun [...].”

Istoria războiului consemnează și momente de destindere și de apropiere între soldații inamici. Lângă Ypres (Belgia) trupele germane și britanice au jucat fotbal, în zona neutră. În alte puncte de pe front, soldații britanici și germani s-au fotografiat împreună, au făcut schimb de daruri, și-au povestit întâmplări. Guvernele **au cenzurat** informațiile despre astfel de gesturi, iar comandanții militari le-au stopat.

▼ Sursa 1 Soldați britanici în tranșee

1. Citește **sursa 2** și selectează trei gesturi care demonstrează că cei care luptau pe front, înainte de a fi soldați, erau oameni.
2. Explică de ce guvernele au interzis publicarea de informații și fotografii despre momentele de **fraternizare** cu soldații inamici.
3. Menționează două cauze ale fraternizării soldaților care, timp de câteva luni, luptaseră unii împotriva altora.
4. Vizionați împreună filmul *Joyeux Noël* (2005), de Christian Carion, inspirat din întâmplarea narată de **Sursa 2**. Analizați concordanța acestuia cu realitatea istorică.

▼ Sursa 3 Două fotografii care surprind viața cotidiană pe front, între două bătălii

1. Analizează imaginile și menționează trei activități desfășurate de soldați.
2. Exprimă o opinie cu privire la confortul și condițiile de viață ale soldaților din cele două imagini.

▼ Sursa 4 Afiș intitulat „Femeile muncesc zi și noapte pentru a câştiga războiul”.

1. Explică titlul afișului. Cum puteau „câștiga” femeile războiul?
2. Exprimă o opinie cu privire la rolul social al femeilor. Credeți că acesta a crescut sau a scăzut ca importanță în urma războiului? Argumentați-vă opinia verbal, în 3-4 fraze.

„Frontul de acasă”

În afară de frontul propriu-zis, mai exista un „front”, acasă. Acesta avea ca obiectiv asigurarea de armament, echipamente, hrana pentru militari. Aceste bunuri erau produse de industrie și agricultură. Însă, cum majoritatea bărbaților erau pe front, **munca era prestată și de femei**. În Germania, în 1918, 55% din personalul din industrie era feminin. și în agricultură, munca era deosebit de grea pentru cei rămași acasă, deoarece animalele de tractiune (cai, vite), fusese rechiziționate pentru front.

Cele mai mari probleme cu care s-au confruntat cei rămași acasă au fost **epidemiile și foamea**. Ravagiile făcute de acestea au fost atât de mari, încât numărul civililor decedați (aproape 7 milioane în total) a fost aproape la fel de mare ca și cel al militarilor morți pe front.

▼ Sursa 5 Femei din Franța care lucrează pământul, în lipsa bărbaților și a animalelor de tractiune

▼ Sursa 6 Femei muncind în „Fabrica de Arme Noi”, Londra

APLICAȚIE interactivă

JOC DE ROL

1. **Creați** un dialog cu 6-8 replici între un soldat britanic și unul german aflați în armistițiu neoficial, în ziua de Crăciun a anului 1914. Puteți interpreta în fața clasei.

APLICAȚIE individuală

2. **Imaginează-ți** că ești soldat pe front, în Primul Război Mondial, și scrie o scrisoare părintilor rămași acasă, despre viața de zi cu zi. Textul trebuie să încapă pe o carte poștală (cca 100 de cuvinte). Scrie un posibil răspuns al lor, tot pe o „carte poștală”. Pentru ambele texte, folosește o ciornă, verifică textul, apoi scrie varianta finală.

DICTIONAR

- a cenzura** = a interzice apariția unor informații; a îngădăi libertatea de exprimare.
a fraterniza = a face cauză comună cu cineva (aici, cu adversarul).
strategia militară = felul în care sunt gândite acțiunile militare: unde și când se pornește un atac sau se organizează o apărare.
tehnica de luptă = arme, echipamente și dispozitive militare.
rechiziție = măsură prin care statul, în împrejurări excepționale, ia de la populație anumite bunuri, pentru nevoile armatei sau ale statului

RĂZBOIU ÎN TRANȘEE

**PLANŞĂ
DIDACTICĂ**

Tranșeele erau **fortificații** săpate în pământ și create într-un **traseu sinuos** (șerpuit) pentru a evita efectele artileriei inamice. Tranșeele puteau fi cucerite doar cu pierderi grele, de aceea în marile bătălii pierderile umane au fost foarte mari fără ca vreuna dintre părți să înainteze semnificativ pe teritoriul celeilalte.

La Verdun (februarie – decembrie 1916), francezii au pierdut circa 400 000 de soldați, iar germanii, circa 337 000. În bătălia de pe Somme (iulie – noiembrie 1916), cea mai sângeirosă din Primul Război Mondial, au murit circa 400 000 de britanici, 200 000 de francezi și 400 000 de germani. Numai la 1 iulie 1916, în timpul acestei bătălii, au murit 19 000 de englezi, alții 38 000 fiind răniți.

A fost cel mai mare număr de victime înregistrat într-o singură zi, din întreaga istorie, pentru doar 4 km² câștigați!

Principalele elemente în bătălie

Provizii

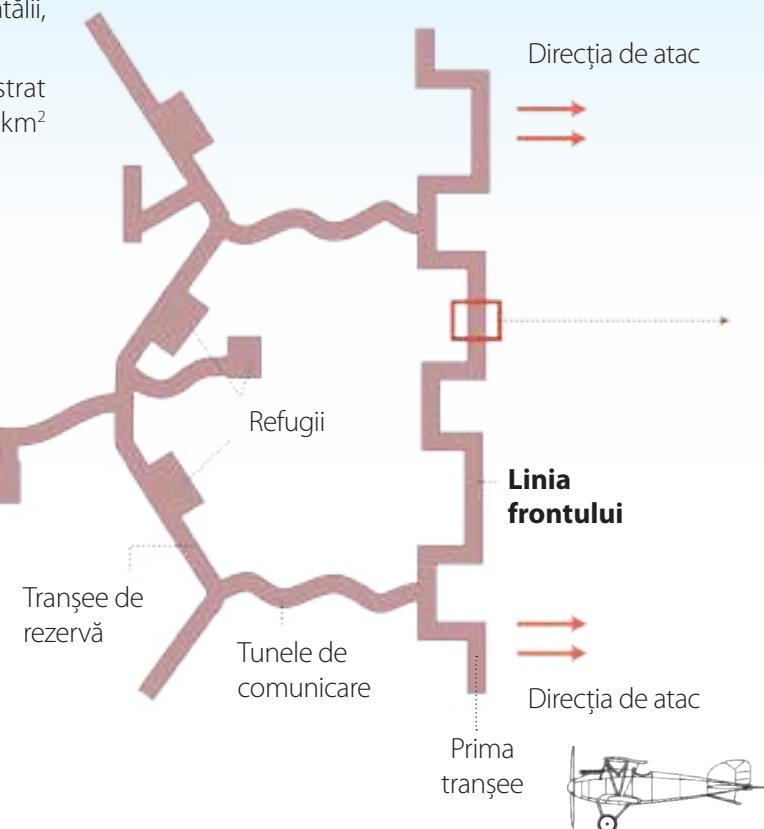
Camioanele aduceau soldați, muniție, provizii și îi evacuau pe răniți.

Ariergarda

Ariegarda era formată din unități aflate în spatele forțelor principale, pentru a le susține. Ariegarda era asigurată de artleria grea; era poziționată la circa 10 km în spatele câmpului de bătălie și înainta odată cu infanteria.

Sistem de tranșee văzut de sus

Linia frontului

Prima tranșee era cea mai periculoasă. Soldații trebuiau să se protejeze de tirul inamic, dar și de propria artlerie, care trăgea dinspre a doua tranșee, din spatele lor.

A doua tranșee

Servea drept rezervă pentru linia de foc. De obicei, avea refugii la peste 10 m adâncime, ca să reziste artleriei grele.

Refugiu

Oferea adăpost soldaților, dar era vulnerabil la atacul artleriei grele.

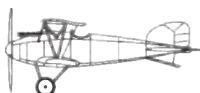

Platformă de tragere

Această latură, cu față spre inamic, era numită „baricadă” și avea un punct de sprijin pentru a trage.

Soldații stăteau adesea cu picioarele în noroi, dar uneori construiau canale pentru evacuarea apei și grilaje de lemn, pentru a facilita transportul trupelor.

Forțele aeriene

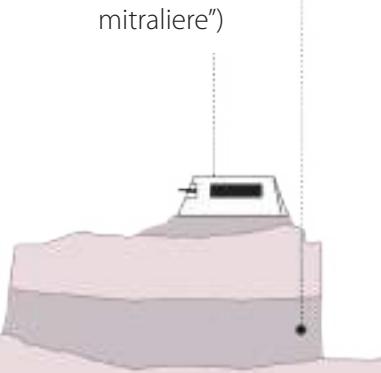
Avioanele zburau adesea peste tranșee. Puteau fi folosite pentru a trage asupra inamicului cu mitraliere sau pentru a lansa bombe.

„Tărâmul nimănui”

Acesta era câmpul de bătălie, zona dintre cele două linii de tranșee inamice. Era plin de mine (dispozitive explosive), obstacole și gropi făcute de bombe.

Turnuri de beton pentru mitraliere

(„cuiburi de mitraliere”)

Tuneluri

Unele refugii erau conectate prin tuneluri și permiteau transferul soldaților fără a fi expuși tirului inamic.

România și Primul Război Mondial

STUDIU
DE
CAZ

Din ce alianță făcea parte România, în 1914?

Neutralitatea

La izbucnirea războiului, România se găsea în **tabăra Puterilor Centrale**. Regele Carol I, de origine germană, aderase în secret la această alianță în 1883, dorind să asigure țării sprijinul unei mari puteri europene, țara sa natală. Însă din alianță făcea parte și **Austro-Ungaria**. Față de acest stat, opinia publică din România nu avea o atitudine favorabilă. Între granițele monarhiei austro-ungare, în provincii precum Transilvania, Banat și Bucovina, trăiau numeroși români care erau lipsiți de drepturi politice și erau supuși **deznaționalizării**. În aceste condiții, în 1914, regele Carol a trecut peste dorința proprie de a intra în război de partea Germaniei, adoptând **neutralitatea**.

Calcule politice; intrarea în război

Majoritatea românilor erau **filofrancezi** și încrinau spre o alianță cu Antanta, pentru eliberarea românilor din Austro-Ungaria și unirea lor cu România. Dar și intrarea în război alături de Puterile Centrale ar fi avut avantaje: eliberarea românilor din Basarabia de sub stăpânirea Rusiei. În 1914 – 1916, fiecare tabără încerca să atragă România de partea ei. Moartea regelui Carol I (1914) și venirea pe tron a regelui Ferdinand și a reginei Maria, dar mai ales sentimentele majorității românilor au îclinat balanța în favoarea intrării în război de partea Antantei. După **semnarea tratatului între România și statele Antantei** (4 august 1916), România declară război Austro-Ungariei, iar trupele trec Carpații într-o ofensivă plină de entuziasm.

▲ Sursa 2. Familia regală română și familia imperială rusă, în timpul vizitei țarului Nicolae al II-lea la Constanța, în 1914. De la stânga spre dreapta: Regele Carol I, prințul Carol (viitorul rege Carol al II-lea), prințul Ferdinand (viitorul rege), țarul Nicolae al II-lea.

Regina Maria, soția regelui Ferdinand (1914 – 1927), se înrudea cu familia imperială rusă prin mama sa, Maria Alexandrovna. Era verișoara țarului Nicolae al II-lea. Prin tată, era nepoata reginei Victoria a Marii Britanii.

- Exprimă-ți opinia! Relațiile personale dintre monarhi puteau influența relațiile dintre statele pe care le conduceau? Argumentează!

DICȚIONAR

capitulare = act prin care un stat sau o armată își recunoaște înfrângerea.

deznaționalizare = pierderea identității naționale.

filofrancez = simpatizant al Franței și al francezilor.

tezaur = bunuri de mare preț: aur, argint, pietre prețioase, opere de artă.

▼ Sursa 1 Fragment din discursul *Inima României*, ținut de Nicolae Titulescu* la Ploiești, în 1915

„Din împrejurările de azi, România trebuie să iasă întreagă și mare; România nu poate fi întreagă fără Ardeal (Transilvania); România nu poate fi mare fără jertfă [...].

Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e școala care i-a făurit neamul, e far-mecul care i-a susținut viața [...].

Ardealul nu e numai inima României politice; priviți harta: Ardealul e inima României geografice [...]. Ne trebuie Ardealul, dar ne trebuie cu jertfă! Nu se lipște carne de carne, fără să curgă sânge! Nu se ia Ardealul cu neutralitatea! Neutralitatea și-a avut rostul, dar și-a trăit traiul!”

- Precizează care este, în opinia lui N. Titulescu, prețul pe care România trebuie să-l plătească pentru unirea cu Transilvania.
- Explică într-o frază de ce acest discurs a fost intitulat *Inima României*.
- Exprimă-ți opinia! Care este sensul afirmației: *Neutralitatea și-a avut rostul*. Care crezi că a fost „rostul neutralității”?

* Nicolae Titulescu (1882 – 1941) – om politic român, ministru de externe al României; fost președinte al Ligii Națiunilor

▲ Sursa 3 Cavalerist român din Primul Război Mondial

- Numește două arme din dotarea cavaleristului

Defensiva. Frontul din Moldova

Pentru a opri înaintarea românilor, germanii au venit în sprijinul Austro-Ungariei. Trupele Puterilor Centrale au lansat asupra României atacuri din două direcții: dinspre nord-vest (austro-ungarii și germanii) și dinspre sud (bulgarii și germanii). Prinsă ca într-un clește, partea de sud a țării (inclusiv Capitala) a fost pierdută. Ajutorul din partea aliaților a fost aproape inexistent. Armata, Casa Regală, Parlamentul și Guvernul s-au retras în Moldova. **Tezaurul** țării (100 tone de aur) a fost trimis spre păstrare la Moscova.

Marile victorii ale românilor

În anul 1917, a fost organizată cu succes apărarea pe o linie cuprinsă între curbura Carpaților și Dunăre (**sursa 4**). Franța a sprijinit armata română cu armament, echipamente și o misiune militară condusă de generalul **Henri Berthelot**. Ruși au venit și ei să întărească frontul românesc, fără de care Rusia era mai vulnerabilă. Victorile din vara anului 1917, de la **Mărăști**, **Mărășești** și **Oituz**, au dat măsura eroismului armatei române.

Sfârșitul războiului. Marea Unire

Îeșirea Rusiei din război (decembrie 1917) a lăsat România singură, în inferioritate numerică și strategică, ceea ce a determinat **capitularea**. Însă, pe Frontul de Vest, evenimentele se desfășurau în favoarea Antantei, după intrarea SUA în război. Războiul civil din Rusia și destrămarea Austro-Ungariei au făcut posibilă, în 1918, unirea Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și a Banatului cu România. Era îndeplinit astfel idealul realizării Marii Uniri, al unei **Români Mari**, care să-i cuprindă pe toți românii între granițele sale (**sursa 5**).

▲ Sursa 4 Fronturile României, în Primul Război Mondial

▲ Sursa 5 România în 1919, după Marea Unire

APLICAȚIE interactivă

Turul galeriei (timp de realizare: o săptămână)

Etapa I. Împărtăți în echipe de câte 3-4 membri, colectați câte 6-8 fotografii cu militari români din Primul Război Mondial, folosind surse on-line, albume cu fotografii de familie sau cărți de specialitate; fotografile trebuie să arate echipamentul, uniforma, armele, să surprindă starea de spirit a militarilor.

Etapa II. Realizați câte un colaj de fotografii, pe o coală mare. Afisați produsele în clasă.

Etapa III: Analizați și evaluați prin rotație produsul fiecărui grup. Luați notițe, lăsați comentarii astfel încât fiecare grup să-și poată îmbunătăți produsul.

Sfârșitul războiului. Tratatele de Pace. Nouă hartă a Europei

Care au fost cauzele
Primului Război Mondial?

Sfârșitul războiului. Semnarea armistițiului

După trei ani de război epuizant, în 1917 a început să se manifeste o profundă criză morală și psihologică, atât în rândul soldaților, cât și al celor rămași acasă. Pe front aveau loc **dezertări**, revolte, fraternizări cu inamicii în ambele tabere. Acasă, populația civilă își arăta **opozitia față de război** prin greve și manifestații de protest împotriva guvernelor.

În **Rusia**, profitând de nemulțumirea populației față de război, comuniști au preluat puterea (noiembrie 1917) și au încheiat o pace separată cu Puterile Centrale (martie 1918).

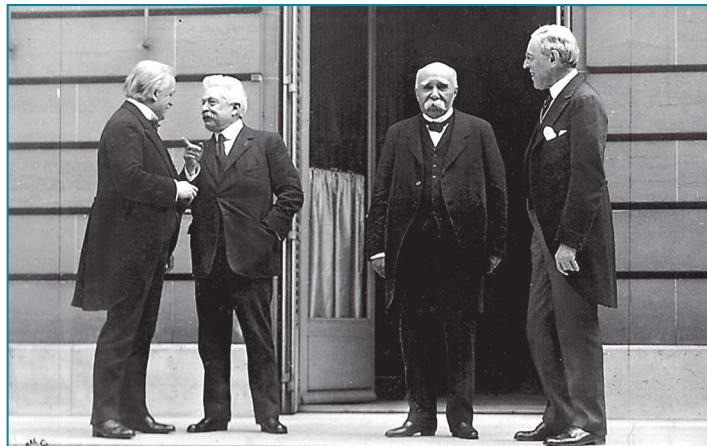
În 1918, criza a luat ampoloare, mai ales în statele Puterilor Centrale. În **Germania** au avut loc revolte de stradă care au determinat căderea guvernului și **abdicare** împăratului. Deși armata germană se afla încă pe teritoriul inamic, noul guvern a cerut **încheierea armistițiului** care punea capăt războiului (11 noiembrie 1918). Războiul nu a fost câștigat sau pierdut doar pe front, ci și în spatele acestuia, pe „frontul de acasă”.

Negocieri pe baza Celor 14 puncte

Negocierile privind încheierea păcii au durat un an și s-au încheiat în ianuarie 1920. În timpul tratativelor, au apărut neînțelegeri între statele europene învingătoare, fiecare dorind să-și susțină cât mai bine interesele. În aceste condiții s-a impus **arbitrajul** SUA, care stabilea, prin *Cele 14 puncte* enunțate de președintele W. Wilson, principiile care stăteau la baza tratatelor de pace: **autodeterminarea naționalităților**, **libertatea comerțului** internațional, prevenirea unor noi războaie prin înființarea unei „**Ligi a Națiunilor**” și prin **reducerea armamentelor**.

Tratatele de Pace

Tratatele au fost semnate în localități din împrejurimile Parisului, în 1920. Cel mai important era cel cu Germania, semnat la **Versailles** (**Sursa 1**). Ca urmare a prevederilor acestuia, Germania pierdea 10% din teritoriu și 12,5% din populație, era obligată la **plata unor despăgubiri** (reparații) de război și la reducerea drastică a efectivelor militare. Germanii au considerat prevederile ca fiind excesiv de aspre și nedrepte. Având în vedere destrămarea Austro-Ungariei, au fost încheiate **tratate separate** cu Austria (la Saint-Germain) și cu Ungaria (la Trianon), de acum state separate. Tratatul cu Bulgaria a fost încheiat la Neuilly, iar cel cu Turcia, la Sèvres.

◀ Sursa 2 „Consiliul celor 4” (Franța, 27 mai 1919)

Cei mai importanți negociatori ai tratatelor de pace de la Paris au fost personalitățile din imagine. De la stânga la dreapta: prim-ministrul britanic David Lloyd George, premierul italian Vittorio Orlando, premierul francez Georges Clemenceau și președintele american Woodrow Wilson.

- Alcătuiește fișă biografică a uneia dintre personalitățile politice din imagine, conform modelului din **manualul digital**.

DICȚIONAR

a abdica = a renunța la tron.

arbitraj = situație în care neînțelegerile dintre două părți sunt rezolvate prin implicarea unei a treia, care decide.

a dezerta = a fugi, a pleca fără permisiune de pe front (ca soldat).

▼ Sursa 1 Extrase din *Tratatul de la Versailles*

Articolul 51: Teritoriile cedate Germaniei [...] în 1871 [...] se reintegreză în suveranitatea franceză.

Art. 119: Germania renunță, în favoarea principalelor Puteri aliate și asociate, la [...] posesiunile sale de peste mări.

Art. 160: Începând din acest moment, totalul efectivelor armatei statelor care constituie Germania nu va trebui să depășească 100 de mii de oameni [...].

Art. 171: Fabricarea tancurilor este interzisă.

Art. 231: Germania recunoaște că ea și aliații ei sunt responsabili de toate pierderile și stricăciunile.”

1. Menționează o asemănare între prevederile articolelor 51 și 119.

2. Exprimă o opinie despre intențiile învincătorilor, având în vedere prevederile **art. 160** și **171**.

► Sursa 3 Europa în 1920

Compară harta alăturată cu cea de la pagina 12 și numește:

- un stat care nu mai apare pe harta din 1920;
- 5 state care apar pe harta din 1920, dar nu existau pe cea din 1913;
- un stat care pe harta din 1920 apare cu altă denumire;
- două state care și-au mărit teritoriul;
- două state care și-au micșorat teritoriul.

◀ Sursa 4 Militari britanici, luptători în Primul Război Mondial

1. Formulează în scris o consecință a Primului Război Mondial, sugerată de această fotografie.
2. Compară fotografia alăturată cu cea de la pagina 14. Menționează verbal, în 1-2 fraze, o diferență între starea de spirit a oamenilor din cele două imagini.

Consecințele războiului

Milioane de militari și civili morți și răniți în timpul războiului înseamnă tot atâtea **familii în suferință**, traume emoționale ce nu pot fi calculate precum distrugerile materiale. Războiul a dus la **dispariția unor imperii** și la redesenarea granițelor europene. SUA avea să devină, pentru cel puțin un secol, prima putere mondială.

Primul Război Mondial a rezolvat unele probleme, făcând dreptate unor națiuni, dar a generat alte probleme, care vor deveni cauze ale celui de-al Doilea Război Mondial.

APLICAȚIE interactivă

Ciorchinele. Realizați pe tablă sau pe o coală mare de hârtie un organizator grafic tip „ciorchine”, care să cuprindă 5 consecințe ale Primului Război Mondial și ale tratatelor de pace. Utilizați informațiile cuprinse în textul alăturat (**Consecințele războiului**).

APLICAȚIE individuală

Jurnalistul cameleon. Imaginează-ți că ești prezent la negocierile de pace de la Paris și la încheierea tratatelor.

Ești, pe rând, jurnalist francez, german, bulgar și român.

Relatează diferit evenimentele, din punctul de vedere al intereselor țărilor respective. La sfârșit, exprimă verbal o concluzie.

Să ne amintim!

I. Cele mai importante repere cronologice ale Primului Război Mondial:

1882 Crearea Triplei Alianțe (Puterile Centrale)	1907 Crearea Triplei Înțelegeri (Antanta)	28 iulie 1914 Declanșarea Primului Război Mondial, prin atacarea Serbiei de către Austro-Ungaria	1916 Bătăliile de la Verdun și de pe râul Somme	11 noiembrie 1918 Semnarea armistițiului care pune capăt războiului	ianuarie 1919 - ianuarie 1920 Conferința de Pace de la Paris
--	---	--	---	---	--

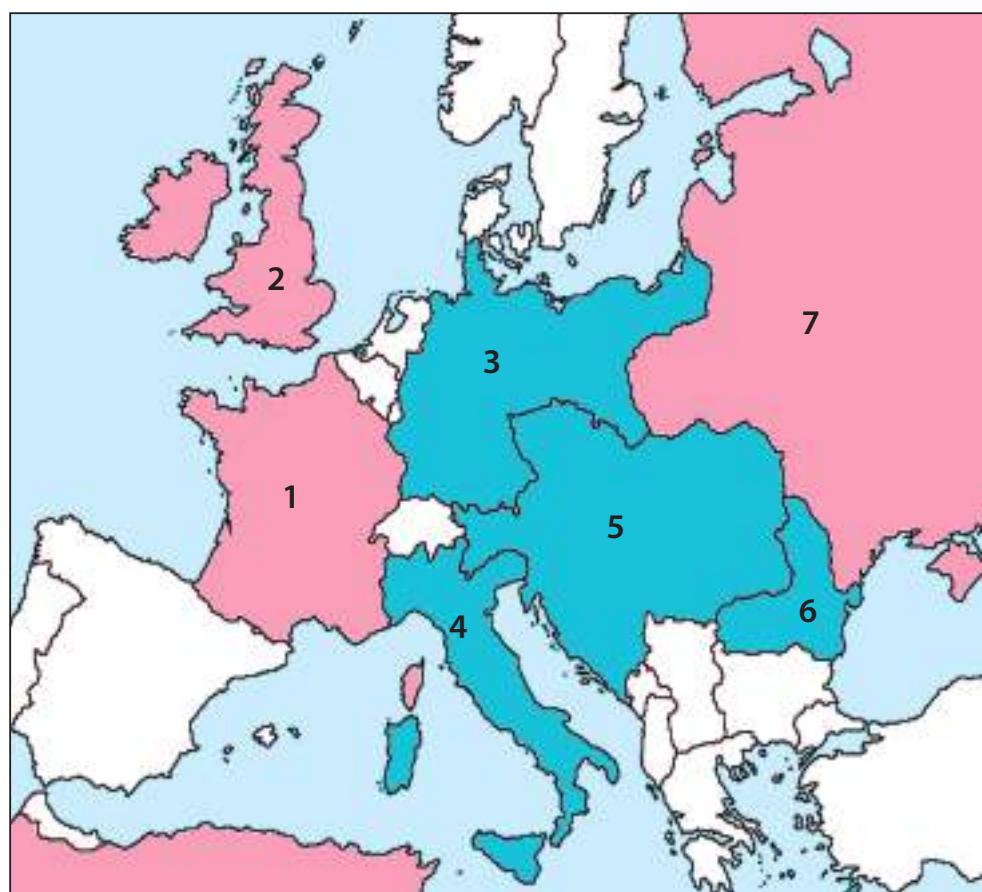
Marchează evenimentele pe axa cronologică de mai jos. Folosește o culoare pentru evenimentele militare și o altă pentru cele diplomatice.

II. Enumera într-un tabel (creat după modelul alăturat) numele statelor din lista de mai jos, în funcție de tabăra în care acestea au luptat în Primul Război Mondial. Completează numărul de state membre ale fiecărei alianțe.

Listă de state: Austro-Ungaria, Belgia, Bulgaria, China, Franța, Germania, Grecia, Imperiul Otoman, Italia, Japonia, Marea Britanie, Portugalia, România, Rusia, Serbia, Statele Unite ale Americii.

Puterile Centrale	Antanta
Total:	Total:

III. Pe parcursul lecțiilor, ai învățat cuvinte noi și le-ai notat în *Glosarul anual de termeni istorici*. Alcătuiește fraze care exprimă un adevăr istoric, folosind termenii:

arbitraj
capitulare
filofrancez
hegemonie
neutralitate
panslavism

IV. Harta politică a Europei, în 1913.

Notează, pe caiet, numele statelor marcate pe harta alăturată cu cifrele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

V. Copiază, în caiet, schema alăturată și așază enunțurile de mai jos, care reprezintă fie cauze, fie consecințe ale Primului Război Mondial, la locul potrivit:

- a. Pierderea unor teritorii de către Germania;
- b. Destrămarea Austro-Ungariei;
- c. Dorința de revanșă a Franței în fața Germaniei;
- d. Mișcările naționale din centrul Europei și Balcani;
- e. Competiția pentru teritorii între marile puteri europene;
- f. SUA devine prima putere mondială.

VI. Completează spațiile libere din textul de mai jos, folosind cuvintele din lista de expresii și cuvinte. Atenție la cuvintele-capcană!

Primul Război Mondial a izbucnit după o perioadă de pace și prosperitate numită _____. Cauzele acestuia au fost rivalitatea dintre marile puteri europene (Marea Britanie, Franța, Italia, _____) pentru teritori și, în special, pentru _____, de unde erau aduse materii prime ieftine necesare industriei. Între cauze se numără și mișcările naționaliste din _____, zonă numită „butoiul cu pulbere” al Europei; de asemenea, faptul că Franța avea de recuperat teritori de la Germania: bogatele provincii Alsacia și _____.

Războiul a izbucnit în urma asasinării lui Franz Ferdinand, moștenitorul tronului _____, la Sarajevo, de către un naționalist sărb.

Războiul s-a purtat între statele membre ale celor două alianțe politico-militare: Puterile Centrale (Germania, Austro-Ungaria, _____, Imperiul Otoman) și Antanta (Franța, Marea Britanie, Rusia etc.). A fost un război cu multe victime, din cauza armelor și a strategiei folosite: arme eficiente pentru războiul defensiv, precum pușca și _____, și lupta în _____.

Noile arme (avionul, submarinul, _____) nu erau încă suficient de numeroase și performante pentru a fi decisive.

Cele mai importante bătălii au avut loc la Tannenberg și _____ pe Frontul de Est și la Marna, _____ și pe râul Somme pe Frontul de Vest. România, care și-a declarat neutralitatea la începutul războiului, a intrat, în cele din urmă, de partea Antantei, deoarece dorea eliberarea românilor din Transilvania, Banat și _____, aflați sub stăpânire austro-ungară. Războiul s-a încheiat atunci când nu a mai fost susținut de populația civilă, după ani de lipsuri alimentare, _____ și traume emotionale provocate de numărul foarte mare de morți și răniți. Germania a cerut _____ în urma revoltelor de stradă izbucnите în _____. Pacea a fost încheiată după intense tratative, desfășurate la _____ timp de un an. La baza negocierilor au stat principiile cuprinse în *Cele 14 puncte* promovate de _____, prin președintele W. Wilson. Germania a pierdut colonii și teritorii europene și a fost obligată să-și reducă drastic efectivele militare și să plătească _____ de război.

Listă de expresii și cuvinte

armistițiu	colonii	Lacurile	Paris	Scandinavia	tranșee
Austro-Ungaria	epidemii	Mazuriene	Peninsula	Statele Unite	Verdun
Bavaria	Gallipoli	Lorena	Balcanică	ale Americii	
Berlin	Germania	mitralieră	reparații	tanc	
Bulgaria	La Belle Époque	Oltenia		Transilvania	

Autoevaluare

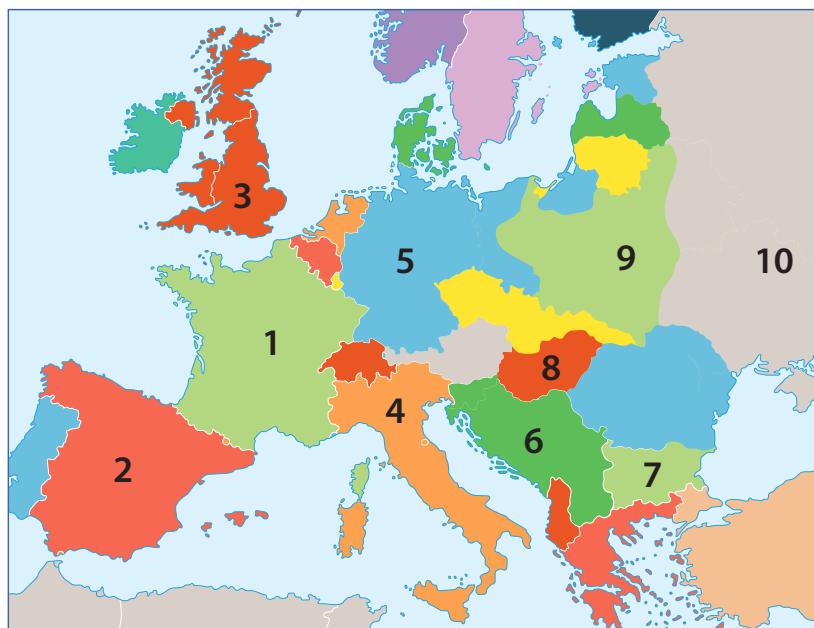
I. Stabilește corespondența dintre datele de pe coloana A și evenimentele de pe coloana B.

A	B
1. 11 noiembrie 1918	a. Bătăliile de la Verdun și de pe râul Somme
2. ianuarie 1919–ianuarie 1920	b. Crearea Triplei Alianțe (Puterile Centrale)
3. 1882	c. Semnarea armistițiului care pune capăt războiului
4. 28 iulie 1914	d. Crearea Triplei Înțelegeri (Antanta)
5. 1907	e. Conferința de Pace de la Paris
6. 1916	f. Declanșarea Primului Război Mondial, prin atacarea Serbiei de către Austro-Ungaria

II. Stabilește dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate sau false, notând pe caiet, în dreptul fiecărui enunț, A (Adevărat) sau F (Fals):

- Războiul a început atunci când Rusia a atacat Germania.
- În timpul războiului, un rol important în producția industrială l-au avut femeile.
- România a luptat de partea Antantei.
- Rusia a ieșit din război în 1917.
- Italia a luptat de partea Puterilor Centrale.
- Puterile Centrale au avut mai mulți militari decedați în război decât Antanta.

IV. Harta mută de mai jos prezintă Europa în anul 1920. Completează, pe caiet, denumirea statelor notate cu cifre de la 1 la 10.

III. Copiază în caiet și completează schema de mai jos, precizând trei cauze și trei consecințe ale Primului Război Mondial.

V. Alcătuiește un eseu de o pagină cu tema: „Viața cotidiană în tranșee”, folosind și cuvintele: cafea, somn, grenadă, mâncare, povestiri, pușcă, spălat, dor, tanc, acasă.

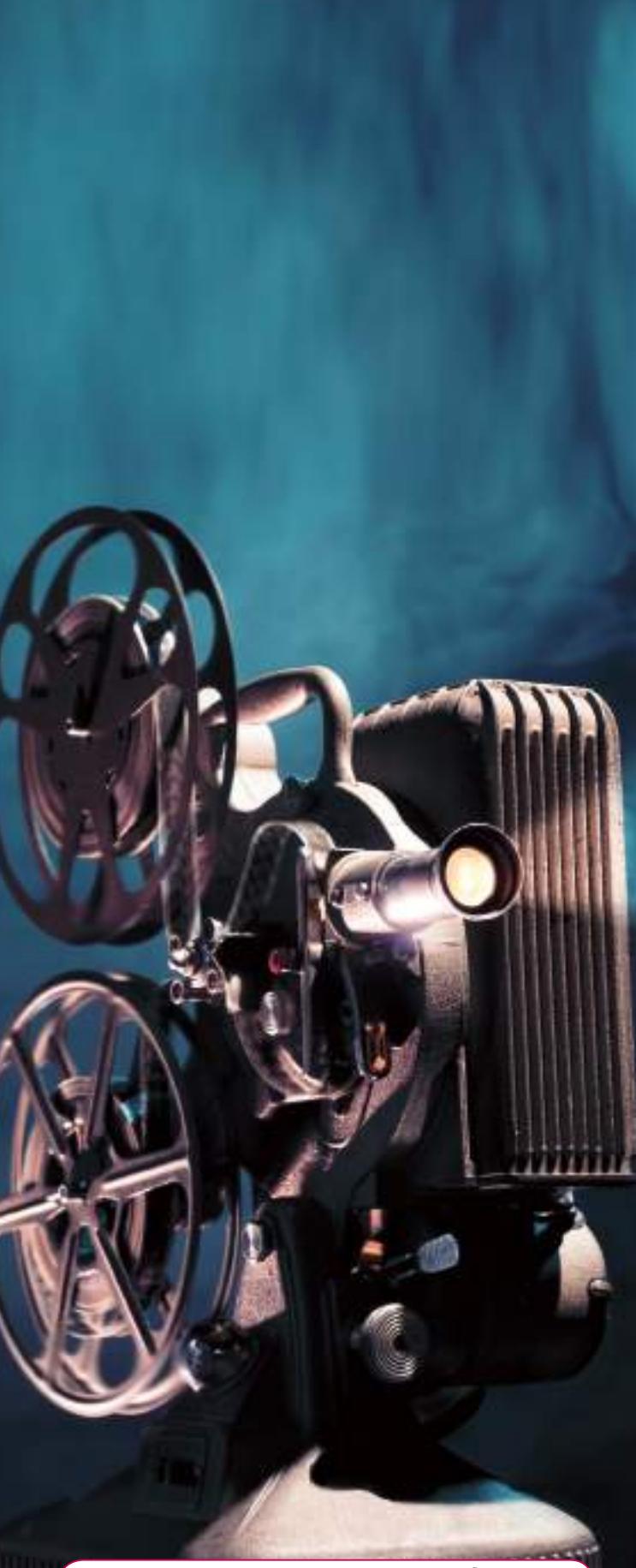
Subliniază cuvintele în text, pentru a ține mai ușor evidența folosirii lor.

SUBJECȚ	I	II	III	IV	V	Oficiu	Total
Punctaj maxim	$6 \times 3 =$ 18 puncte	$6 \times 3 =$ 18 puncte	$6 \times 4 =$ 24 de puncte	$10 \times 1 =$ 10 puncte	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	10 puncte	100 de puncte
Punctajul tău	10 puncte	...

UNITATEA 2

Perioada interbelică: o lume în schimbare

Portofoliu anuale

- Include noțiunile noi, descoperite în această unitate, în *Glosarul anual de termeni specifici*.
- Completează *Jurnalul cunoșterii* cu informațiile care crezi că îți pot fi de folos în viață.

Portofoliu pe unitate

- Realizează un portofoliu despre rolul cinematografiei în viața cotidiană, în perioada interbelică. Utilizează informații și imagini din surse on-line.

Viața cotidiană în perioada interbelică

„Anii zgomotoși”. Avântul distracțiilor

Două decenii de pace și progrese remarcabile despart Primul Război Mondial de al Doilea Război Mondial, care va debuta în 1939.

În Europa și SUA, începutul **perioadei interbelice** este marcat de o explozie de bucurie și de căutare frenetică a distracțiilor. Oamenii încercau să uite **traumele războiului** și doreau să înceapă „o nouă viață”. Tocmai de aceea, noutățile și inovațiile au fost acceptate mai ușor în artă și în viața cotidiană. Tinerii doreau să se rupă de trecut și să experimenteze valori diferite de cele ale părinților. Anii 1920 au fost numiți „anii nebuni” sau „zgomotoși”, datorită ritmurilor însuflețite de jazz și **charleston**, dar și ale pasionalului tango. **Cinematografia** ia avânt. Se înmulțesc sălile de concerte, de cinema, teatrele, restaurantele, magazinele, studioanele. Sporturile devin foarte populare și canalizează o parte din energia și din spiritul de competiție (**sursa 3**).

Publicitatea, filmul, dansul, muzica, sportul formează gustul public și difuzează o cultură care uniformizează statutul social, numită **cultură de mase**.

Urbanismul. Electricitatea și confortul casnic

Generalizarea utilizării electricității a îmbunătățit considerabil aspectul orașelor și **confortul casnic**. Reclamele luminoase împânzesc marile metropole. Încep să circule tramvaie electrice și troleibusu. În orașele mari din SUA, arhitectura este dominată de „**zgârie-nori**” precum *Empire State Building* (**sursa 1**). Orașele se extind prin construcția unor noi cartiere și se modernizează prin apariția unor sedii de afaceri, bănci, magazine de lux.

Confortul casnic se îmbunătățește substanțial prin apariția iluminatului electric și inventarea unor aparate electrice precum: **mașina de spălat, fierul de călcat, frigiderul, aspiratorul**. **Telefoanele și radiourile** se înmulțesc (**sursa 2**), iar spre sfârșitul perioadei, apare și primul canal public de **televiziune**, BBC (1937, în Marea Britanie), ceea ce contribuie la informarea oamenilor și la uniformizarea culturală. În SUA și unele țări europene, datorită accesului unor categorii tot mai largi ale populației la bunuri și servicii, se naște **societatea de consum**.

Sănătatea indivizilor se îmbunătățește printr-o igienă sporită și prin producerea unor medicamente precum **penicilina** și **insulina**. Distanțele se scurtează și mai mult prin creșterea vitezei de circulație a trenurilor, avioanelor, automobilelor.

Lumea rurală

La sate, modernizarea pătrunde mai greu. Continuă să existe zone rurale sărace, izolate. O ușoară îmbunătățire a situației sociale a țăranilor se constată în centrul și sud-estul Europei, datorită împroprietăririi cu pământ, dar stilul de viață nu se modifică.

DICTIONAR

charleston = dans originar din SUA, caracterizat prin dinamism.

cultură de mase = formă de cultură destinată consumului de către un public larg, nespecializat; uneori, creatorul (producătorul) are în vedere rațiuni comerciale și poate neglija calitatea produsului cultural.

insulină = hormon secretat de pancreas, cu rol în digestie și în metabolizarea zahărului; este folosit în tratamentul diabetului.

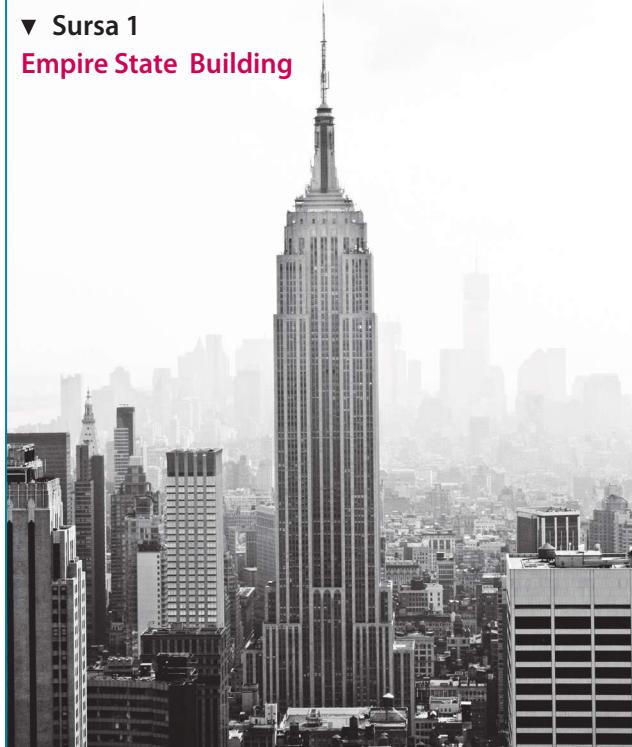
penicilină = medicament antibiotic.

perioadă interbelică = perioadă cuprinsă între două războaie (din limba latină: *inter* = între; *bellum/bella* = război/războaie).

societate de consum = societate a abundenței, care asigură și oamenilor simpli largi posibilități de consum.

▼ Sursa 1

Empire State Building

Cu cei 441 de metri ai săi și 102 etaje, *Empire State Building* (New York) era cea mai înaltă clădire din lume în momentul inaugurării (1929); a păstrat recordul până în 1972.

- Exprimă verbal, în două-trei fraze, o opinie cu privire la ridicarea unor astfel de construcții. Ce mesaj transmite despre societatea care le-a creat?

► **Sursa 2 Fotografie publicitară din 1923, care face reclamă unui nou tip de aparat de radio, mai performant (pentru acel an). Costumați pentru plajă, actorii ascultă și dansează pe muzica difuzată.**

1. Descrie în două-trei fraze aparatul de radio din imagine. Exprimă verbal o opinie privind evoluția aparatelor de radio, din 1923 până astăzi.
2. Precizează două necesități ale oamenilor, pe care un aparat de radio le putea satisface în acea perioadă.
3. Organizează în clasă o discuție despre rolul reclamelor în societatea de consum și despre rolul radioului și al televiziunii în promovarea unor produse comerciale.

Cultura

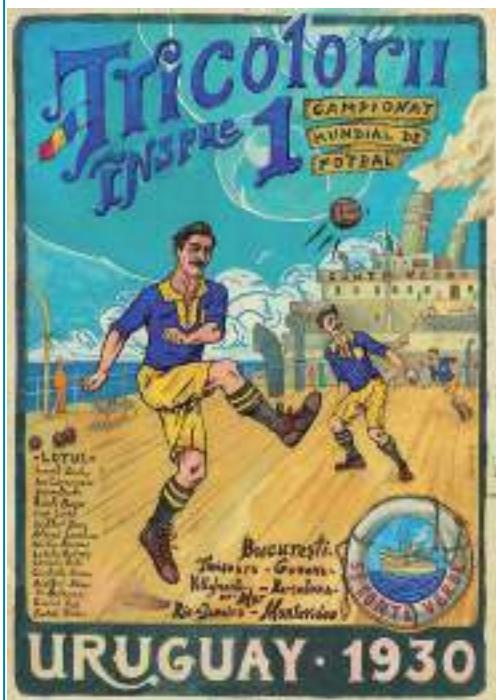
În cultură s-au manifestat mai multe curente, aflate în general sub influența traumelor provocate de război. În literatură și artă se manifestă **dadaismul**, care acordă întâmplării, hazardului, un rol în creația umană. În pictură a continuat să se afirme **expresionismul**, apărut în Germania la începutul secolului. Operele expresioniste prezintă lumea dintr-o perspectivă strict subiectivă, distorsionată intenționat pentru a transmite mai puternic emoții și idei. În perioada interbelică apare curentul **suprarealist**, care proclamă libertatea totală de expresie. Între reprezentanții curentului se numără, în pictură, Pablo Picasso și Salvador Dali.

Sporturile

Unul dintre sporturile care stârneau cele mai mari pasiuni era **fotbalul**. La finala din 1923 a Cupei Angliei la fotbal au participat 100 000 de spectatori. În 1930 este organizată **prima Cupă Mondială** (Campionat Mondial), în Uruguay, la care participă 13 echipe naționale, dintre care doar 4 din Europa: Belgia, Franța, Iugoslavia și România (**sursa 3**).

Selecționata României, antrenată de Constantin Rădulescu, condusă din teren de căpitanul Rudolf Wetzer, a participat datorită susținerii regelui Carol al II-lea. Acesta a negociat cu patronii firmelor la care jucătorii erau angajați să le păstreze locurile de muncă până la întoarcerea din turneu.

▼ **Sursa 3 Afișul privind participarea României la Campionatul Mondial de Fotbal din 1930**

APLICAȚIE individuală

Cel mai bun reportaj!

Ești reporter în domeniul sporturilor și însوțești echipa de fotbal a României la Campionatul Mondial din 1930. Scrie un reportaj despre acest eveniment și despre prestația echipei României. Te poți inspira din **sursa 3** și din surse on-line. Pentru a fi publicat într-un ziar, reportajul trebuie să aibă între 150 și 200 de cuvinte. Planul reportajului ar putea fi următorul:

Introducere: cel puțin o informație geografică și una istorică despre țara gazdă.

Cuprins: atmosfera din tribune; interesul publicului; rezultate generale; călătoria echipei României; rezultatele echipei României.

Încheiere: concluzii; reflecții despre acest sport și despre „viitorul” lui.

Femeia în viața publică

STUDIU
DE
CAZ

Ce a însemnat
„frontul de acasă”
în perioada războiului?

Mișcarea „sufragetelor”

Mișcarea de **emancipare** a femeilor a început odată cu Marea Revoluție Franceză, când scriitoarea Olympe de Gouges a publicat *Declarația drepturilor femeii și ale cetățenei* (1791), în care susținea egalitatea drepturilor pentru bărbați și femei.

În secolul al XIX-lea mișcarea s-a amplificat, iar în 1897, în Marea Britanie, Millicent Fawcett a pus bazele „**Uniunii Naționale a Societăților de Sufragete**”, care a **militat** pentru drepturile femeilor, prin organizarea de întâlniri publice, strângerea de semnături, înaintarea de petiții, publicarea unor broșuri, ziară și reviste. Se cerea acordarea dreptului la vot, plata egală pentru aceeași muncă realizată de bărbați și de femei, acordarea de concediu de maternitate, eliminarea violenței în familie.

În 1903, tot în Marea Britanie, a apărut „**Uniunea Socială și Politică a Femeilor**”, condusă de Emmeline Pankhurst și fiicele acesteia, Christabel, Sylvia și Adela. Mișcarea pentru drepturile femeilor se manifestă cu intensitate și în SUA, Franța și alte state europene.

Perioada interbelică

După Primul Război Mondial, unele state au acordat femeilor dreptul la vot și au îmbunătățit legislația în domeniul muncii și al dreptului civil (regimul căsătoriei, al divorțurilor etc.). Era și o formă de recunoaștere a rolului femeilor în susținerea „frontului de acasă”. **Dreptul de vot** este obținut, în perioada interbelică, în SUA, Marea Britanie, Germania, Suedia, Austria, Olanda, Turcia. Se produce, pentru prima dată, o afirmație a femeilor în viața publică, mai întâi în noile „industrii”: muzica (**sursa 2**) și cinematografia (**sursa 3**).

Emanciparea femeilor se manifestă și prin schimbările din modă. Vestimentația restrictivă existentă înainte de război este înlocuită cu ținute mai confortabile și coafuri îndrăznețe, cu părul scurt (moda **à la garçonne**). Femeile conduc mașini, participă deschis la viața mondene, stabilesc relații într-un mod mai liber. Spre sfârșitul perioadei, unele femei încep să adopte ținute **androgine**, ca semn al doritei egalități între genuri.

Totuși, în continuare femeile sunt plătite cu salarii mai mici decât bărbații, pentru aceeași muncă, iar dreptul de vot rămâne interzis în cele mai multe țări de pe Glob. Accesul la funcții publice este, de asemenea, restricționat de prejudecăți și **cutume**, chiar dacă în trecut femeile și-au dovedit capacitatea de a conduce. Spre exemplu, cei mai mari monarhi englezi din istorie au fost reginele Elisabeta I (1558–1603) și Victoria (1837–1901). Abia după al Doilea Război Mondial, se generalizează dreptul la vot pentru femei și încep să apară femei prim-ministru (prima din istorie este Sirimavo Bandaranaike, în Sri Lanka – 1960).

O afirmație a femeilor în viața publică a avut loc și în **România** interbelică. Femeile organizează o serie de asociații, precum: *Consiliul Național al Femeilor Române* (1921), *Societatea Scriitoarelor Române* (1926), *Asociația pentru Protecția Mamei și a Copilului* (1934). Dreptul de vot avea să fie obținut de femeile din România gradual: în 1938, cele care împliniseră 30 de ani și știau carte; în 1946, toate femeile de peste 21 de ani.

DICȚIONAR

androgin = bărbătesc și feminin în același timp.

cutume = obiceiuri împământene în urma unei practici îndelungate; legi nescrise.

emancipare = eliberare de restricții și prejudecăți; eliberare de sub o dominație.

(à la) garçonne (limba franceză) = „ca un băiat”; *garçonne* = fată băiețoasă.

a milita = a lupta în mod pașnic pentru un scop sau un ideal, un principiu.

sufragete = femei care luptă pentru dreptul la vot (*suffragium* în limba latină; *suffrage* în limbile franceză și engleză = vot).

▼ **Sursa 1 Annie Kenney și Christabel Pankhurst, conducătoare ale mișcării sufragetelor (1908)**

- Formulează două argumente în favoarea egalității între bărbați și femei în privința dreptului la vot.
- Exprimă o opinie cu privire la acordarea acestui drept abia în secolul al XX-lea.

► Sursa 2 „Surorile Brox”, un trio muzical cu mare succes la public în SUA anilor '20 ai secolului al XX-lea

▼ Sursa 3 Actriță americană de origine germană Marlene Dietrich

▼ Sursa 4 Tinere femei la plimbare, în anii '20

Analizează și compară **sursele 2, 3 și 4** și realizează următoarele cerințe:

1. Precizează sursa care exemplifică cel mai bine moda coafurii à la garçonne și sursa unde întâlnim stilul androgyn.
2. Numește un mijloc de informare în masă care apare în una dintre imagini.
3. Descrie, în 2-3 fraze, vestimentația înfățișată în **sursa 4**.

APLICAȚIE interactivă

Cel mai bun discurs!

Susțineți un discurs de 5 minute în fața „Parlamentului” (clasa proprie), în scopul modificării legislației, astfel încât femeile și bărbații să aibă drepturi egale în toate privințele. Parcurgeți următoarele etape:

Etapa I: pregătirea

- alegeti un titlu sugestiv;
- elaborati planul discursului;
- adunati informatiile si le organizați.

Etapa II: redactarea

- scrieti o primă variantă a discursului;
- verificați dacă ideile sunt clare și dacă exprimarea este corectă;
- verificați dacă argumentele sunt convingătoare;
- ștergeți ce nu este relevant;
- rescrieți textul în varianta îmbunătățită.

Etapa III: exersarea

- în fața unei oglinzi, apoi a familiei, rostiți discursul, cât mai convingător;
- corectați-vă cu ajutorul celorlalți.

Etapa IV: susținerea

- rostiți discursul în clasă, fiind siguri că emoțiile vă sunt aliate, nu adversare;
- ascultați atent observațiile și sugestiile;
- bucurați-vă de aprecieri;
- rugați colegii să voteze pro sau contra măsurilor propuse;
- afișați discursul; publicați-l în revista școlii.

APLICAȚIE individuală

Realizează, pe baza surselor on-line, un tabel în care să incluzi statele europene care au acordat drept de vot femeilor, în perioada interbelică. Ordenează cronologic statele, în funcție de anul acordării acestui drept. Poți folosi modelul de mai jos:

Statul	Anul în care a fost acordat dreptul de vot femeilor

Cinematograful – artă și industrie

STUDIU
DE
CAZ

Cum își petrecea
oamenii timpul liber
în jurul anului 1900?

Magia „imaginilor mișcătoare”

Atunci când frații Auguste și Louis Lumière realizau **prima proiecție** cinematografică, într-o cafenea din Paris (28 decembrie 1895), cei prezenți poate nu și dădeau seama că astăzi un moment istoric: nașterea unei noi arte și „industriei”, în același timp. Părea a fi un mijloc inedit, asemănător magiei, de a-i face pe oameni să cumpere anumite produse, căci prima proiecție cinematografică a fost un clip publicitar despre fabrica de apărate de fotografiat pe care tatăl celor doi tineri, Antoine, o avea la Lyon. Însă reacția entuziastă a publicului, dorința foarte mare de a vedea din nou „imagini mișcătoare” a făcut ca această activitate să prolifereze în cel mai scurt timp.

La început filmele erau „mute” (nu aveau sunet). Aveau doar imagini, fiind acompaniate de muzică. Cu toate acestea, înainte de Primul Război Mondial existau deja mii de săli de cinema în Europa și în SUA. Cinematografia devenise o **afacere de succes**. Venirea războiului a închis dezvoltarea cinematografiei în Europa, însă aceasta s-a afirmat în SUA.

Industria și artă

În perioada interbelică, cinematografia devine o adevărată **industria**, prin capitalul investit și prin complexitatea mijloacelor tehnice folosite. Este, în același timp, o **artă** care stârnește emoție, zâmbet, inspirație, teamă și care face oamenii să viseze, „să intre în pielea” unor eroi, să trăiască senzații puternice. Actorii și actrițele de cinema devin vedete, iar oamenii le imită înfățișarea și purtările. Cinematografia cucerește întreaga planetă, toate clasele sociale și categoriile de vârstă.

Hollywood (în SUA) devine centrul mondial al noii „industriei”; în anii 1920 producea deja sute de filme anual, reprezentând circa 80% din producția globală. Apar desene animate cu personaje ca Mickey Mouse și Popeye Marinarul, filme de aventură precum *Tarzan* și filme **western**, comedii cu personaje amuzante interpretate de Charlie Chaplin sau de cuplul Stan Laurel și Oliver Hardy. Primul film vorbit (sonor) a fost *Cântărețul de jazz* (1927), iar primul film color mai important, *Pe aripile vântului* (1939). În Europa, remarcabile sunt filmele *Crucișătorul Potemkin* (URSS) și *Iluzia cea mare* (Franța).

Filmul ca instrument politic

Cinematografia s-a dovedit, în perioada interbelică, un mijloc excelent de divertisment, de socializare, de reclamă comercială și **propagandă** politică. Uele regimuri politice – îndeosebi cel comunist în URSS și cel nazist din Germania – au folosit „vraja ecranului” pentru a cultiva în mintea oamenilor anumite convingeri, pentru a determina **acțiuni și comportamente**. Acest efect era obținut atât prin unele filme, special concepute în acest scop (**sursa 2**), cât și prin jurnalele de știri și documentarele difuzate pe marele ecran.

DICȚIONAR

a prolifera = a se înmulții, a se răspândi foarte rapid, a se dezvolta.

propagandă = acțiune desfășurată sistematic pentru a determina oamenii să adopte anumite idei, convingeri și comportamente.

western = gen de filme de aventură despre colonizarea vestului „sălbatic” al Americii de Nord, de către albi, în detrimentul indienilor.

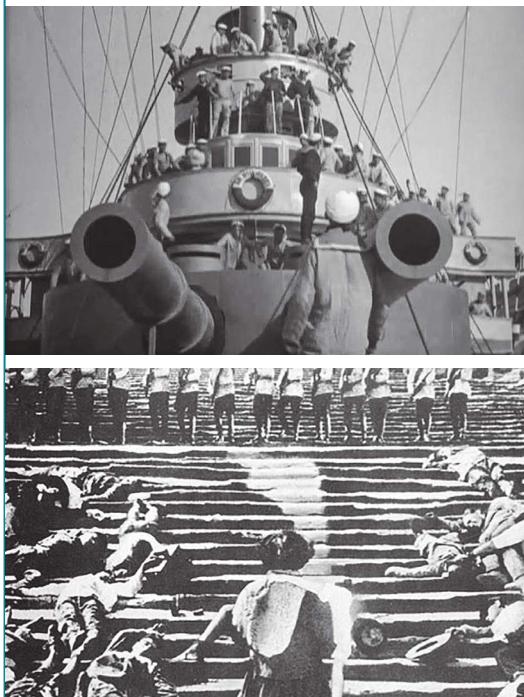
▼ Sursa 1 Afișul episodului 12

al filmului *Tarzan* (1933)

1. Observă afișul și precizează două elemente menite a atrage publicul.
2. Tarzan a fost și a rămas un personaj de film foarte îndrăgit. Un alt film de mare succes a fost *Tarzan, omul-maimuță* (1932), în care rolul lui Tarzan a fost interpretat de un actor american născut la Timișoara. Află mai multe despre acesta din surse on-line și realizează o scurtă prezentare scrisă.

Sursa 2 Două imagini din filmul *Crucișătorul Potemkin* (1925), prima creație cinematografică majoră utilizată ca mijloc de propagandă politică

Imaginea 1 (sus): marinarii preiau controlul vasului;

Imaginea 2 (jos): reprimarea revoltei din portul Odessa.

Capodoperă prin tehnica inovativă de folosire a imaginii și montajului, filmul este inspirat din două evenimente reale: revolta marinilor împotriva ofițerilor de pe nava Potemkin (1905) din Marea Neagră și înăbușirea unei revolte din portul Odessa de către trupele țariste. Filmul glorifică lupta comuniștilor pentru răsturnarea regimului țarist, prezentat ca unul criminal, deși regimul comunist comisese deja, până în anul realizării filmului, crime mult mai mari.

1. Descrie scena din imaginea 2; numește două emoții pe care regizorul a încercat să le producă spectatorilor.
2. Precizează două caracteristici ale filmelor, care fac din ele mijloace eficiente de propagandă politică.
3. Exprimă verbal o opinie cu privire la folosirea filmului pentru a forma convingeri politice; este un lucru bun sau nu? Argumentează răspunsul.
4. Precizează o metodă prin care un om poate contracara o acțiune de propagandă politică la care este supus.

Sursa 3

Secvență din filmul *Timpuri noi* (1936); scenariu, regie și rol principal: Charlie Chaplin

**APLICAȚIE
individuală**

Project: *Mașinile în viața oamenilor, în trecut și astăzi*
(durata: două săptămâni)

Filmul *Timpuri noi* reflectă, cu ironie și sarcasm, realități ale societății americane interbelice: introducerea benzii rulante în procesul de producție, care-l face pe om să se comporte asemenea unei mașini, probleme sociale precum: șomajul, sărăcia, inegalitatea, teama muncitorilor că își vor pierde locurile de muncă în urma introducerii mașinilor, constrângerile programului de lucru industrial.

Etapele proiectului:

- **Vizionează** primele 20 de minute ale filmului *Timpuri noi*; scrie pe o ciornă două consecințe ale introducerii mașinilor în activitatea productivă, așa cum apar în film.
- **Analizează** rolul mașinilor și tipurile de mașini care sunt folosite în prezent. Notează observații, constatări, idei.
- **Redactează** un text de 120-150 de cuvinte în care:
 - a) prezintă concluziile în urma vizionării filmului și a analizării rolului mașinilor în prezent;
 - b) îți exprimi opinia cu privire la avantajele și eventualele dezavantaje ale introducerii mașinilor în procesul de producție;
 - c) formulezi o concluzie cu privire la rolul mașinilor în viața oamenilor și în industrie.

Crize economice

STUDIU
DE
CAZ

Care a fost
cea mai recentă criză
economică mondială?

Ce este o „criză economică”?

În epocile mai îndepărtate, crizele economice erau determinate de ani mai secetoși, de epidemii sau de evenimente militare (război, invazi) care provoca distrugeri și întrerupeau comerțul. În Epoca Contemporană, crizele economice se manifestă prin **șomaj**, scăderea veniturilor majorității oamenilor și a producției de bunuri. În timpul crizelor, unele întreprinderi (bănci, fabrici, magazine) dau faliment (se închid). Produsele se pot scumpi, deoarece sunt mai puține pe piață, iar comercianții cresc prețurile. Prin toate acestea, crizele economice afectează familiile, viețile oamenilor și întreaga societate. Cel mai bun exemplu este cel al primei crize economice mondiale, manifestată în perioada interbelică.

Cauzele crizei

Criza s-a declanșat în „Joia Neagră” (24 octombrie 1929), prin prăbușirea prețului **acțiunilor** la **bursa** din New York. Momentul venea, în SUA, după un deceniu (1919 – 1929) de creștere economică, bazată pe noi tehnologii, pe investiții și pe consum. Cauzele principale ale crizei au fost speculațiile bursiere și **supraproducția**. Producția industrială și cea agricolă au crescut între 1923 și 1929 cu 32%, dar salariile au crescut doar cu 8%. Ca urmare, s-au acumulat **stocuri** de produse, rămase nevândute. Populația apelase la bănci pentru credite de consum, astfel încât foarte mulți oameni erau îndatorați în momentul izbucnirii crizei. În 1929, în SUA, 3 din 5 mașini și 80% din radiouri erau cumpărate pe credit (pe datorie).

Manifestările crizei

Șocul de la bursă a determinat falimente în lanț ale unor întreprinderi, iar angajații s-au trezit fără locuri de muncă. În SUA, numărul șomerilor a crescut de la 3,5 milioane (în 1928) la 15 milioane (în 1933). Rămași fără salariu, mulți oameni și-au pierdut bunurile (casele, mașinile) pentru care luaseră împrumuturi de la bănci. Veniturile populației din SUA au scăzut la jumătate între 1929 și 1933. Deoarece banii colectați din impozite erau prea puțini, statul nu a mai putut menține serviciile de sănătate, de educație și de ordine publică la același nivel. În multe comunități a crescut **infracționalitatea**, sănătatea oamenilor s-a degradat și a apărut **foamea**.

Răspândirea și efectele crizei

Criza s-a răspândit rapid pe tot globul, din cauza pieței mondiale, care facea ca statele să fie dependente unele de altele. Multe întreprinderi au dat faliment. Producția industrială globală a scăzut cu 25% între 1928 și 1932. În state precum: Canada, Germania, Marea Britanie, Australia, șomajul a ajuns la circa 30%. Veniturile oamenilor s-au redus dramatic. Criza a contribuit la ascensiunea unor partide și lideri care propuneau soluții radicale. Așa au ajuns la putere **mișcări extremiste**, precum nazismul în Germania. Efectele crizei s-au prelungit în unele țări până spre sfârșitul anilor 1930. În SUA, criza a fost stopată prin *New Deal*, un plan de intervenție lansat de președintele american F.D. Roosevelt, care avea ca priorități supravegherea activității bursiere și reducerea șomajului prin inițierea unor ample lucrări de construcție (drumuri, baraje, poduri etc.).

DICȚIONAR

acțiune = (aici) drept de proprietate asupra unei părți dintr-o firmă, care asigură deținătorului beneficii (profit) sau pierderi proporțional cu cota deținută.

bursă = loc unde se vând și se cumpără acțiuni, mărfuri sau valute.

rumoare = (aici) zvonuri și agitație.

supraproducție = producție mai mare decât consumul populației.

șomaj = situație în care persoane active (care pot munci) nu au un loc de muncă.

▼ Sursa 1 J.K. Galbraith, *The Great Crash, 1929*

„Joi 24 octombrie 1929 este prima din zilele pe care istoria [...] le identifică cu panica din 1929 [...]. Incertitudinea conducea din ce în ce mai mulți oameni să încerce să vândă [...] rumoarea cuprindea Wall Street-ul și străzile adiacente. Acțiunile se vindeau acum pe nimic. Bursele din Chicago și Buffalo se închiseră [...]. La douăsprezece și treizeci, autoritățile Bursei din New York au închis Galeria vizitatorilor.”

▼ Sursa 2 Multimea adunată pe Wall Street, în fața clădirii unde funcționa bursa (octombrie 1929)

Analyzează **sursele 1 și 2** și răspunde la următoarele cerințe:

1. Descrie imaginea de la **sursa 2**, în două fraze.
2. Selectează din textul de la **sursa 1** două cuvinte care exprimă starea de spirit vizibilă în **sursa 2**.

Sursa 3 Consecințele crizei

„Până la sfârșitul anului 1929, 659 de bănci au dat faliment în SUA, odată cu ele dispărând și cele 256 de milioane dolari din depozite [...] Dădeau faliment, la începutul anului 1930, 60-80 de bănci pe lună, ajungându-se în noiembrie la 236, iar în decembrie la 328 de bănci închise pe lună [...] S-au înregistrat de asemenea 109.371 falimente ale societăților comerciale [...].

În fața acestor realități, oamenii nu și mai puteau plăti chiriele sau creditele și erau dați afară din locuințe sau în cel mai fericit caz le era întreruptă întreaga gamă de facilități. Aruncați în stradă, oamenii încercau să-și găsească un loc unde să locuiască împreună cu familia. De cele mai multe ori ajungeau să stea [...] la marginea orașelor. Aici își încropeau o locuință mizerabilă, de fapt o colibă sau o cocioabă, din cutii de carton, bidoane din plastic sau metal, ori locuiau în mașini.

Foarte grea era situația minerilor din Virginia de Vest, Pennsylvania și Kentucky. Familii întregi, evacuate din case, nu aveau unde locui și ce mâncă. Minerii își ardeau mobilierul pentru a face căldură în adăposturile improvizate și se hrăneau cu fructe sălbaticice, ierburi și rădăcini.”

(Cornel Ilie, 1923–1933.

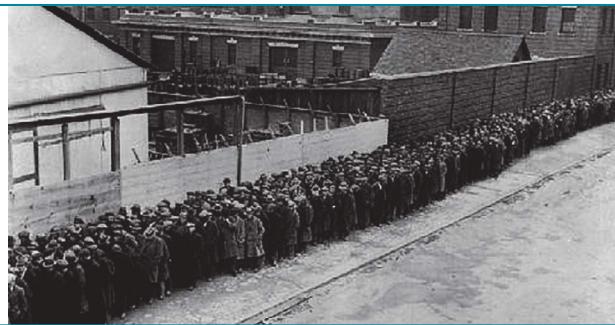
America în colaps. Istoria marii crize economice, în Historia; www.historia.ro)

Analyzează **sursele 3, 4, 5 și 6** și răspunde la următoarele cerințe:

- Numește țara cea mai afectată de criză, conform datelor din **sursa 6**.
- Precizează două consecințe ale crizei, care apar atât în textul de la **sursa 3**, cât și în **sursele 4 și 5**;
- Realizați pe tablă un organizator grafic de tip „ciorchine” care să cuprindă consecințe ale crizei economice mondiale din perioada interbelică.

► Sursa 4 Șomeri stând la rând în fața unui birou de recrutare a forței de muncă, în anii 1930–1933 (SUA)

- Exprimăți verbal o constatare cu privire la numărul oamenilor din imagine.

► Sursa 5 Șomeri stând la rând pentru a primi gratuit alimente, în Chicago (SUA), în perioada crizei economice

- Imaginează-ți un dialog cu 4-6 replici între doi oameni care stau la rând. Dialogul poate fi despre situația socială și economică a țării.

Indicator economic	SUA	Marea Britanie	Franța	Germania	► Sursa 6 Consecințe ale crizei (creșteri/scăderi raportate la anul 1928)
Producție industrială	– 46 %	– 23 %	– 24 %	– 41 %	
Comerț extern	– 70 %	– 60 %	– 54 %	– 61 %	
Şomaj	+ 607 %	+ 129 %	+ 214 %	+ 232 %	

APLICAȚIE interactivă

Joc de rol

În epoca noastră, există o legătură și mai strânsă decât există în perioada interbelică între economiile statelor lumii. Economia crește într-un ritm tot mai rapid, datorită mai ales informatizării și robotizării. Schimbările în societate sunt atât de rapide, încât peste 20 de ani multe dintre meserile existente în prezent vor dispărea, apărând, în schimb, altele. Crizele economice nu țin seama de nivelul de dezvoltare și pot apărea oricând. Oamenii pot atenua efectele unei crize asupra vieții personale și a societății dacă știu să se adapteze. Găsirea unui loc de muncă/unui alt loc de muncă poate fi o provocare și în perioade de creștere, nu doar de criză. Realizați următorul exercițiu, ca joc de rol:

- Transformați sala de clasă în „birou de recrutare a forței de muncă”. O echipă de 3 elevi va fi responsabilă

cu „angajarea” de personal. Există doar 10 locuri de muncă disponibile, în diverse domenii, iar candidați sunt toți ceilalți elevi.

- Cu ajutorul profesorului, cei trei „specialiști” în recrutare concep un chestionar pe care îl vor aplica în cadrul interviului; exemple de întrebări pot fi: „Ce știi să faci?”, „Ai vrea să înveți o meserie nouă sau vrei să lucrezi neapărat cu meseria pe care o ai deja?”, „Care sunt cele mai importante 3 calități ale tale ce pot fi de folos la muncă?”, „Care va fi primul lucru pe care-l vei cumpăra din salariu, dacă vei fi angajat(ă)?”
- Elevii vor susține interviul pe rând, răspunzând la întrebările din chestionar. La sfârșit, vor fi anunțate numele „angajaților” și criteriile care au contat cel mai mult.

Cetățean și stat în democrație și în totalitarism

Ce este statul?
Când au apărut
statele?

Democrație sau totalitarism?

Perioada interbelică a fost una a **contrastelor** în privința relației dintre stat și cetățean.

Statele democratice se caracterizează prin existența mai multor partide politice (**pluripartidism**), **alegeri libere**, **separația puterilor în stat**, **respectarea drepturilor și a libertăților cetățenești**.

Într-un regim democratic, poporul exercită un control asupra conducerilor, pe care îl poate schimba prin vot. Într-un stat **totalitar**, cetățenii pierd controlul asupra Puterii. Ei nu mai pot schimba prin vot conducerea, deoarece nu mai există alegeri libere. Există un singur partid (**unipartidism**) și un conducerător care instituie **dictatura**, controlează cetățenii prin **cenzură și teroare** și construiește **lagăre de concentrare** pentru categoriile neagreate sau care se opun.

Democrații interbelice

Cele mai reprezentative state democratice pentru perioada interbelică sunt SUA, Marea Britanie și Franța.

Sistemul politic american și cel englez erau, ca și astăzi, bipartite (cu două partide principale care alternează la guvernare).

Marea Britanie era o monarhie parlamentară, fiind condusă efectiv de un prim-ministru ce răspundeau în fața Parlamentului pentru buna guvernare. **Franța** avea un regim republican și democratic. Deoarece rareori un partid obținea mai mult de 50% din voturi, erau realizate coaliții „de dreapta” sau „de stânga” (**sursa 4**) pentru exercitarea guvernării.

Regimuri democratice au mai funcționat, în perioada interbelică, în țările nordice (Finlanda, Suedia, Norvegia, Danemarca), Elveția, Cehoslovacia, Iugoslavia, România.

„Experimente” totalitare

Frustrările legate de Primul Război Mondial și de criza economică au determinat instaurarea unor **ideologii** și regimuri totalitare în URSS, Italia și Germania.

Primul stat totalitar din Europa a fost **Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste** (URSS), apărut în contextul războiului (1917), în urma câștigării puterii de către comuniști.

În **Italia**, totalitarismul s-a manifestat sub forma regimului fascist. Pe fondul crizei provocate de război și al instabilității politice, **fasciile de luptă** au pornit un Marș asupra Romei (1922), determinându-l pe rege să-l numească prim-ministru pe Benito Mussolini, lider al Partidului Național Fascist (PNF). Promițând soluții miraculoase, PNF a câștigat puterea în urma alegerilor din 1924, cu 65% din voturi. Ulterior, celelalte partide politice au fost interzise și a fost introdusă cenzura.

Măsurile luate de Mussolini în Italia au inspirat un alt lider extremist, Adolf Hitler, care a ajuns la putere în **Germania** în 1933.

Uniunea Sovietică, Italia și Germania sunt state în care s-au desfășurat experimente extreme în relația stat-cetățean. Deși păreau la început atractive, acestea au dus, în cele din urmă, la cele mai mari tragedii din istorie, ce au afectat, într-o formă sau alta, întreaga populație a planetei.

DICȚIONAR

fasciile de luptă = asociații ale foștilor luptători din Primul Război Mondial; *fascia*, secure prință într-un mânunchi de nuielă, era un simbol al puterii în Imperiul Roman.

ideologie = set de idei care exprimă o concepție unitară despre om, lume, societate.

liberalism = mișcare politică ce reprezintă interesele proprietarilor și ale oamenilor de afaceri (industriași, comercianți, bancheri); inițial (în secolul al XIX-lea) promova un sistem de vot cenzitar, în care alegătorii erau împărțiți în categorii, în funcție de avere.

socialism = mișcare politică ce reprezintă interesele categoriilor productive, îndeosebi ale muncitorilor; promovează protecția socială și egalitarismul.

totalitar = regim politic în care puterea aparține, în totalitate, unei persoane sau unui partid politic.

▼ Sursa 1 Discursul rostit de Winston Churchill în Camera Comunelor, la 1 noiembrie 1947 (fragment)

„Democrația este cel mai rău regim politic, cu excepția tuturor celorlalte regimuri care au fost experimentate din timp în timp”.

- Precizează care este cel mai bun regim politic, conform viziunii lui Churchill.
- Numește un alt tip de regim experimentat de omenire de-a lungul timpului.

Într-un stat democratic:

CETĂȚEANUL

- Plătește taxe și impozite
- Se supune legilor și măsurilor luate de stat și de autoritățile locale

- Garantează siguranța fizică a cetățenilor și a bunurilor acestora
- Creează condiții pentru bunăstarea cetățenilor săi

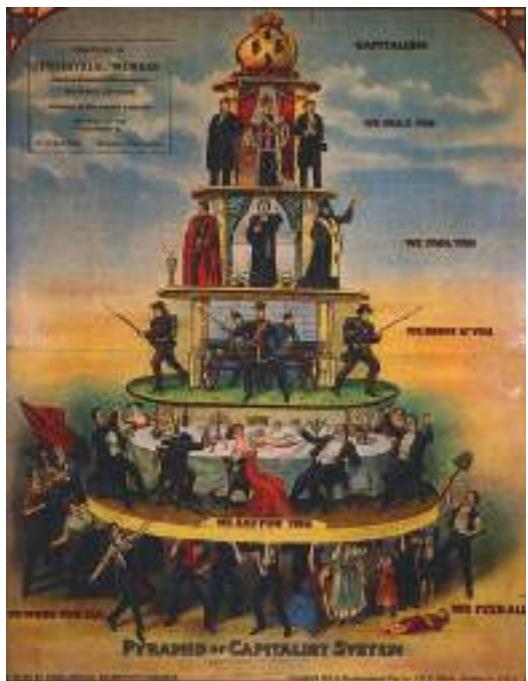
STATUL

▼ **Sursa 2 Benito Mussolini (în centrul imaginii), în timpul Marșului asupra Romei, alături de alți lideri ai mișcării fasciste (28 octombrie 1922)**

1. Caracterizează, într-un cuvânt, atitudinea lui Benito Mussolini.
2. Exprimă o opinie cu privire la purtarea decorațiilor obținute în război de către liderii fasciști. Ce crezi că doreau să arate aceștia?

▼ **Sursa 3 Afiș propagandistic din 1911, publicat de ziarul de stânga *Industrial Worker*, intitulat *Piramida capitalismului*.**

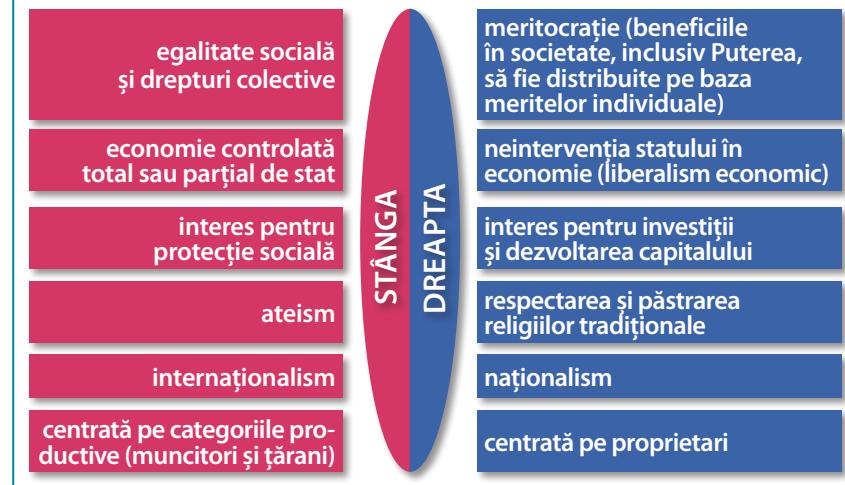

1. Menționează categoria socială care susține toate celelalte categorii, conform ideologiei socialiste.
2. Numește trei categorii ocupaționale care „profită” de munca „celor de jos”.
3. Precizează valoarea care se află deasupra întregii societăți capitaliste, conform vizualii socialiste.

„Stânga” versus „dreapta”

Des întâlnite în comentariile jurnaliștilor și ale politicienilor, noțiunile de „stânga” și „dreapta” au apărut în timpul Revoluției Franceze (1789), când partea stângă a amfiteatrului unde avea loc ședința Adunării Constituante era ocupată de iacobini, cei mai radicali adepti ai răsturnării monarhiei, ai anulării privilegiilor nobiliare și instaurării republicii. În dreapta stăteau monarhiștii, care doreau menținerea tradițiilor sau, cel mult, efectuarea unor schimbări moderate. În secolul XIX, **stânga** și **dreapta** au fost reprezentate de **socialism**, respectiv, de **liberalism**. Până în prezent, deoarece unele măsuri catalogate ca fiind de stânga pot fi luate și de partide de dreapta, și invers, au apărut și alte denumiri pentru a caracteriza doctrina unui partid: „centru”, „centru-stânga”, „centru-dreapta”, „extremă-stânga” și „extremă-dreapta”. Comunismul este de extremă-stânga, în timp ce fascismul și nazismul sunt de extremă-dreapta. În graficul de mai jos sunt redate comparativ trăsături ale regimurilor politice de dreapta și de stânga.

▼ Sursa 4 Trăsături generale ale ideologiilor de stânga și de dreapta

APLICAȚIE interactivă

Joc de... roluri sociale

Tema: Categoriile sociale se dezvoltă una în defavoarea altelor sau se dezvoltă împreună?

- I. Elevii din clasă formează 5 echipe cu câte 3-6 membri. Cele 5 grupuri reprezintă: 1. muncitorii; 2. patronii din industrie; 3. comercianții; 4. bancherii; 5. țărani.
- II. Fiecare grup notează, pe o coală mare, cel puțin un serviciu pe care-l face în beneficiul fiecărei dintre cele 4 categorii.
- III. Grupurile își prezintă produsele.
- IV. Concluziile sunt trase pe baza observațiilor făcute de elevi; pentru a ghida discuția, pot fi puse și următoarele întrebări:

1. Cum ar arăta societatea, dacă una dintre aceste categorii ar lipsi? Analizați „absența” fiecărei categorii, pe rând.
2. Ce s-ar întâmpla dacă drepturile uneia dintre aceste categorii ar fi încălcate?
3. Care dintre aceste categorii ar trebui să aibă puterea politică? De ce?
4. Puterea se poate împărți astfel încât să fie reprezentate interesele tuturor categoriilor?
5. În zilele noastre, tehnologia are un rol în apropierea dintre aceste categorii? Care este acesta?
6. Este posibil ca într-o singură familie să existe membri ai mai multor categorii sociale?
7. Afișul de la **Sursa 3** poate fi valabil în zilele noastre?

Un model democratic – SUA

STUDIU
DE
CAZ

Cum s-au format
Statele Unite
ale Americii?

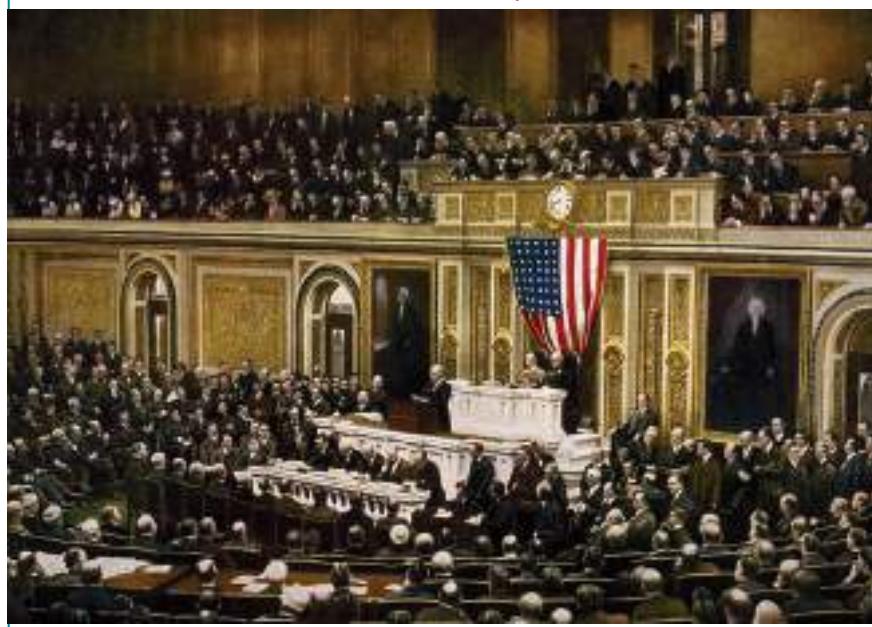
Democrația americană

Statele Unite ale Americii au fost primul stat modern organizat pe principii democratice, primul care a avut o **Constituție** scrisă și care a instituit funcția de **președinte**, ca șef al unei republici moderne. De aceea, SUA au fost un model pentru alte state. Constituția din 1787 prevedea o organizare politică bazată pe **separația puterilor în stat** (**sursa 4**). Președintele este ales de reprezentanții statelor care compun SUA, iar acestia, la rândul lor, sunt aleși de cetățeni. Președintele este, în același timp, șef al Guvernului. Puterea legislativă este exercitată de Congres, alcătuit din două camere: Camera Reprezentanților și Senatul. Această organizare este valabilă până astăzi, deși Constituția a suferit de-a lungul timpului o serie de **amendamente**. Deși statul a fost organizat pe principii democratice de la bun început, dreptul de vot a fost acordat bărbaților afro-americani și nativi americanii abia în 1870, iar femeilor, în 1920.

Izolaționism versus implicare globală

La încheierea Primului Război Mondial, președintele W. Wilson a propus implicarea SUA în politica europeană și mondială. Senatul a refuzat însă **ratificarea** Tratatului de la Versailles și, implicit, intrarea SUA în **Societatea Națiunilor** (Liga Națiunilor, înființată în 1919). Până în 1933, politica externă a SUA a avut în vedere neintervenția în conflictele europene (atitudine denumită **izolaționism**). Însă ascensiunea nazismului în Germania l-a făcut pe președintele F.D. Roosevelt să vorbească, în 1938, despre o luptă pentru supraviețuire între democrație și totalitarism. Ca urmare, din 1938 a crescut bugetul alocat armatei. SUA devenise un loc de refugiu pentru cei care fugau din calea opresiunii naziste sau comuniste.

▼ Sursa 1 **Şedință a Congresului SUA. În partea de jos, membrii Congresului; sus, în tribune, publicul asistă la dezbateri și la luarea deciziilor.**

- Exprimă o opinie cu privire la prezența publicului la dezbatările Congresului. Este un fapt benefic sau nu? Argumentează răspunsul, în 1-2 fraze.

DICȚIONAR

amendament = modificarea unei legi sau a Constituției.

izolaționism = atitudine de neimplicare în problemele celorlalte state și de limitare a preocupărilor la nivel global.

ratificare = manifestare a acordului de a fi parte a unui tratat, convenție; confirmare a unei legi, a unui act.

▼ **Sursa 2 Afiș electoral american pentru alegerile prezidențiale, intitulat *Prosperitate*; candidatul stă pe o monedă pe care scrie „bani sănătoși”.**

- Precizează două surse ale prosperității americane, potrivit acestui afiș.
- Exprimă într-o frază o observație privind susținătorii candidatului. Din ce categorii sociale crezi că fac parte?
- Numește o ramură economică ce apare în imagine ca simbol al civilizației.

▼ Sursa 3 Roosevelt și Planul New Deal

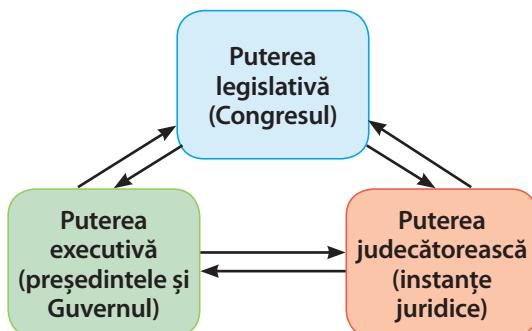
„Această experiență, New Deal, care dădea curaj tuturor, nu era decât o afirmație politică, o atitudine, nicidecum un program fix și studiat. Când președintele a ajuns la Washington, el nu avea niciun program precis. Ideea că New Deal-ul răspunde unei doctrine gândite dinainte este ridicolă [...]. Prințipiu era ca toate forțele politice ale comunității să fie concentrate asupra acestui tel: să fie mai bună viața poporului!“

(Frances Perkins, *The Roosevelt I Knew*)

1. Transcrie, pe caiet, scopul forțelor politice ale comunității; corespunde acesta idealului unei democrații? Argumentează răspunsul.
2. Precizează cum este definit programul New Deal de către autorul acestui text.

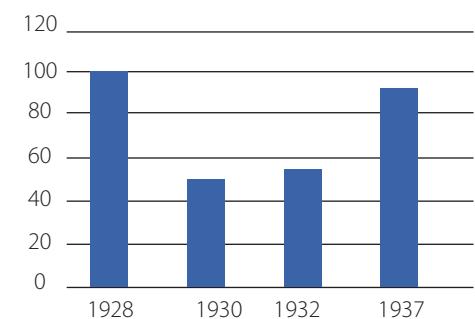
▼ Sursa 4 Separarea puterilor în stat în SUA

Principiu de bază al democrației, separația celor trei puteri ale statului (legislativă, executivă și judecătorească) are în vedere controlul reciproc, astfel încât nimeni să nu aibă prea multă putere, să nu facă abuzuri și să nu instituie dictatura.

1. Precizează trei scopuri ale separației puterilor.
2. Realizează un desen în care să reprezintă distribuția puterilor într-un stat totalitar.

▼ Sursa 6 Evoluția producției industriale a SUA în perioada interbelică (mil. dolari)

- Menționează o explicație a scăderii producției industriale, între anii 1928 și 1932.

Democrație și prosperitate

Mulți istorici consideră că prosperitatea economiei americane are la bază sistemul politic, care permite celor două partide (Democrat și Republican) să alterneze la guvernare, aducând cele mai bune soluții. În general, statul american a dus de-a lungul timpului o politică liberală, de neintervenție în economie, astfel încât afacerile să se dezvolte liber. Însă depășirea crizei economice din perioada interbelică, prin New Deal, s-a făcut prin intervenția statului.

▼ Sursa 5 Un muncitor lucrează la construirea Empire State Building (1929)

APLICAȚIE individuală

Fișă biografică

Folosind surse digitale, realizează fișă biografică a președintelui american F.D. Roosevelt, după modelul din manualul digital.

Vei include obligatoriu date despre:

1. familia din care provenea;
2. educația primită;
3. profesia;
4. orientarea politică (din ce partid făcea parte);
5. funcțiile deținute;
6. cele mai importante realizări ca om politic;
7. informații despre viața personală și familială.

După îmbunătățirea fișei în urma sugestiilor profesorului și ale colegilor, o vei adăuga la portofoliul personal.

Comunismul. Nazismul

STUDIU
DE
CAZ

Ce categorii sociale
reprezintă regimurile
politice de stânga?

Comunismul

Regim politic totalitar, de extremă-stânga, comunismul a fost instaurat pentru prima dată în Rusia, la sfârșitul anului 1917. Sub conducerea lui Vladimir Ilici Lenin, comuniștii au preluat puterea, pe fondul greutăților provocate de război, promițând încheierea acestuia și soluții pentru ieșirea din criză. Familia țarului Nicolae al II-lea a fost asasinată, iar numele statului a fost schimbat în Uniunea Sovietică, iar mai târziu în **Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS)**. Din 1922, funcția de secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a revenit lui Iosif Vissarionovici Djiugashvili (Stalin), care a instituit treptat o dictatură personală.

Mijloacele de producție (fabrici, mine, ateliere, magazine etc.) au fost trecute în proprietatea statului, care a impus un control total asupra economiei. S-a trecut la industrializare forțată, centralizare economică și o planificare pe 5 ani („cincinal”).

În agricultură a fost realizată colectivizarea, țărani fiind obligați să se asocieze în gospodării agricole colective. Comunismul sovietic s-a caracterizat prin **teroare** (execuții și procese publice, deportări), **cenzură** și **ateism** – convingerea că nu există puteri supranaturale (**sursa 1**). A fost introdus cultul personalității lui Stalin, căruia îi erau atribuite calități supramenești. Comuniștii au proclamat dictatura proletariatului (muncitorilor) în alianță cu țărăniminea împotriva celorlalte categorii sociale.

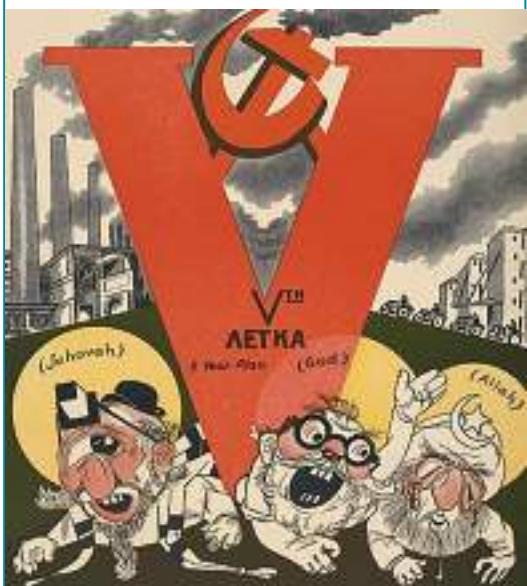
Însă nu doar moșierii și burghezii au fost victime ale regimului, ci și milioane de țărani și muncitori. Peste 10 milioane de oameni au murit în perioada interbelică în URSS, din cauza foamei, a execuțiilor și a deportărilor. Sistemul de lagăre de muncă (**Gulag**) s-a dezvoltat mai ales în partea asiatică a URSS (Siberia).

▼ Sursa 2 Cultul personalității manifestat într-o ilustrație, sub sloganul „lubitul Stalin – fericirea națională”

- Precizează două idei pe care dorește să le transmită imaginea;
- Identifică, în textul lecției, două informații care relevă o diferență între realitatea obiectivă și cea sugerată de imagine.

▼ **Sursa 1 Ilustrație de pe coperta revistei „Ateul”, arătând cum comunismul, reprezentat prin seceră și ciocan (stema comuniștilor), va învinge și va înlocui cele trei religii monoteiste: iudaică, creștină și islamică.**

- Analyzează felul în care sunt reprezentate cele trei religii; exprimă, într-o frază, ideea pe care dorea să o reprezinte ilustratorul.
- Exprimă o opinie cu privire la libertatea conștiinței în URSS, în condițiile existenței acestei reviste.

▼ Sursa 3 Poezie din 1939

„Niciodată viața nu a fost la fel de bună și înălțătoare,/Niciodată până în prezent iarba nu a fost atât de verde./Deasupra întregului pământ, soarele trimite o lumină mai caldă,/ Deoarece chipul lui Stalin îl face să strălucească mai tare/Eu cânt pentru copilul meu ce mi se odihnește-n brațe/Să crești precum o floare, fără să-ti fie teamă./ Tu vei cunoaște sursa soarelui ce ne scaldă țara,/ Și mânuștele tale vor copia portretul lui Stalin.”

- Menționează care este, în intenția autorului, „sursa soarelui care ne scaldă țara”.
- Transcrie, din text, un fragment care atrăbie lui Stalin o putere supraomenească.
- Scrie, pe caiet, trei idei care se regăsesc în poezie, câte una pentru fiecare timp: trecut, prezent și viitor.

Nazismul

Germania a avut o serie de greutăți economice și social-politice după Primul Război Mondial, dar a reușit instaurarea unui regim democratic, prin **Republica de la Weimar** (1919). Însă problemele generate de criza economică declanșată în 1929 vor determina instalarea la putere (1933) a lui Adolf Hitler și a Partidului Național Socialist al Muncitorilor din Germania (prescurtat NSDAP sau Partidul Nazist). El a instaurat un **regim totalitar**, bazat pe **partidul unic** și pe cenzură. Deviza regimului era „Un popor, un imperiu, un conducător!”. A fost menținută proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, dar sub un control strict al statului.

Proclamat *Führer* („Conducător”), Hitler **promitea revanșa** pentru pierderile suferite în urma Primului Război Mondial și renașterea Germaniei ca putere mondială. Bazat pe o **doctrină rasistă**, potrivit căreia germanii erau o rasă superioară, nazismul și-a propus obținerea unui „spațiu vital” (colonii și teritorii europene) care să asigure resurse națiunii germane. Naziștii au promovat **antisemitismul** (ura față de evrei), disprețul față de alte popoare, considerate inferioare, și **anticomunismul**.

Imediat după preluarea puterii s-a trecut la **dezvoltarea capacitatei militare** a Germaniei, prin creșterea numărului de militari și dezvoltarea industriei de armament. Rând pe rând, prevederile Tratatului de la Versailles au fost încălcate. Prin politica sa, regimul nazist și liderul său absolut, Adolf Hitler, au declanșat al Doilea Război Mondial.

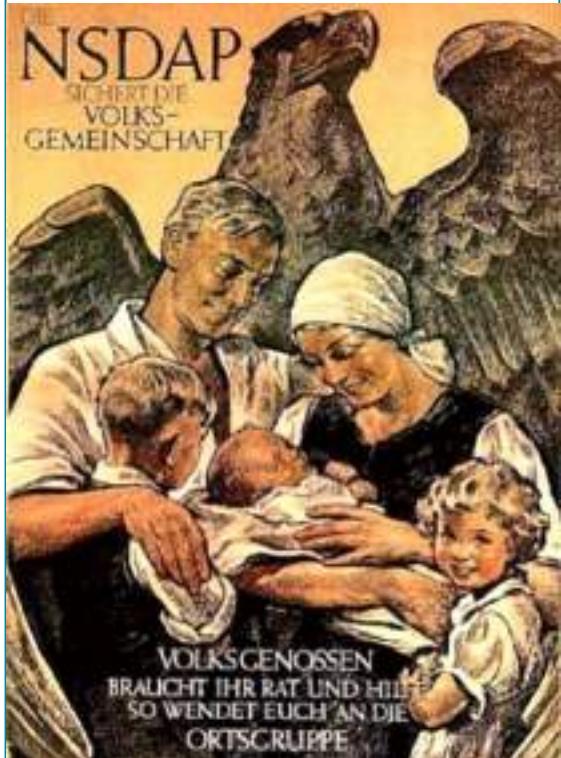

Simbolul regimului nazist

Vulturul era un simbol al statului prusac, iar svastica, un străvechi simbol solar

▼ Sursa 4 Afiș propagandistic intitulat

Partidul nazist salvează poporul

1. Precizează sub ce formă este reprezentat aici regimul nazist.

2. Menționează ideea transmisă de acest afiș.

▼ Sursa 5 Programul Partidului Național Socialist al Muncitorilor din Germania, 1920

1. Noi cerem unirea tuturor germanilor într-o Germanie Mare, conform cu dreptul popoarelor de a dispune de ele însese.
2. Cerem egalitatea de drepturi pentru poporul german față de alte națiuni și anularea Tratatului de la Versailles și de la Saint-Germain.
3. Noi pretindem pământuri și un spațiu pentru a ne hrăni poporul și a răspunde excedentului nostru de populație. Nu pot fi cetăteni decât frații de rasă. Nu pot fi frați de rasă decât aceia care sunt din sânge german, fără deosebire de confesiune. Niciun evreu, deci, nu poate fi un frate de rasă [...].
5. Cine nu este cetăean, nu poate trăi în Germania decât ca oaspete și trebuie să fie supus reglementărilor asupra străinilor".

▼ Sursa 6 Legile de la Nürnberg, 15 septembrie 1935 (extrase)

„Art. 1: Căsătoriile dintre evrei și supuși de sânge german sau asimilat sunt interzise. [...]”

Art. 5: Infracțiunile la art. 1 vor fi sancționate prin muncă silnică.”

• Analizează comparativ **sursele 5 și 6** și realizează următoarele sarcini:

1. Calculează perioada de timp care a trecut între producerea celor două surse.
2. Precizează două obiective ale partidului nazist, aşa cum apar în **sursa 5**.
3. Numește o categorie etnică la care fac referire atât sursa 5, cât și **sursa 6**.
4. Exprimă verbal o opinie cu privire la prevederile **sursei 6**. Ce drepturi crezi că încalcă?

APLICAȚIE interactivă

„Turul galeriei”

Comunism și nazism

Timp estimat: 30 de minute

Organizați în grupuri de câte 4-5 elevi, realizați postere care să prezinte comparativ comunismul și nazismul. Folosiți texte și imaginile studiului de caz precum și surse on-line (dacă este posibil). Evidențiați cel puțin două asemănări și patru deosebiri.

Ca elemente, pot fi incluse:

- simbolurile celor două ideologii/regimuri politice;
- o caracteristică a sistemului politic;
- o trăsătură a conducerilor;
- denumirea unei categorii persecutate;
- drepturi ale omului încălcate;
- organizarea economiei;
- un scop al celor două regimuri politice.

Posterele vor fi afișate în clasă și analizate prin rotație. Notați punctele tari și aspectele care ar putea fi îmbunătățite. În ultimele 5 minute alocate, fiecare grup analizează creațiile celorlalte grupuri.

Să ne amintim!

I. Cele mai importante repere cronologice:

1920

Femeile primesc dreptul la vot în SUA

1927

Primul film vorbit (sonor)

1929

Începutul crizei economice mondiale

1930

Primul Campionat Mondial de Fotbal

1933

Instaurarea regimului nazist în Germania

1937

Apare primul canal public de televiziune, BBC

II. Copiază pe caiet și completează diagrama alăturată, astfel încât să cuprindă caracteristicile regimurilor politice democratice și totalitare. Utilizează termenii din lista dată: *unipartidism, alegeri libere, separația puterilor în stat, cenzură, dictatură, Gulag, pluripartidism, drepturi și libertăți*.

regim democratic
• _____
• _____
• _____
• _____

regim totalitar
• _____
• _____
• _____
• _____

III. Copiază pe caiet tabelul alăturat și plasează în el, la locul potrivit, termenii care desemnează realități politice ale statelor menționate. Folosește termenii din lista de mai jos: *antisemitism, cincinal, colectivizare, comunism, Congres, cultul personalității, democrație, dictatura proletariatului, fascism, libertate, nazism, pluripartidism, președinte, racism*.

SUA	Italia	Germania	URSS

IV. Așază enunțurile de mai jos, care reprezintă fie cauze, fie consecințe ale Crizei Economice Mondiale, la locul potrivit, într-o schemă precum cea de mai jos:

- a. speculațiile bursiere
- d. creșterea şomajului
- b. supraproducția
- e. creditele de consum
- c. instaurarea nazismului în Germania
- e. scăderea producției

V. Completează spațiile libere din textul de mai jos, folosind cuvintele din lista de termeni.
Atenție la cuvintele-capcană!

Societatea și-a revenit greu după distrugerile provocate de război.

Refacerea economică a durat doi-trei ani, apoi a urmat o perioadă de creștere economică susținută, bazată pe investiții și pe _____.

Traumele psihice provocate de război au fost depășite printr-o explozie de _____ și prin apariția unor noi mijloace de divertisment.

Principalul mijloc de informare a devenit _____.
A apărut un nou gen muzical, _____,

Confortul casnic s-a îmbunătățit semnificativ prin introducerea _____ și a unor aparate precum: mașina de spălat, fierul de călcat și _____.

Femeile primesc dreptul de a vota în mai multe țări europene și în SUA.

Un semn al emancipării femeilor este schimbarea _____.

În cinematografie, apar filmele vorbite și, spre sfârșitul perioadei, cele color. _____ devine centrul mondial al cinematografiei.

Filmele sunt folosite și pentru _____ politică, de către regimurile totalitare. Primul film important folosit în acest scop a fost *Crucișătorul Potemkin*.

Starea de bine a societății și dezvoltarea economică au fost brutal întrerupte de criza _____ declanșată în 1929, în SUA. Criza a început prin prăbușirea cotațiilor acțiunilor la _____ din New York.

Au urmat falimente în lanț ale unor bănci și _____ și trimiterea angajaților în _____.

În SUA, criza a fost stopată prin lansarea planului *New Deal*, de către președintele F.D. Roosevelt, în 1933.

Perioada interbelică a cunoscut și experimentarea unor noi tipuri de relații între stat și cetățeni.

Modelul democratic a fost reprezentat de _____.

În Europa au apărut regimuri politice totalitare, precum _____ în Italia, nazismul în _____ și _____ în URSS.

Regimurile totalitare au practicat cenzura, au interzis existența mai multor _____ și au practicat _____ împotriva proprietarilor cetățeni.

Listă de expresii și cuvinte

bursa
comunismul
economică
electricitate
fascismul

frigiderul
Germania
Hollywood
Internet
întreprinderi

jazz
liberalism
partide
propagandă
radioul

SUA
șomaj
tehnologie
teroare
tristețe

URSS
veselie
vestimentație

Autoevaluare

I. Stabilește corespondența dintre datele din coloana A și evenimentele din coloana B.

A	B
1. 1922	a. Primul film vorbit, <i>Cântărețul de jazz</i>
2. 1927	b. Începutul Marii Crize Economice Mondiale
3. 1929	c. „Marșul asupra Romei”
4. 1933	d. Primul canal public de televiziune, BBC
5. 1937	e. Lansarea programului <i>New Deal</i> , în SUA

II. Încercuiește varianta de răspuns corectă pentru enunțurile de mai jos.

1. Principalul mijloc de informare în masă, în perioada interbelică, era:

- a. televizorul b. internetul c. radioul d. cărțile

2. Primul campionat mondial de fotbal, din 1930, a avut loc în:

- a. Brazilia b. Argentina c. Uruguay d. Paraguay

3. „Stilul androgin” s-a manifestat în:

- a. muzică b. dans c. sport d. modă vestimentară

4. Marea Criză Economică s-a declanșat la Bursa din:

- a. Londra b. New York c. Paris d. Chicago

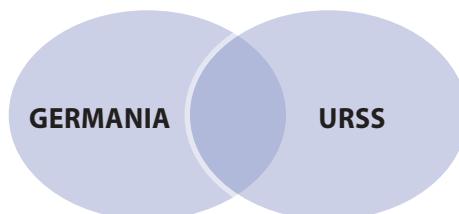
5. Primul stat comunist din istorie a fost:

- a. R. P. Chineză b. Cuba c. Uniunea Sovietică d. Ungaria

III. Completează schema de mai jos, precizând două cauze și două consecințe ale Crizei Economice Mondiale.

IV. Realizează o diagramă Venn cu două asemănări și două deosebiri între regimul comunist din URSS și cel nazist din Germania.

V. Alcătuiește un eseu de o pagină cu tema: *Viața cotidiană în primul deceniu interbelic*. Între cuvintele și expresiile folosite trebuie să se regăsească și cele din lista de mai jos:

veselie, jazz, fotbal, aspirator, societate de consum, automobil, film, modă vestimentară, iluminat electric, confort.

Subliniază cuvintele în text, pentru a ține mai ușor evidența folosirii lor.

SUBJECT	I	II	III	IV	V	Oficiu	Total
Punctaj maxim	$5 \times 3 =$ 15 puncte	$5 \times 3 =$ 15 puncte	$4 \times 5 =$ 20 de puncte	$4 \times 5 =$ 20 de puncte	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	10 puncte	100 de puncte
Punctajul tău	10 puncte	...

UNITATEA 3

Lumea în război

În această unitate
vei învăța despre:

- Relațiile internaționale și tensiunile care au precedat al Doilea Război Mondial
- Desfășurarea și consecințele războiului
- Noile arme folosite
- Viața cotidiană în vreme de război
- Holocaustul

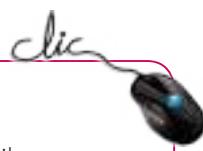
Portofolii anuale

- Include noțiunile noi, descoperite în această unitate, în *Glosarul anual de termeni specifici*.
- Completează *Jurnalul cunoșterii* cu informațiile care crezi că îți pot fi de folos în viață.

Portofoliu pe unitate

- Realizează o prezentare despre al Doilea Război Mondial, utilizând mijloace electronice (10-13 slide-uri). Pentru documentare, folosește informații și imagini din surse on-line, accesate prin intermediul motoarelor de căutare. Textul nu trebuie să depășească o treime din spațiu.

Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare

Statele „revizioniste”

Perioada interbelică a fost una a progreselor economice și tehnologice. În ciuda crizei economice mondiale, statele lumii au făcut progrese remarcabile și căutau să se afirme pe scena internațională. Lumea era însă marcată în continuare de consecințele Primului Război Mondial, mai ales de condițiile în care acesta se încheiașe. Atât statele învinse, cât și unele state învingătoare doreau **revizuirea** tratatelor de pace. Creată în 1919 tocmai cu scopul de a preveni alte războaie, **Liga Națiunilor** (sau Societatea Națiunilor), cu sediul la Geneva, s-a dovedit ineficientă în oprirea valului revizionist. O altă încercare de prevenire a războiului a fost Pactul Briand-Kellog, semnat de 62 de state. Acestea se angajau să nu folosească războiul pentru rezolvarea problemelor internaționale.

Agresiuni în perioada interbelică

Anii 1930 – 1939 s-au caracterizat prin creșterea încordării pe plan internațional și prin **agresiuni** ale unor state mai puternice asupra celor mai slabe.

În Asia, **Japonia** a cucerit provincia Manciuria de la China (1931). Teritoriul, bogat în resurse, trebuia să servească industriei japoneze, aflate în plin avânt.

În Europa, principalele state agresoare au fost Italia și Germania. **Italia** considera că a câștigat prea puțin în urma Primului Război Mondial, față de sacrificiile făcute, și căuta să-și extindă influența în zonele învecinate Mării Mediterane. Orgoliul italienilor era alimentat de **propaganda** regimului fascist, care considera că Italia trebuie să reînvie gloria de altădată a Romei antice. Ca urmare, Italia a invadat Abisinia (Etiopia) în 1935 și Albania (1939).

Germania era principala putere revizionistă. La nemulțumirile legate de prevederile Tratatului de la Versailles s-au adăugat noi frustrări, din cauza crizei economice mondiale. Germanii au crescut în **soluțiile radicale** propuse de Adolf Hitler și de Partidul Nazist. În 1933, Partidul Nazist a câștigat alegerile, iar Hitler a fost numit **cancelar**. Pe baza doctrinei rasiste, Hitler revendica pentru Germania nu doar teritoriile pierdute în urma Primului Război Mondial, ci și „spațiu vital” pentru dezvoltare, ceea ce însemna o dominație la nivel global. Statul german era numit **Al Treilea Reich** (Al Treilea Imperiu), după imperiul german medieval și cel modern.

În 1935, **încălcând Tratatul de la Versailles**, Hitler a început crearea unei noi armate, **Wehrmacht**. În 1936 a fost creată **Axa Roma-Berlin**, o alianță între Italia și Germania, la care va adera, un an mai târziu (1937), și Japonia. Scopul era **împărțirea dominației mondiale** între cele trei puteri. În 1938, Hitler a anexat Austria, pretinzând că era vorba despre o „unificare” („Anschluss”). În același an, în Conferința de la München, Hitler a obținut de la Franța, Marea Britanie și Italia permisiunea de a anexa regiunea sudetă din Cehoslovacia, locuită de germani. Următoarea țintă a fost Polonia.

La 23 august 1939, Germania și URSS au semnat un **pact de neagresiune**, prin care cele două puteri se angajau să nu ducă război una împotriva celeilalte și își împărteau teritoriile din estul Europei, inclusiv Polonia. Lumea era în pragul unui nou război mondial.

Ce stat a avut cel mai mult de pierdut în urma Primului Război Mondial?

DICȚIONAR

cancelar = șef al Guvernului în Germania și în Austria.

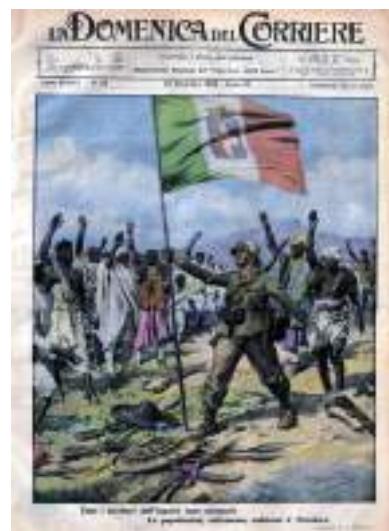
revizuire = modificare a condițiilor existente, a prevederilor unui tratat etc.

Cronologia relațiilor internaționale interbelice

Anul	Evenimentul
1919	Crearea Societății Națiunilor
1928	
1931	
1933	
1935	
1937	
1938	
1939	

• Folosind informațiile din textul lecției, completează, pe caiet, un tabel precum cel de mai sus. Scrie pentru fiecare an din tabel un eveniment corespunzător, după model.

▼ Sursa 1 Un ziar italian din 1936 încerca să arate, printr-un desen, că italienii au fost primiți ca niște eliberatori de populația etiopiană.

• Exprimă o opinie cu privire la acest desen. Care crezi că este scopul său?

▼ Sursa 2 Regimul nazist acorda o deosebită importanță educării copiilor în spiritul superiorității rasei germane. Această fotografie arată cum elevii germani erau îndemnați să viseze la extinderea Germaniei.

1. Care este urmarea manifestării orgoliului, a superiorității unui individ într-un grup? Care este reacția celorlalți?
2. Care au fost urmările rasismului german asupra relațiilor cu alte popoare?

▼ Sursa 4 Un carnet cu cântece pentru soldații italieni cuprindea steagurile națiunilor care alcătuiau „Frontul anticomunist”.

1. Explică prezența steagurilor Germaniei și al Japoniei lângă cel italian. Care crezi că este semnificația?
2. Pe baza informațiilor cronologice din textul lecției, aproximează anul apariției acestui carnet.

APLICAȚIE individuală

Jurnalistul implicat

Imaginează-ți că ești un jurnalist polonez de origine evreiască, participant la Conferința de la München. Scrie un reportaj de circa 100 de cuvinte despre atmosferă și deciziile luate.

▼ Sursa 3

„Numărăm 6 milioane de şomeri. Părintii mei imputau acest fapt repa-rațiilor pe care Germania trebuia să le plătească vechilor săi adversari, ca şi pierderii zonelor industriale germane. Nu vorbeam deloc despre consecințele marii crize [...] Auzeam tot mai des că una dintre cauzele acestei triste stări de lucruri era influența crescândă a evreilor.”

(Melita Maschmann, fostă membră a Tineretului Nazist)

1. Transcrie, din text, cuvintele care exprimă o realitate socială.
2. Numește o etnie considerată vinova-tă de situația grea a germanilor.
3. Indică, în text, fragmentul care exprimă o opinie cu privire la cauzele situației sociale.

▼ Sursa 5 Ziar italian care îl înfăti-șează pe Benito Mussolini după par-ticiparea acestuia la Conferința de la München (1938). Ziarul anunță că „Il Duce, care a salvat lumea de la război, se întoarce la poporul său”.

1. Menționează o decizie luată de marile puteri europene la Confe-rița de la München.
2. Exprimă o opinie cu privire la corectitudinea afirmației că Mussolini „a salvat lumea de la război”. Argumentează-ți opinia, utilizând titlul lecției următoare.

Al Doilea Război Mondial (1939 – 1945)

Alianțe militare și fronturile de luptă

Al Doilea Război Mondial a început prin **atacarea Poloniei** de către Germania, la 1 septembrie 1939. Marea Britanie și Franța au declarat imediat război Germaniei (3 septembrie), deoarece oferiseră **garanții de securitate** Poloniei. Scopul lui Hitler nu se limita doar la ocuparea teritoriului locuit de germani. El dorea instaurarea unei **hegemonii mondiale**, transformarea întregii lumi conform ideologiei naziste, obținerea de „spațiu vital” de la alte popoare, considerate inferioare. La rândul lor, Italia și Japonia doreau extinderea în zonele învecinate: Italia în zona Mediteranei, Japonia în zona Pacificului. Pentru atingerea acestor scopuri, între cele trei state exista o alianță încă din 1937, reînnoită în 1940 (**„Pactul Tripartit”**). La această alianță au mai aderat, din motive diferite, Ungaria, România, Slovacia, Bulgaria și Croația.

În primii trei ani de război (1939–1941), majoritatea luptelor s-au dat în Europa. În doar trei săptămâni, Polonia a fost ocupată și împărțită între Germania și URSS. Germania s-a întors apoi către vestul Europei, unde a pregătit războiul împotriva Franței. Pentru un atac eficient prin nord, Germania a invadat Olanda și Belgia. Utilizând strategia **„războiului-fulger”** (război rapid, bazat pe atacul combinat cu tancuri și avioane; vezi paginile 54–55), Germania a ocupat Franța în mai puțin de două luni (mai-iunie 1940). A declanșat apoi **„bătălia Angliei”**, în toamna anului 1940. Supusă unui bombardament masiv, Marea Britanie a rezistat atât datorită mobilizării populației și superiorității navale, cât și unei noi invenții, **radarul**. Acesta a permis localizarea avioanelor germane și organizarea mai eficientă a **apărării antiaeriene**.

România și al Doilea Război Mondial

Vara anului 1940 a fost nefastă pentru România. Lipsită de orice sprijin internațional, a fost silită să satisfacă **pretențiile teritoriale ale vecinilor**, sprijiniți de Germania. Basarabia și nordul Bucovinei au fost ocupate de URSS, o parte din Transilvania a fost cedată Ungariei, iar sudul Dobrogei (Cadrilaterul), Bulgariei. În septembrie 1940, regele Carol al II-lea a abdicat, iar tronul a fost ocupat de fiul său, Mihai. Conducerea efectivă a statului a revenit însă **mareșalului** Ion Antonescu.

La 22 iunie 1941, Germania a lansat atacul asupra URSS. **România s-a alăturat Germaniei**, deoarece dorea **recuperarea Basarabiei și a nordului Bucovinei**. În primele luni, armata sovietică a suferit înfrângeri grave, iar germanii au fost foarte aproape de a ocupa cele mai importante orașe sovietice, Leningrad (azi Sankt Petersburg) și Moscova. Venirea iernii a oferit sovieticilor șansa reorganizării și condiții pentru organizarea unei contraofensive.

„Națiunile Unite”

În decembrie 1941, baza militară americană de la Pearl Harbour a fost atacată de japoanezi, ceea ce a determinat **intrarea SUA în război**. S-a format o **coalitione** între SUA, Marea Britanie, URSS și alte state (**„Națiunile Unite”**), care lupta împotriva „puterilor Axei”. Războiul s-a extins în Pacific și Africa. Forțele s-au echilibrat, fiecare stat folosindu-și toate resursele pentru victorie.

DICȚIONAR

apărare antiaeriană = apărare împotriva unui atac aerian, cu ajutorul tunurilor și al avioanelor de vânătoare.

coalitione = alianță.

mareșal = cel mai înalt grad în armata română.

radar = instalație care permite detectarea și localizarea avioanelor și navelor maritime aflate la distanță.

▼ Sursa 1 Afiș apărut între 1941 și 1945 în SUA, intitulat *Niciodată!*

1. Numește monumentul reprezentat în imagine; precizează locul unde se află.
2. Exprimă o opinie cu privire la semnificația lanțurilor.
3. Scrie, pe caiet, o frază care să înceapă cu cuvântul *Niciodată*. Enunțul trebuie să aibă legătură cu situația SUA în perioada apariției afișului.

▼ Sursa 2

Participarea statelor europene la război, în 1942

1. Analizează cu atenția harta și numește:
 - a. cinci state europene aliate cu Germania;
 - b. patru state europene ocupate de Puterile Axei;
 - c. două state europene care luptau împotriva Germaniei;
2. Observă granițele României și indică, folosind punctele cardinale:
 - a. Un teritoriu care lipsea României;
 - b. Un teritoriu pe care România îl avea în plus, comparativ cu situația de azi.
3. Evaluatează întinderea teritoriului ocupat de Germania în URSS, prin comparație cu suprafața Germaniei.

▲ Sursa 3 Soldați sovietici luptând pentru apărarea Stalingradului împotriva trupelor germano-române (1942 – 1943)

1. De ce crezi că soldații din imagine aveau uniforme albe?
2. Precizează două caracteristici climatice ale teritoriului URSS (în mare parte, Rusia de acum).
3. Exprimă o opinie! Pe cine crezi că a favorizat venirea iernii? Pe sovietici sau pe germani? Argumentează răspunsul.

APLICAȚIE interactivă

Brainstorming („asaltul de idei”)

1. Folosind metoda brainstorming, propuneți soluții pentru evitarea celui de-al Doilea Război Mondial. Recitați instrucțiunile pentru această metodă, pe care ați utilizat-o în cadrul lecției *Primul Război Mondial*.

APLICAȚIE individuală

2. Completează, pe caiet, organizatorul grafic *Cauzele celui de-al Doilea Război Mondial*; utilizează informații din lecțiile: *Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare și al Doilea Război Mondial*.

ATACUL COMBINAT ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

**PLANŞĂ
DIDACTICĂ**

Atacul combinat sau binomul tanc-avion

Tancurile își coordonau adesea atacurile cu aviația și infanteria mecanizată. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Hitler a aplicat foarte eficient această strategie prin așa-zisul **blitzkrieg** (război-fulger), în primii ani ai războiului (1939-1941). Tancurile germane (Panzerele), mulțumită vitezei mari și greutății lor reduse, erau cele mai eficiente în desfășurarea atacurilor combinate, împreună cu famoasele avioane Stuka.

„Războiul-fulger”

Succesul acestei tactici, în primii ani ai războiului, i-a făcut pe mulți să credă că Hitler va câștiga războiul. Naziștii erau capabili să desfășoare atacuri-surpriză, cu o viteză și o mobilitate nemaiîntâlnite până atunci. Ei combinau vehicule ușoare și blindate, care spărgeau liniile inamice, cu infanterie și sprijin aerian din partea bombardierelor. Ocuparea nazistă a Poloniei în septembrie 1939 și căderea ulterioară a Franței, în iunie 1940, au fost victorii imense ale războiului-fulger.

Recrearea unui atac combinat cu panzere, avioane Stuka și blindate.

Tancurile germane

Piese-cheie în armata celui de-al Treilea Reich, aceste tancuri erau extrem de eficiente în lupta în câmp deschis, dar utilizarea lor în orașe, pentru luptele de stradă, era mult mai limitată. Acest fapt i-a lăsat pe naziști fără unul dintre principalele atuuri pe Frontul de Est.

Protectie aeriană

Bombardierul în picaj Stuka ataca ținte mici, precum artleria, care lovea tancurile naziste.

Bombardamentul în picaj

Bombardierele obișnuite lansau bombele în timp ce zburau pe deasupra țintelor, în poziție orizontală, în timp ce bombardierile în picaj coborau spre țintă, cu vârful în jos, lansau bomba, apoi se înălțau din nou. Atacul în picaj permitea lansarea bombelor cu precizie mai mare, iar bombardierile în picaj erau mai greu de lovit de către artleria antiaeriană.

Noile mijloace de distrugere în masă

STUDIU
DE
CAZ

Care au fost noile arme în
Primul Război Mondial?

Tehnologii avansate și arme secrete

Al Doilea Război Mondial a fost cel mai distrugător conflict din istoria omenirii. Au murit peste 60 de milioane de oameni, totalizând 3% din populația globului. Numărul enorm de victime a fost cauzat de **progresul tehnologic**, utilizat, în mare măsură, pentru perfecționarea armelor. Amândouă taberele doreau să evite un nou război de uzură sau de tranșee. Intenția fiecăreia era de a dezvolta „**o armă secretă**” care să îcline balanța în favoarea ei.

Germania a investit foarte mult în noi avioane, tancuri și alte arme **ofensive** care să-i asigure victoria. Multe dintre ele nu au fost niciodată produse în masă, rămânând doar în stadiul de **prototip**. Germania era, înainte de 1939, țara care investea cel mai mult în cercetare științifică și conducea, la nivel mondial, cercetările în domeniile medical, aviatic, nuclear, chimic și altele. Pe lângă dezvoltarea unor avantaje în război, naziștii urmăreau și să demonstreze astfel „superioritatea rasei ariene”.

Printre cele mai devastatoare mijloace de distrugere dezvoltate în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial s-au numărat enormele **tunuri de asediu** (**sursa 2**), **rachetele balistice** (**sursa 1**) și **gazele toxice** (**sursa 5**) folosite de naziști, precum și **bombele nucleare (atomice)** utilizate de Aliați (**sursa 4**).

Rachetele

Rachetele V-1 și V-2, create de naziști în timpul războiului au fost folosite ca replică la bombardarea civililor din orașele germane de către avioanele Aliaților. Utilizarea lor a avut ca rezultat peste 2 750 de morți și peste 6 500 de răniți.

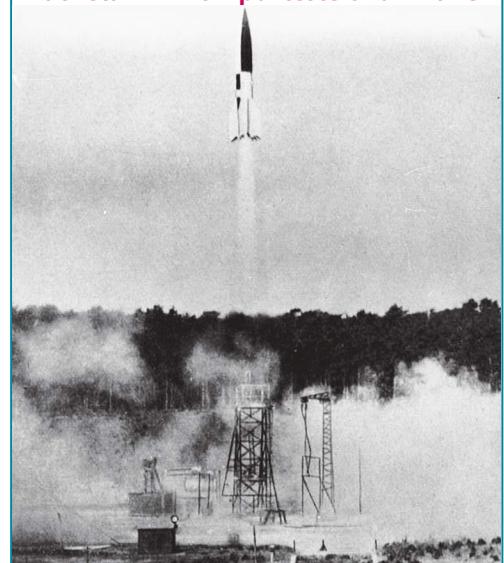
La 20 iunie 1944, o rachetă V-2 a devenit primul obiect construit de om care a depășit atmosfera Pământului, ajungând (temporar) în spațiu. Acest fapt a permis dezvoltarea ulterioară a tehnologiei spațiale, care a dus omul în spațiu și pe Lună.

DICȚIONAR

prototip = primul exemplar (de probă) al unei piese sau al unui obiect

▼ Sursa 1

Racheta V-2 în timpul testelor din 1943

Rachetele V-2 au bombardat Marea Britanie, în special Londra, terorizând populația civilă, care se refugia în tunelurile metroului.

▲ Sursa 2 Tunul Schwerer Gustav („Gustav cel Greu”), cel mai mare tun construit vreodată, inspectat de Hitler (centru) în 1943.

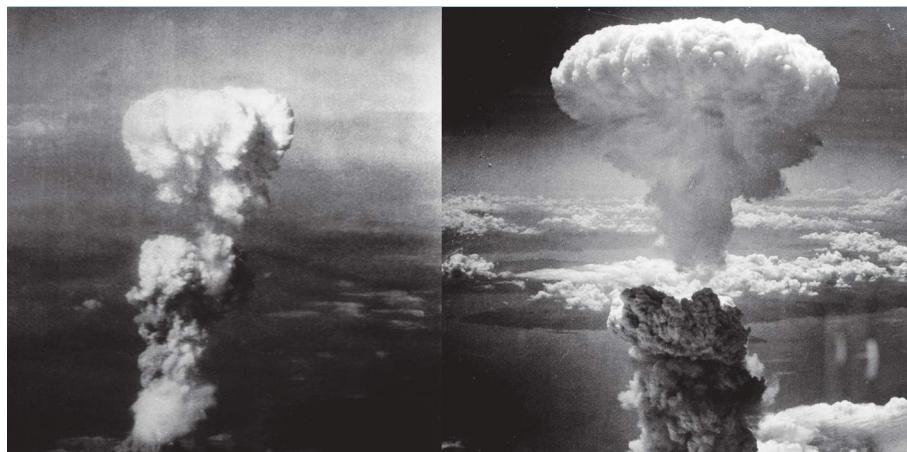
Tunul de asediu cântărea 1350 de tone și trebuia manevrat de 250 de oameni, fiind transportat numai pe calea ferată. Au fost construite doar două astfel de tunuri, încă din anii 1930.

- De ce crezi că tunurile Gustav au fost construite încă din anii 1930? Ce intenții putea avea regimul nazist cu acest tun pe timp de pace? Exprimă-ți părerea verbal, în 2-3 fraze.
- Privește imaginea și estimează proporția dintre un om și tunul Gustav. Pentru ce tip de ținte crezi că a fost conceput tunul?

Armele nucleare

Pornind de la cercetările asupra atomului, oamenii de știință au început să caute aplicații practice ale noilor descoperiri. Crearea de armament care să utilizeze **energia atomică** era între preocupările naziștilor, dar și ale americanilor. Germanii erau, inițial, mai avansați în cercetare, dar plecarea cercetătorilor i-a ținut pe loc. Numeroși cercetători din Germania erau evrei și mulți dintre ei (precum Albert Einstein) au emigrat în anii 1930, ca urmare a persecuțiilor naziste împotriva evreilor. SUA, destinația majorității acestor cercetători, a inițiat un plan secret, numit „**Proiectul Manhattan**”, care să producă bombe nucleare, pentru a fi utilizate în război ca o armă decisivă. Intenția fusese de a folosi asupra Germaniei, dar capitularea acesteia și rezistența neobișnuită a Japoniei la invazie a transformat arhipelagul nipon în **prima victimă a armelor nucleare** din istorie. La 6, respectiv, 9 august 1945, orașele japoneze **Hiroshima și Nagasaki** au fost lovite de către o bombă nucleară (**sursa 4**).

Efectele au fost devastatoare. Între 129 000 și 226 000 de oameni, majoritatea civili, au murit în cele două orașe, din cauza radiațiilor, arsurilor, bolilor pe termen lung. Spre deosebire de alte arme, efectele ucigătoare ale bombelor atomice se puteau prelungi ani mai târziu, chiar după încheierea războiului.

▲ Sursa 4 Explosiile nucleare de la Hiroshima și Nagasaki văzute din avion

- De ce crezi că SUA au țintit cele două orașe japoneze, permijând uciderea unui număr atât de mare de civili? Exprimă-ți verbal opinia, în 3-4 fraze.

▼ Sursa 3 Civilii uciși în al Doilea Război Mondial (estimări):

Uniunea Sovietică	13 204 000
China	11 500 000
Polonia	2 400 000
Germania	2 035 000
India	2 000 000
Filipine	750 000
Japonia	580 000
Iugoslavia	514 000
Franța	267 000
Olanda	176 000
Italia	145 000
Ungaria	130 000
Marea Britanie	67 100
România	64 000
Austria	58 700
Belgia	49 600
Spania	10 000
Norvegia	5 800
Bulgaria	3 000
Finlanda	2 000
SUA	1 700
Total	33 963 000

Toți acești civili au murit din cauza războiului, deși nu erau combatanți; ei au fost uciși în bombardamente, dar au murit și de foamete sau boli. Preocupate să perfeționeze armele și să susțină războaie, guvernele au neglijat nevoile populației civile.

- Compară cifrele din tabel. Care au fost cele mai afectate patru state. Dar cel mai puțin afectate două state? Ce concluzii putem trage?

◀ Sursa 5 Recipiente cu gaz toxic Zyklon B

Nefind preocupăți de **problema moralității** sau a drepturilor omului, naziștii au dezvoltat substanțe chimice cu potențial toxic pentru om. Dacă în Primul Război Mondial au fost introduse gazele de luptă, în a doua conflagrație mondială, aceste gaze au fost transformate într-o **armă de distrugere în masă**, fiind responsabile de exterminarea a peste 6 milioane de oameni, majoritatea prizonieri, civili, femei, copii, bătrâni, în lagărele de exterminare naziste. Astfel, aceste gaze sunt considerate a fi cea mai „eficientă” armă de distrugere în masă, deși era o armă care ucidea mai degrabă civili.

APLICAȚIE interactivă

Dezbateră

Al Doilea Război Mondial a adus uriașe „salturi” tehnologice în domeniul armamentului. Organizați o dezbatere în care să discutați dacă un stat ar trebui să cerceteze și să dezvolte armament sau să își îndrepte eforturile spre alte domenii. Susțineți fiecare dintre cele două puncte de vedere.

APLICAȚIE interactivă

De ce credeți că statele produc, cumără și dezvoltă armament pe timp de pace? Notați 2-3 motive și discutați dacă acestea sunt justificate.

Viața pe front și în „frontul de acasă”

STUDIU
DE
CAZ

Care erau principalele trei probleme cu care se confruntau soldați în tranșee, în Primul Război Mondial?

Viața pe front

Spre deosebire de Primul Război Mondial, numit și „războiul din tranșee”, al Doilea Război Mondial a fost unul **de mișcare**, bazat pe folosirea mijloacelor motorizate (tanc, avion, mașini blindate, motociclete, nave maritime, submarine). În intervalul dintre bătălii, viața cotidiană a soldaților se desfășura în tabere militare. Soldații dormeau în corturi sau în case din zonele ocupate, iar confortul, de regulă, lipsea. Cele mai importante probleme erau **igienea personală** și aprovizionarea cu **hrană și apă potabilă**, care putea întârziă. Dorul de cei dragi, de viața din vremuri de pace este exprimat în numeroasele scrisori trimise de soldați celor de acasă.

Frontul de acasă

Ca și în Primul Război Mondial, o parte a muncii din spațele frontului a fost preluată de femei. Aprovizionarea frontului a fost priorită pentru statele participante la război. Acestea s-au confruntat, pe lângă boli și lipsa alimentelor, cu **atacurile aeriene** ale inamicilor, care bombardau orașele, căile ferate și zonele industriale. Locuitorii se ascundeau în adăposturi subterane sau în galeriile de metrou, acolo unde acestea existau. Seară toți locuitorii orașelor care constituiau ținte ale inamicilor erau obligați să stingă luminile sau să astupe ferestrele, astfel încât orașul să nu fie vizibil din avion.

▼ Sursa 2 Soldați germani luând masa, pe Frontul european de Est (1941)

1. Descrie, în două fraze, condițiile în care mâncau soldații; folosiți și cuvintele *masă, tacâmuri și vase*.
2. Pe baza hainelor purtate de soldați, estimează temperatură aerului din încăperea unde era servită masa.

▼ Sursa 1

Viață într-o tabără a soldaților britanici, în estul Africii

1. Precizează o activitate desfășurată de soldații din imagine.
2. Numește două obiecte aflate în dotarea soldaților.

▼ Sursa 3 Soldați anglo-americani încearcă să scoată din noroi un tun, pe Frontul de Vest (1944)

1. Precizează numărul soldaților care participă la operațiune.
2. Descrie în 3-4 fraze ce îți imaginezi că vor face soldații în următoarea jumătate de oră de la momentul surprins în fotografie.

▼ Sursa 4 Imagine din Londra, după un bombardament

1. Pe baza informațiilor din lecțiile anterioare, numește inamicul care a bombardat orașul în timpul războiului.
2. Precizează trei categorii de oameni care apar în imagine.

▼ Sursa 5 Copii în fața resturilor propriei case, distruse de bombardament (Londra, septembrie 1940)

- Descrie, într-un singur cuvânt, starea de spirit a copiilor din imagine.

▼ Sursa 6 În timpul bombardamentelor, galeriile de metrou din Londra au devenit „casă” pentru familiile refugiate.

1. Descrie imaginea, în două-trei fraze;
2. Precizează două probleme cu care se confruntau oamenii aflați în această situație.

APLICAȚIE interactivă

Lucru în echipă

Alcătuiți echipe de 5-6 elevi (preferabil 6). Fiecare echipă va realiza un text de circa 150 de cuvinte cu titlul: *O zi din viața unui copil, într-un oraș bombardat*. Descrieți o posibilă experiență din perspectiva celor **5 simțuri**: auzul, văzul, gustul, pipăitul, mirosul. Utilizați pentru inspirație imagini și texte din manual, planșele din **manualul digital** și surse *on-line* (dacă este posibil, accesate în clasă). Echipele vor prezenta pe rând produsele.

Timp de lucru estimat: 30 de minute

Sugestii:

- ✓ vă puteți împărtăși sarcinile astfel încât fiecare elev să aducă perspectiva unui simt; al șaselea membru al echipei poate centraliza și redacta textul;
- ✓ dacă rămân elevi în afara grupurilor, pot participa la evaluarea produselor; profesorul va distribui o grilă de evaluare cu punctaje, precum cea de mai jos:

Auz	Văz	Gust	Pipăit	Miros	Calitatea redactării	Total
10	10	10	10	10	10	60

Evaluarea se va face de către profesor, elevi neutri și de către celelalte echipe. În final, câștigă toate echipele, dar mai ales cea care a adunat cele mai multe puncte.

Holocaustul

STUDIU
DE
CAZ

Ce idei promova
Partidul Nazist
din Germania?

Antisemitismul

Atitudinile de ură, respingere și teamă față de evrei au fost prezente în Europa încă din Evul Mediu. Evreii, denumiți „semiti” sau de „rasă semitică” pentru a-i distinge de europenii considerați de „rasă albă”, au fost persecuți frecvent de către unii monarhi europeni. Soluția de **a da vina pe evrei** pentru problemele epocii a fost utilizată deseori în Europa medievală.

Holocaustul a însemnat persecutarea și **exterminarea fizică** a evreilor, efectuată de naziștii și fasciștii europeni începând cu anii '30 ai secolului al XX-lea și pe toată durata celui de-al Doilea Război Mondial. Termenul provine din limba greacă veche, însemnând „arderea de tot” a jertfelor în iudaism, însă naziștii îl numeau „**soluția finală**” la „problema evreiască”. Conform **Legilor de la Nürnberg**, evrei erau considerați toți cei care aveau un străbunic evreu sau „o picătură de sânge evreiesc”.

Holocaustul a vizat și romii, persoanele cu dizabilități, slavii din Germania, opozanții de stânga ai naziștilor, unele minorități religioase și oricine era considerat o amenințare pentru „puritatea rasială” a poporului german. Naziștii considerau că teritoriile cucerite trebuiau eliberate de locitorii lor non-germani pentru a deveni „spațiul vital” necesar prosperității „rasei ariene superioare”. Această „teorie rasială” a fost **infirmată științific** imediat după război.

▲ Sursa 1 Evreu cu „steaua lui David” în piept, Berlin, Germania, 1941

- De ce crezi că naziștii doreau ca evreii să poată fi ușor identificați în societate? Exprimă-ți verbal opinia, în 3-4 fraze.

Steaua lui David cu textul „Evreu” în limba franceză, purtată de evreii parizieni sub ocuparea nazistă

DICȚIONAR

antisemitism = atitudinea de ostilitate și discriminare față de evrei; denumire pentru un tip de racism, provenită de la termenul de „semiti”, folosit pentru a desemna grupul etnic și lingvistic care-i cuprinde pe evrei, dar și pe arabi.

▲ Sursa 2 Vagon de tren folosit pentru a duce prizonierii evrei spre lagărul de exterminare (Muzeul Auschwitz, Polonia)

În statele ocupate de naziști (Polonia, Cehia, Olanda, Belgia, Norvegia, Danemarca) sau aliate ale Germaniei (Italia, Finlanda, România, Ungaria, Bulgaria, Croația, Slovacia), evreii au fost persecuți, fiindu-le retrase drepturile și, în multe cazuri, au fost execuțiați sumar sau deportați în lagăre de exterminare naziste, precum Auschwitz.

Sursa 4 Grămadă de încălțăminte a prizonierilor evrei din lagărul de la Auschwitz

- De ce crezi că soldații, polițiștii și funcționarii germani au ignorat încălcarea drepturilor omului, permitând ucirea a milioane de persoane nevinovate, civili, în timpul Holocaustului? Exprimă-ți părerea verbală, în 2-3 fraze.

Exterminare pe scară largă

Politica de exterminare dusă de naziști nu i-a vizat doar pe evrei, deși, după unele estimări, peste 6 milioane dintre aceștia au căzut victime ale Holocaustului. Primul lagăr, cel de la Dachau, a fost construit pentru **opozanții politici**, în special cei „de stânga”, fiind extins apoi și pentru alte categorii neagreate (ruși, polonezi, imigranți africani, prizonieri de război). Romii europeni au fost vizăți de această politică, Holocaustul romilor fiind păstrat în memoria colectivă a acestei comunități sub numele de „**Porajmos**”.

Atrocitățile naziștilor **încălcau drepturile fundamentale** ale omului, începând cu dreptul la viață și continuând cu toate drepturile și libertățile cetățenești retrase în urma Legilor de la Nürnberg.

Omenirea a aflat despre Holocaust după război, deși au existat indicii și avertismente ale luptătorilor polonezi antinaziști încă din 1941, ignorate însă de marile puteri. Lagărul de la Auschwitz a fost eliberat de armata americană în 1945, iar dramele victimelor au devenit, în sfârșit, cunoscute lumii întregi.

▼ Sursa 3 Poarta de intrare în lagărul Auschwitz, cu inscripția înșelătoare „Munca te va elibera”

Lagările germane aveau ca scop, pe lângă exterminarea unui mare număr de non-germani, și valoificarea unei **munci gratuite** și forțate, pentru efortul de război german.

„Miracolul” rezistenței economice germane în timpul celui de-al Doilea Război Mondial s-a bazat, într-o proporție importantă, pe munca forțată, până la epuizare, a deținuților și a prizonierilor.

Pentru a rezolva problema antisemitismului în Europa, dar și pentru a recunoaște dreptul evreilor la o patrie proprie, comunitatea internațională a accepitat, în mare parte, dreptul poporului evreu de a-și constitui un stat în Palestina, un teritoriu cu valoare istorică, religioasă și simbolică atât pentru comunitatea iudaică, cât și pentru creștini și musulmani. În 1948, a fost înființat **Statul Israel**.

Germania a plătit, după război, **despăgubiri** și pensii victimelor și urmășilor evreilor uciși în Holocaust.

A fost instituită o Zi Internațională de Comemorare a Victimelor Holocaustului, la data de 27 ianuarie a fiecărui an, iar în România există o Zi Națională de Comemorare a Holocaustului, în fiecare an, la 9 octombrie.

APLICAȚIE individuală

Exprimă-ți opinia! De ce oamenii sunt discriminati pe motiv de rasă/etnie și de ce se tem cei care discriminează? Identifică 1-2 contraargumente la aceste „temeri”.

APLICAȚIE interactivă

Dezbateră. Organizați o discuție referitoare la metodele de prevenire, pe viitor, a unui eveniment asemănător Holocaustului. Care credeți că ar fi cele mai bune soluții pentru ca o astfel de tragedie să nu se mai repete?

Sfârșitul războiului. Conferința de Pace de la Paris

Aliații câștigă teren

Începând din anul 1942, balanța de forțe a început să se incline **în favoarea Națiunilor Unite**, datorită intrării SUA în război. În iunie 1942, americanii au obținut o victorie zdrobitoare în cea mai mare bătălie aero-navală din istorie, la **Midway** (în Oceanul Pacific).

Pentru Europa, strategia Aliaților a avut în vedere deschiderea unor **noi fronturi**, în sudul și vestul continentului.

În iulie-septembrie 1942, Aliații au debarcat în **Sicilia** și **sudul Italiei**.

Pe frontul de Est, ofensiva germană a fost oprită la sfârșitul anului 1942 și începutul anului 1943, când sovieticii au obținut marile victorii de la **Cotul Donului** (noiembrie 1942) și **Stalingrad** (februarie 1943). Avea să urmeze contraofensiva sovietică și alte victorii, cea mai importantă fiind cea de la **Kursk** (august 1943), cea mai mare bătălie de tancuri din istorie.

La 6 iunie 1944 (dată denumită „Ziua Z”), Aliații au reușit **debarcarea în Normandia** (în nordul Franței), pentru a elibera teritoriile ocupate de Hitler, deschizând astfel un nou front, în vestul Europei.

Forțele aliate, cuprinzând circa trei milioane de militari britanici, americani și canadieni, au debarcat pe o coastă lungă de 96 km, pe cinci plaje, fiecare dintre ele purtând un nume de cod. Operațiunea, cu numele de cod „Overlord”, a fost cea mai importantă operațiune navală a celui de-al

Operațiune complexă

La debarcarea în Normandia au luat parte trupe de infanterie, parașutiști, tancuri, avioane și nave.

Ambarcațiune motorizată

Utilizată pentru debarcarea trupelor, putea transporta un vehicul ușor și aproximativ 100 de oameni.

Doilea Război Mondial și cea care a influențat cel mai mult soarta războiului.

Sfârșitul războiului

La 23 august 1944, Regele Mihai I-a arestat pe Ion Antonescu și a decretat trecerea României de partea Națiunilor Unite și **întoarcerea armelor** împotriva Germaniei. Unii istorici consideră că, prin acest act, înfrângerea Germaniei naziste a fost grăbită cu cel puțin trei luni.

Germania a bătut în retragere pe toate fronturile. La 30 aprilie 1945, Hitler s-a sinucis, iar la 8 mai **Germania a capitulat necondiționat**.

În Pacific, Japonia a continuat lupta până la 2 septembrie, capitularea fiind determinată de folosirea de către americani a unei noi arme, bombă atomică (nucleară), care a distrus orașele japoneze Hiroshima și Nagasaki.

Apărarea nazistă

În 1942, Hitler a ordonat construirea Zidului Atlantic, un sistem de obstacole și fortificații în zona de coastă, menit să oprească o posibilă invazie a Aliaților.

Bariera antitanc

Cuprindea mine și diferite tipuri de obstacole care împiedicau deplasarea tancurilor.

Obstacol tip „arici”

Era construit din grinzi metalice sau șine de cale ferată și bloca înaintarea tancurilor.

Conferința de pace de la Paris

Încă din timpul războiului, principalii Aliați (SUA, Marea Britanie, URSS) au organizat o serie de conferințe (la Teheran, Moscova, Ialta) în care au discutat probleme legate atât de război, cât și de **organizarea postbelică a lumii**. După încheierea războiului în Europa au avut loc alte conferințe, la Potsdam (iulie-august 1945) și **Paris** (iulie-octombrie 1946) care au consacrat organizarea postbelică a lumii.

Principalele decizii

Principalele decizii ale acestor conferințe vor duce la redesenarea granițelor europene și la reorganizarea lumii. SUA și Marea Britanie recunosc influența URSS în estul Europei, unde sovieticii vor instaura **regimuri comuniste**.

Germania este împărțită în 4 zone de ocupație administrate de SUA, Marea Britanie, Franța și URSS. URSS își mărește teritoriul prin înglobarea țărilor baltice (Lituania, Letonia, Estonia) și a unor teritorii ale Finlandei, Poloniei, Cehoslovaciei, Germaniei (nordul Prusiei Orientale) și României (Basarabia, nordul Bucovinei, ținutul Herța). Polonia pierde teritorii în est, dar primea teritorii pe seama Germaniei, în vest.

La 10 februarie 1947 se încheie **Tratatul de Pace** între Aliați și statele învinse: Italia, România, Ungaria, Finlanda și Bulgaria. Cu Germania nu s-a încheiat un tratat de pace, din cauza complexității problemelor existente. Deși România a contribuit semnificativ la înfrângerea Germaniei naziste, a fost considerată stat învins din cauza participării alături de Germania, la începutul războiului. Totuși, datorită rolului ei de după 23 august 1944, România a recuperat teritoriul cedat Ungariei în 1940.

Garduri de sărmă ghimpată și mine

Mine aflate la suprafață

Rampe cu mine îngropate

Buncăr de beton care adăpostea artileria antitanc

Tranșee

Consecințele războiului

Consecințele războiului au fost foarte importante pentru fiecare stat participant și pentru istoria întregii lumi, în deceniile următoare.

La război au participat circa 60 de milioane de soldați, dintre care aproximativ 25 de milioane au murit. Milioane de evrei au fost victime ale Holocaustului. Circa 34 de milioane de civili din toate țările au murit din cauza bolilor, a foamei, a bombardamentelor, a execuțiilor. Toate acestea au marcat conștiințele oamenilor și au creat traume psihice greu de imaginat.

Comunismul s-a extins din URSS în statele din centrul și estul Europei, dar și în Asia de sud-est (China, Coreea, Vietnam). Devenite principalele puteri mondiale, SUA și URSS se vor angaja, în deceniile următoare, într-o confruntare ce va marca lumea contemporană.

Pentru menținerea păcii în viitor, la 26 iunie 1945 s-a format, la San Francisco, **Organizația Națiunilor Unite (ONU)**.

APLICAȚIE individuală

Benito Mussolini și Adolf Hitler au fost conducători care au venit la putere prin vot. Ulterior, au instituit dictatura și au declanșat al Doilea Război Mondial. Evaluează relația dintre cei doi conducători și popoarele pe care le-au condus, pe baza consecințelor celui de-al Doilea Război Mondial. Scrie un eseu de circa 100 de cuvinte în care evidențiezi trei consecințe ale celor două dictaturi asupra poporului și două învățăminte pe care le putem trage.

Să ne amintim!

I. Cele mai importante repere cronologice:

1937 Crearea Axei Roma-Berlin-Tokyo	1938 Germania anexază Austria și regiunea sudetă din Cehoslovacia	1 septembrie 1939 Germania atacă Polonia; începe cel de-al Doilea Război Mondial	mai-iunie 1940 Germania ocupă Franța	22 iunie 1941 Germania atacă URSS	7 decembrie 1941 Atacul japonez de la Pearl Harbour; intrarea SUA în război
februarie 1943 Bătălia de la Stalingrad	iunie 1944 Debarcarea din Normandia	23 august 1944 România întoarce armele împotriva Germaniei	8 mai 1945 Capitularea Germaniei	1946 Conferința de Pace de la Paris	

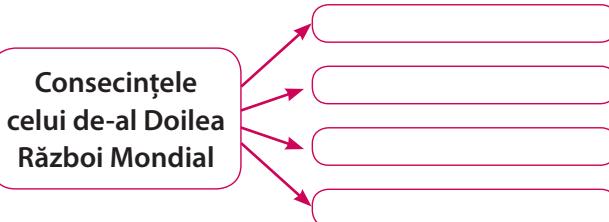
II. Așază în tabel (copiat pe caiet) numele statelor din lista dată, în funcție de tabăra în care acestea au luptat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Listă state: Franța, Germania, Italia, Japonia, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice, Ungaria.

Puterile Axei	Națiunile Unite (Alianții)

IV. Selectează dintre enunțurile de mai jos pe cele care reprezintă consecințe ale celui de-al Doilea Război Mondial; completează cu ele organizerul grafic alăturat (copiat pe caiet).

- a. Extinderea comunismului
- b. Germania alcătuiește o alianță cu Italia și Japonia
- c. Holocaustul
- d. Italia ocupă Etiopia
- e. Japonia ocupă Manciuria
- f. SUA și URSS devin principalele puteri mondiale
- g. Germania este împărțită în zone de ocupație.

III. Pe parcursul lecțiilor, ai învățat cuvinte noi. Alcătuiește fraze care exprimă un adevăr istoric, folosind cuvintele:

a. revizuire	c. coaliție	e. război-fulger
b. radar	d. debarcare	f. capitulare

V. Completează spațiile libere din textul de mai jos, folosind cuvintele din lista de expresii și cuvinte.
Atenție la cuvintele-capcană!

În perioada interbelică, o serie de state și-au manifestat nemulțumirea față de prevederile tratatelor de pace de la sfârșitul Primului Război Mondial.

Cele mai importante erau Germania și Italia, state totalitare care au început să ducă o politică _____. Italia a ocupat Abisinia și _____, dorind să-și extindă dominația în zona Mării _____.

La rândul ei, Germania a trecut la crearea unei armate și la pregătirea unui nou război.

Pe baza doctrinei _____, Germania consideră că are dreptul să ocupe teritorii ale altor state, pentru propria dezvoltare economică.

În 1938, Germania a anexat _____ și regiunea sudetă din _____. La 1 septembrie 1939 a început al Doilea Război Mondial, prin atacarea _____ de către Germania. Ca reacție, Franța și Marea Britanie au declarat război Germaniei. Germania a aplicat strategia războiului-fulger, bazat pe atacul combinat cu avioane și _____.

Folosind această strategie, Germania a ocupat Franța în mai puțin de două luni, apoi a declarat „bătălia Angliei”, încercând să invadizeze Marea Britanie.

Însă superioritatea _____ și folosirea _____ au făcut ca britanicii să reziste. La 22 iunie 1941, Germania a atacat URSS. România a intrat și ea în război de partea Germaniei, pentru a recupera _____ și nordul _____, ocupate de sovietici în 1940. Până în 1942, Germania a ocupat o bună parte din estul URSS, ajungând aproape de capitala statului, _____.

Însă balanța războiului a început să se încline în devafoarea Puterilor Axei, odată cu intrarea _____ în război, în decembrie 1941.

În 1942 s-a constituit o alianță a adversarilor Axei, formată din SUA, Marea Britanie, URSS și alte state. Din 1943 Germania începe să bată în retragere. Pierde bătăliile de la _____ și Cotul Donului pe Frontul de Est, în favoarea sovieticilor, iar Alianții debarcă în Sicilia și sudul _____.

În iunie 1944 are loc debarcarea Alianților în _____, ceea ce obligă Germania să-și mute o parte a trupelor de pe Frontul de Est în vestul Europei. La 23 august 1944, regele _____ decretă trecerea României de partea Alianților și întoarcerea armelor împotriva Germaniei. Războiul se încheie în Europa prin _____ Germaniei la 8 mai 1945. În Asia, Japonia continua să lupte împotriva americanilor, care, pentru a-și limita propriile pierderi și a scurta războiul, folosesc o armă nouă, bomba _____. Conferința de Pace s-a încheiat la _____, în 1946, iar tratatul de pace a fost semnat în 1947.

Listă de expresii și cuvinte

Albania atomică	Bucovina submarine	Mediternă Neagră	navală Normandia	rasistă Ungaria	Statele Unite ale Americii
Austria	capitulare	Mihai	Paris	revizionistă	tancuri
Transilvania	Cehoslovacia	comunistă	Polonia	armistițiu	
Basarabia	Italia	Moscova	radar	Stalingrad	

Autoevaluare

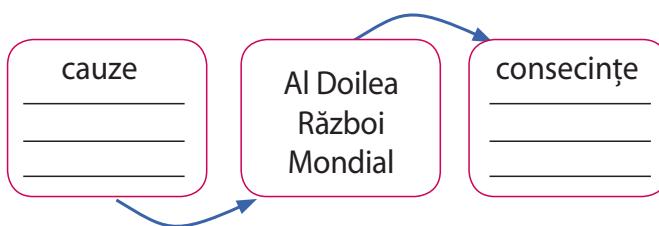
I. Stabilește corespondența dintre datele din coloana A și evenimentele din coloana B.

A	B
1. 1937	a. Germania atacă URSS
2. 1939	b. Declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial
3. 1941	c. Crearea Axei Roma-Berlin-Tokyo
4. 1944	d. Capitularea Germaniei
5. 1945	e. Debarcarea în Normandia

II. Completează enunțurile de mai jos, astfel încât să exprime un adevăr istoric.

- Una dintre cauzele izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial a fost dorința Germaniei naziste de a obține „spațiu _____”.
- Pactul Tripartit a fost o alianță între Germania, Japonia și _____.
- La 22 iunie 1941, Germania a atacat _____.
- Exterminarea în masă a evreilor, în al Doilea Război Mondial, poartă numele de _____.
- Strategia militară germană avea în vedere „atacul combinat”, cu ajutorul avioanelor și _____.
- România a intrat în al Doilea Război Mondial pentru a recupera _____ de la URSS.
- Soarta războiului a fost decisă în urma intrării _____ în război.

III. Completează o schemă precum cea de mai jos, precizând trei cauze și trei consecințe ale celui de-al Doilea Război Mondial.

V. Alcătuiește un eseu de o pagină cu tema: *Viața cotidiană pe frontul de acasă, în al Doilea Război Mondial*. Între cuvintele și expresiile folosite trebuie să se regăsească și cele din lista de mai jos:

bombardament, hrana, teamă, tancuri, avioane, ruine, copii, radio, soldați, victorie.

Subliniază cuvintele în text, pentru a ține mai ușor evidența folosirii lor.

IV. Spune-ți părerea!

În perioada războiului, mulți savanți au lucrat pentru producerea unor noi arme sau pentru perfecționarea celor existente. Exprimă o opinie cu privire la folosirea științei în acest scop. Cum altfel ar mai putea să-și folosească savanții cunoștințele?

Argumentează-ți punctul de vedere!

SUBJECT	I	II	III	IV	V	Oficiu	Total
Punctaj maxim	$5 \times 3 =$ 15 puncte	$7 \times 3 =$ 21 de puncte	$6 \times 4 =$ 24 de puncte	10 puncte	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	10 puncte	100 de puncte
Punctajul tău	10 puncte	...

UNITATEA 4

Lumea postbelică

În această unitate
vei învăța despre:

- Urmările celui de-al Doilea Război Mondial
- Confruntarea dintre democrație și comunism
- Uniunea Europeană
- Căderea regimurilor comuniste
- Provocări ale secolului al XXI-lea:
globalizare, terorism, migrații

Portofolii anuale

- Include noțiunile noi, descoperite în această unitate, în *Glosarul anual de termeni specifici*.
- Completează *Jurnalul cunoșterii* cu informațiile care crezi că îți pot fi de folos în viață.

Portofoliu pe unitate

- Realizează un portofoliu despre viața cotidiană din zilele noastre, incluzând asemănări și deosebiri față de viața cotidiană de la începutul perioadei postbelice. Pentru documentare, folosește informații și imagini din cărți, reviste, surse on-line și, dacă este posibil, de la membri ai familiei .

Reconstrucția postbelică

Cine au fost câștigătorii și cine au fost învinși celui de-al Doilea Război Mondial?

Orașe distruse și refugiați

După al Doilea Război Mondial, majoritatea țărilor implicate în război erau afectate de distrugeri. Clădirile de locuit, școlile, drumurile, spitalele, fabricile și terenurile agricole aveau nevoie de investiții considerabile și de multă muncă pentru a putea fi reconstruite sau refolosite.

În timpul conflictului au murit, după unele estimări, peste 60 de milioane de oameni (3% din populația planetei), dintre care circa 21-25 de milioane soldați, restul fiind civili. Dintre supraviețuitori, mulți au fugit din calea armatelor, devenind **refugiați** în propria țară sau în alte țări. De asemenea, un număr mare de prizonieri de război trebuiau eliberați și **repatriați**. Astfel, guvernele au fost nevoite să se implice în economie pentru a crea noi locuri de muncă pentru foștii soldați, în special prin ample **proiecte de infrastructură** (dru-muri, poduri, baraje, căi ferate, tuneluri, porturi etc.).

Amenințarea comunismului în Occident

Situată socială și economică a continentului european după război îngrijora **conducerea americană**, care se temea că şomerii, veteranii și populația săracită, în general, ar putea vota, la alegeri, partide politice comuniste. Dacă guvernele democratice s-ar fi dovedit incapabile să finanțeze și să asigure reconstruirea, exista riscul apariției unor noi partide totalitare, precum se întâmplase după Primul Război Mondial și marea criză economică interbelică.

Pentru a evita acest risc, era important ca Europa, săracită de război, să redevină stabilă economic. Statele Unite au elaborat, în acest sens, un plan destinat să ajute la reconstruirea Europei. **Planul Marshall** (1948-1952), creat de secretarul de stat american George Marshall, prevedea acordarea unui ajutor de peste 12 miliarde de dolari tuturor statelor europene, pentru reconstrucție, dar și pentru consolidarea industriei (pentru a prelua surplusul de muncitori atrași de comunism), cu condiția înlăturării barierelor **protecționiste** dintre state. Existența acestora ar fi încurajat aceeași competiție economică care duse în 1939 la declanșarea războiului.

Replica URSS

URSS a forțat statele din sfera sa de influență să refuze oferta americană de a participa la Planul Marshall. Ideea americană era de a aduce prosperitate economică și o piață liberă, pentru a promova modelul capitalist și a face modelul comunist neutrăgător pentru europeni. În schimb, planul sovietic era de a **interconecta economiile** statelor comuniste, astfel încât lipsurile de materii prime să fie acoperite prin comerțul dintre „republicile frătești”. În acest scop, a fost creat, în 1949, **Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (CAER)**, care a urmărit, însă, și organizarea economiilor comuniste după modelul sovietic și subordonarea lor intereselor URSS-ului.

▼ Sursa 1 **Fotografie din Dresda (Germania, 1946)**

Orașul Dresda (Germania) a fost distrus aproape în totalitate, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, de bombardamentele Aliaților, desfășurate uneori în timpul noptii. Bombardamentele au ucis aproximativ 25 000 de civili, iar zeci de mii de locuitori ai orașului au rămas fără locuință.

Orașul Varșovia (Polonia) a fost distrus aproape în întregime în timpul războiului, fiind ulterior reconstruit cu ajutorul imaginilor și al planurilor interbelice.

- De ce crezi că Alianții au bombardat civili germani din Dresda? Exprimă-ți opinia verbal, în 3-4 fraze.

▼ Sursa 2 **Protocollele sesiunii CAER din 1949 (fragment)**

„...în prezent, SUA influențează cu ajutorul Planului Marshall politica economică a țărilor din Europa de Vest, îndreptând-o împotriva intereselor Uniunii Sovietice și țărilor de democrație populară. Lipsa de coordonare în activitatea economică a țărilor de democrație populară și URSS se repercuzează și asupra dezvoltării ramurilor de bază ale economiei acestor țări [...]. De asemenea, colaborarea economică va contribui la industrializarea și construirea cu succes a socialismului în țările de democrație populară [...]”.

1. Transcrieți din text fragmentul care arată cum privea URSS Planul Marshall.
2. Identifică, în scris, o asemănare și o deosebire între Planul Marshall și CAER.

DICȚIONAR

protectionism = strategie economică de a restrângere importurile prin taxe vamale suplimentare, pentru a proteja producătorii autohtoni.

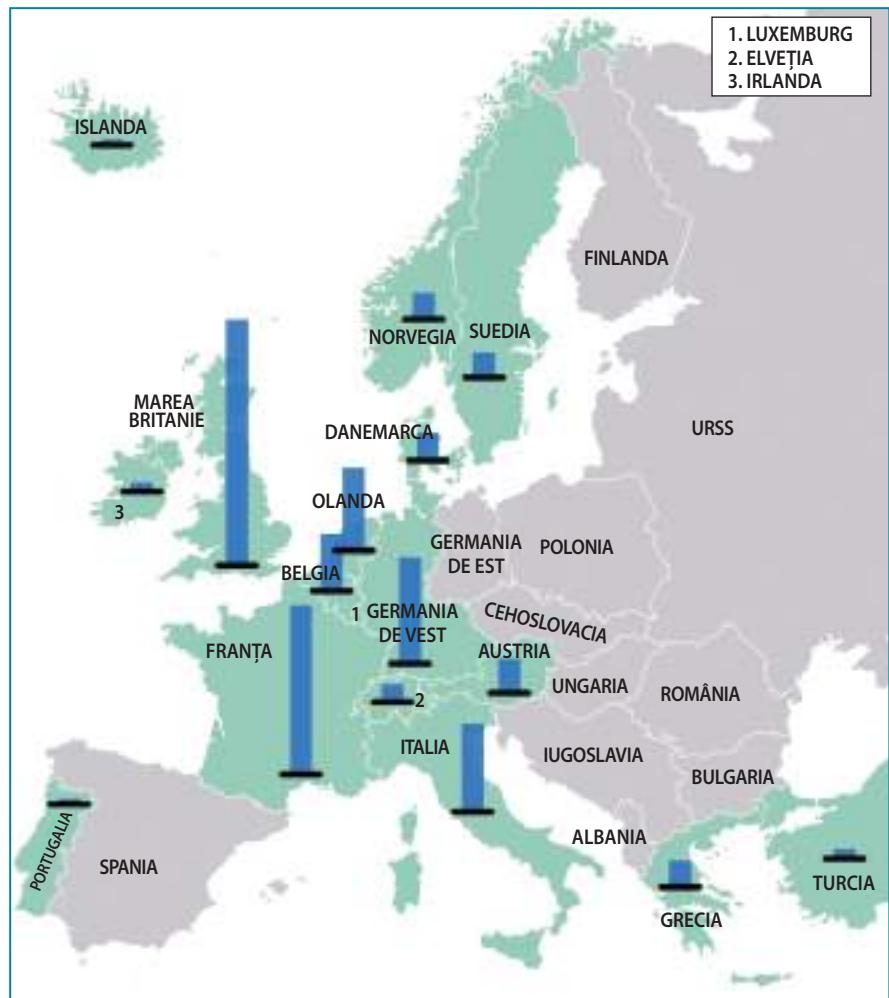
repatriat = adus sau primit înapoi în țara de origine.

▲ Sursa 4

Poster din 1948 care promovează Planul Marshall, intitulat „Toate steagurile noastre pe catarg”

- Numește cel puțin două țări ale căror steaguri sunt reprezentate în acest poster.
- Identifică cel puțin o țară neutrală în al Doilea Război Mondial al cărei steag este prezent în poster. Caută indicii la pagina 53. De ce crezi că această țară a beneficiat de Planul Marshall?
- Numiți obiectul cu care este asemănătă Europa în acest poster. Explicați verbal, în 3-4 fraze, semnificația posterului.

▲ Sursa 3

Beneficiarii Planului Marshall și statele care au refuzat ajutorul american

Dreptunghiurile de culoare albastră reprezintă, proporțional, mărimea ajutorului primit de statele europene de la SUA, în baza Planului Marshall.

- Identifică, în scris, pe baza hărții de mai sus, care sunt cele patru state care au primit cele mai mari ajutoare în baza Planului Marshall, precum și cele patru care au primit cele mai mici sume dintre toți participanții.

APLICAȚIE interactivă

Dezbateră

Competiția economică duce întotdeauna la conflict? Realizați o dezbatere în clasă pe această temă.

Împărțiți-vă în două grupe și susțineți ambele puncte de vedere.

APLICAȚIE individuală

Pornind de la imaginea din **sursa 1**, imaginează-ți că ești un refugiat și că trebuie să-ți reconstruiești viața după război.

Prezintă, în scris, 3-4 priorități pentru tine și familia ta, după proclamarea păcii.

Viața cotidiană. De la dramele războiului la prosperitate

Mari mișcări de populație

Pelângăvăduve, orfani, răniți de război și cei rămași fără locuință, statele au trebuit să se confrunte și cu fenomenul imigratiei. După **schimbările teritoriale** care au urmat Conferinței de Pace, locuitori de origine etnică diferită de cea a majorității au fost expulzați sau au ales să plece peste noile granițe (de exemplu, germanii din Polonia și Cehoslovacia au plecat în cele două state germane, românii din Bulgaria au emigrat în România etc.). Deveniți **refugiați**, aceștia aveau nevoie de spații de locuit și de locuri de muncă.

Economia pe timp de pace

După încheierea conflictului, economia specializată în producția de armament și rații militare trebuia adaptată, pentru a reconstrui societatea și a oferi o viață pașnică și prosperă populației. Fabricile au trecut de la producția de tancuri, obuze și mitraliere la producerea de televizoare, mașini și **bunuri de larg consum**. Atât în statele învingătoare, cât și în cele învinse, soldaților, foștilor prizonieri și refugiaților trebuia să li se găsească un loc în economie, unde, până atunci, lucra seră femeile, bătrânnii și, uneori, prizonierii.

Austeritate și şomaj

În timpul războiului, conducerea politică introducease **măsuri restrictive** pentru populația civilă, astfel încât să poată aloca resurse mai mari armatei: confiscarea sau raționalizarea unor bunuri (combustibil, lemn, haine) sau alimente (carne, zahăr, pâine), printr-un sistem de cartele perforate sau decupate care măsurau cât era alocat unei familii

într-o săptămână sau lună. Altfel spus, populația civilă era supusă unui regim de **austeritate**. Acest regim a continuat și după război, timp de câțiva ani, din cauza resurselor insuficiente din țările sărăcite de război.

Transformarea economiei de război în economie de pace a făcut ca locurile de muncă să devină insuficiente, lăsând mulți oameni fără venituri. În unele fabrici, pentru fiecare soldat căruia i s-a dat un serviciu, a fost concediată o femeie.

Adesea, pentru a-și apăra interesele, muncitorii s-au organizat în **sindicale**.

Schimbarea demografică

După terminarea războiului în 1945, în majoritatea statelor implicate în conflict a avut loc o creștere semnificativă a populației, denumită în epocă „**Baby Boom**” (o expresie în limba engleză care s-ar traduce prin „explozie de bebeluși”). Acest fapt a obligat guvernele să asigure fonduri pentru educație și sănătate.

În căutarea confortului

Pe măsură ce economiile și-au revenit, guvernele au trecut de la etapa de reconstrucție la cea de stabilitate, creștere și chiar **prosperitate**. Pentru populație, aceasta a însemnat un serviciu stabil până la pensie, o casă, o mașină, precum și posibilitatea achiziționării unor bunuri de larg consum care sporesc confortul (mașină de spălat, frigider, aspirator etc.), dar și a unor produse odinioară de lux (cafea, ceai, ciocolată, fructe tropicale).

DICȚIONAR

austeritate = politică economică bazată pe economisirea resurselor prin reducerea cheltuielilor și a consumului.

metraj = material textil necroit, cu lățime standard, vândut „la metru”.

prosperitate = stare de înflorire a unei societăți, adesea exprimată prin pace, bogăție, stabilitate și, uneori, optimism și fericire.

sindicat = organizație a muncitorilor dintr-o firmă, fabrică sau instituție care se coordonează pentru a-și apăra interesele comune în fața angajatorului prin negocieri sau chiar greve; participarea muncitorilor la un sindicat este opțională.

suburbie = zonă de locuit (adesea compusă doar din case) așezată în afara centrului orașelor sau chiar în afara orașului, unde densitatea locuitorilor este mai redusă decât cea din interiorul orașului.

▲ Sursa 1 Fabrica Volkswagen din Wolfsburg, Germania, 1973

Volkswagen („mașina poporului”), creată inițial de regimul nazist, a devenit una dintre cel mai bine vândute mărci de automobile din lume.

- De ce crezi că fabrica era considerată cel mai stabil și mai sigur loc de muncă în perioada postbelică, atât în lumea occidentală, cât și în cea comună? Formulează-ți părerea verbal, în 2-3 fraze.

◀ Sursa 2 Suburbie din orașul Dallas, SUA

Apariția **suburbilor** răspunde creșterii populației create de „Baby Boom”, dar și creșterii accelerate a orașelor, din ce în ce mai aglomerate.

1. Exprimă verbal o diferență între clădirile din suburbii (planul din față) cu cele din centrul orașului (planul îndepărtat).
2. Prezintă, în scris, după părerea ta, cel puțin un avantaj și un dezavantaj al locuirii în suburbii.

▶ Sursa 3 Fotografie cu metroul din Stockholm în construcție, 1957

Suedia a fost o țară neutră în al Doilea Război Mondial. Cu toate acestea, economia ei a fost afectată de război, deoarece relațiile comerciale cu alte state au fost întrerupte sau slabite.

- Compară munca pe un sănțier de construcții cu munca în fabrică. Identifică, în scris, minimum două asemănări și două deosebiri.

Sursa 4 România în anii 1950

„Apare moda hainelor de-a gata, a confecțiilor produse în serie mare, a îmbrăcăminții pentru fete tinere și femei sărace. Este moda „pe puncte” (hainele sunt acum făcute pe puncte, cele obținute pe cartelă). Pe puncte îți poți cumpăra **metraje**, confecții sau încălțăminte ori un costum de haine cam o dată pe an. [...] Mai este și vremea prefacerii hainelor vechi ori chiar și deșirării lor complete: dintr-un pulover se tricotează acum două; se toarce și lâna din perne și se fac poșete cu croșeta, se încropesc pantofi din bucățele de piele recuperată. Femeile își lungesc fuste și rochii. [...] În ziare apar sfaturi precum: [...] dintr-o rochiță care a rămas scurtă și dintr-o bluză pe care mama nu o poartă, fetița poate avea un costumas nou. [...]”

Sigur e că femeia eliberată de Uniunea Sovietică trebuie să-și simplifice treburile gospodărești, să-și obișnuiască soțul să nu fie un soț pretențios care pretinde să fie tot timpul servit – cel puțin, aşa o îndeamnă presa oficială. Femeile salariate trebuie să gătească mâncăruri care nu le cer să stea ore întregi în bucătărie. Ele trebuie să-și împartă timpul în aşa fel, încât să nu treacă o zi în care să nu citească ...”

(Dorin-Liviu Bitfoi, Aşa s-a născut omul nou. În România anilor '50, 2012)

1. Cum crezi că a influențat moda hainelor „de gata” și a celor „pe puncte” stilul vestimentar al românilor în primii ani postbelici?
2. Compară situația femeii în primii ani ai României postbelice cu cea a femeii în perioada interbelică și exprimă verbal diferențele. Observi vreo îmbunătățire? Dar vreo înrăutățire?

APLICAȚIE individuală

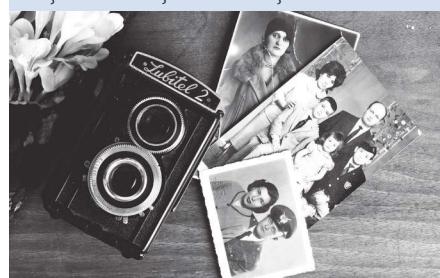

Eseu. Viața după al Doilea Război Mondial

Imaginează-ți o zi din viața unei familii obișnuite în primii ani de după război. Realizează un eseu de 200-250 de cuvinte, în care să descrii cum se desfășoară o astfel de zi.

Utilizează, în cadrul eseului, cuvinte precum: *austeritate, prosperitate, somaj, muncă, familie, haine, fabrică*.

Subliniază cuvintele în text, pentru a fi mai ușor evidențiată folosirii lor.

Declarăția Universală a Drepturilor Omului

STUDIU
DE
CAZ

Ce cuprindea
Declarația Drepturilor
Omului și ale
Cetățeanului?

Oameni, nu doar cetățeni

Din dorința de a combate discriminările rasiale care duseseră la masacrele din al Doilea Război Mondial, a devenit necesară impunerea unui **standard universal** al drepturilor omului.

Se consideră că respectarea acestor drepturi de către state ar putea preveni războaiele sau ar elimina crimele împotriva civililor.

A fost introdusă, astfel, ideea că drepturile omului sunt **universale** (toți oamenii le au) sau **naturale** (toți oamenii se nasc cu ele, nu le primesc de la guverne).

În 1948, Adunarea Generală a ONU a adoptat *Declarația Universală a Drepturilor Omului*.

ONU și asigurarea păcii

Statele aliate din al Doilea Război Mondial, împreună cu o parte dintre statele neutre, s-au grupat în **Organizația Națiunilor Unite (ONU)**, cu scopul de a monitoriza și preveni amenințările la adresa păcii și a stabilității la nivel mondial. Treptat, la ONU au aderat majoritatea statelor independente de pe Glob.

În ciuda semnării *Declarației*, nu toate statele vedea aceleași drepturi ca fiind **naturale**. De exemplu, statele comuniste, precum și multe state din Africa, Asia și America Latină nu considerau dreptul la viață ca un drept de neatins de către guverne. Astfel, unele dintre statele care compun SUA, precum și majoritatea țărilor la acel moment încă mai practicau **pedeapsa cu moartea** pentru diferite infracțiuni, uneori inclusiv pentru offense aduse regimului politic.

▼ Sursa 1 Textul Declarației Universale a Drepturilor Omului (extras)

„Art. 1 Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.

Art. 2 Fiecare om se poate prevăla de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta declarație fără niciun fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări. În afară de aceasta, nu se va face nicio deosebire după statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care ține o persoană, fie că această țară sau teritoriu sunt independente, sub tutela, neautonome sau supuse vreunei alte limitări de suveranitate.

Art. 3 Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.

Art. 4 Nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în servitute: sclavajul și comerțul cu sclavi sunt interzise sub toate formele lor.

Art. 5 Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.

Art. 6 Fiecare om are dreptul să își recunoască pretutindeni personalitatea juridică.

Art. 7 Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare. [...]

Art. 9 Nimeni nu trebuie să fie arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar. [...]

Art. 11. (1) Orice persoană acuzată de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul să fie presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public în care i-au fost asigurate toate garanțiile necesare apărării sale. [...]

Art. 13 (1) Orice persoană are dreptul de a circula în mod liber și de a-și alege reședința în interiorul granițelor unui stat.

(2) Orice persoană are dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv să, și de a reveni în țara sa. [...]

Art. 17 (1) Orice persoană are dreptul la proprietate, atât singură, cât și în asociație cu alții.

(2) Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa. [...]"

1. Alege unul dintre drepturile înscrise în articolele Declarației și explică verbal dacă ai fi dispus să renunți la acel drept. Argumentează-ți verbal răspunsul.

2. Formulează, în scris, un articol care să completeze Declarația cu un drept nou, despre care tu consideri că ar trebui să devină universal. Argumentează propunerea făcută.

3. Organizați în echipe de 3-4 membri, analizați textul Declarației și realizați un top 5 al celor mai importante drepturi ale omului.

▲ Sursa 2 Fosta primă doamnă a SUA, Eleanor Roosevelt, ținând în mâini Declarația Universală a Drepturilor Omului, textul în limba spaniolă, 1949

Declarația a fost adoptată la 10 decembrie 1948 de Adunarea Generală a ONU în variantă bilingvă (engleză și franceză), tradusă ulterior și în chineză, rusă și spaniolă.

▲ Sursa 3 Protestatari în Manila, Filipine, cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, 10 decembrie 2012

La momentul adoptării *Declarației*, majoritatea oamenilor de pe Glob locuiau în țări și teritorii în care drepturile și libertățile nu erau pe deplin respectate. Acest lucru se datora unor regimuri politice nedemocratice (dictaturi militare, regimuri comuniste, monarhii absolutiste etc.) sau faptului că se aflau încă sub dominația imperiilor coloniale. Chiar dacă numărul statelor independente de pe Glob a crescut, de la 58 în 1948 la circa 200 în prezent, drepturile universale ale omului nu sunt recunoscute și respectate în toate statele, iar în unele state, doar parțial. Ziua de 10 decembrie a rămas, și astăzi, un **simbol** al luptei pentru respectarea drepturilor omului.

- Prezintă exemple de 1-2 state în care drepturile universale ale omului nu sunt respectate conform *Declarației* și argumentați verbal alegerea. Utilizați motoare de căutare și surse on-line.

Drepturile omului și regimurile politice

Statele s-au raportat diferit la drepturile omului, în funcție de regimul politic pe care îl aveau. Pentru **statele democratice**, care au inițiat *Declarația*, respectarea drepturilor omului era importantă, fiind **garanția dreptății** și a echilibrului în societate.

Statele comuniste înțelegeau diferit problema drepturilor omului. Considerau că nu drepturile indivizilor sunt importante, ci aceleia ale „întregului popor”. Comuniștii pretindeau că vor crea o **societate perfectă**, în care nu vor exista conflicte și nemulțumiri, o societate a bunăstării generale. Pentru îndeplinirea acestui plan, susțineau că trebuie mai întâi să dărâme „vechile rânduieri”, între care și acele drepturi ale omului caracterizate ca fiind „egoiste”.

Cel mai „egoist” drept era considerat cel de **proprietate privată**; de aceea, acest drept a fost încălcăt brutal în statele comuniste, prin confiscarea proprietăților și colectivizarea forțată a terenurilor agricole.

Alte **drepturi fundamentale încălcate** în regimurile comuniste au fost: dreptul la viață (prin execuțiile sumare, fără judecată), libertatea de exprimare (prin arestarea și înțemnițarea celor care criticau regimul), dreptul politic de a alege și a fi ales, libertatea conștiinței (prin proclamarea ateismului ca politică de stat), libertatea de informare, de circulație etc.

APLICAȚIE individuală

Eseu. Imaginează-ți că ești liderul unui stat și vrei să redactezi constituția țării. Scrie o listă de 10-15 drepturi pe care cetățenii statului tău ar trebui neapărat să le aibă.

APLICAȚII interactive

1. Dezbateră. Credeti că drepturile omului trebuie să fie universale pentru toți oamenii de pe Glob sau că ar trebui să fie diferite, în funcție de țară sau cultură? Împărtăți-vă în două echipe și susțineți ambele puncte de vedere.

2. Joc de rol. Imagineați-vă că sunteți reprezentanți la ONU ai unui stat. Elaborați un discurs de 200-250 de cuvinte, prin care să argumentați importanța stabilirii unor drepturi ale omului valabile universal. Citiți în clasă discursurile și votați cel mai convinsă discurs.

Protestul tinerei generații

STUDIU
DE
CAZ

Ce este o revoluție?

Conflictul dintre generații

Odată cu stabilitatea și prosperitatea postbelică a crescut și **nivelul de educație** al tinerilor (liceu, facultate și/sau școli tehnice). Părinții și bunicii lor trecuseră prin războaiele mondiale și prin instabilitatea politică și economică a perioadei interbelice și dădeau dovedă de **conservatorism**. Excesiv de prudenti, ei doreau ca lucrurile să rămână așa cum erau, din dorința de a evita instabilități și din teamă de revoluții.

Prin contrast, tinerii născuți după 1946 nu se temea de revenirea „vremurilor grele”, priveau cu nemulțumire progresul „insuficient” al societății și doreau **schimbări rapide și profunde**. Ei au refuzat autoritatea părinților, a bătrânilor, a școlii și a guvernelor.

Cum au protestat tinerii?

Generațiile care ajungeau la adolescență și maturitate în anii '60 și '70 ai secolului al XX-lea erau, în multe țări, cele mai numeroase din istorie, astfel încât reacția lor a avut un mare impact asupra societății.

Tinerii au ales să își exprime nemulțumirea cel mai frecvent prin: proteste, greve, nesupunere civilă, refuzul de a participa la unele evenimente, tradiții sau obligații, dar și prin petiții.

Ei reacționau, astfel, împotriva războaielor, incomerenței guvernanților, corupției și a unor măsuri precum scăderea salariilor sau concedierea unor angajați.

Ce s-a ales de protestul tinerilor?

Unii tineri au devenit „activiști”, implicându-se în politică și candidând la funcții oficiale; alții au fost dezamăgiți, marginalizați de autorități.

Conducătorii statelor totalitare (dar nu numai) **au supratrat violent protestele**, uneori prin intervenția forțelor de ordine și a armatei.

Unele regimuri politice învechite, organizate în jurul unui singur lider, au fost schimbate în urma acestor proteste. Cel mai bun exemplu este cazul generalului Charles De Gaulle, conducător al rezistenței franceze împotriva Germaniei, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, președinte al Franței timp de aproape un deceniu. Acesta a fost **forțat să demisioneze** (1969) când popularitatea sa a scăzut dramatic după un val imens de proteste în 1968 și după eșecul unui referendum.

▲ Sursa 1 Muncitori francezi în grevă, iunie 1968, sudul Franței; pe pancartă scrie „uzină ocupată de către muncitori”.

Grevele muncitorești și studențești au devenit ceva frecvent, fiind îndreptate împotriva politiciilor guvernelor (cenzură, privatizări, disponibilizări, măsuri de austerație).

În majoritatea statelor, protestele care nu duc la revoluții violente aduc totuși schimbări. Guvernele nu își doresc să atragă ostilitatea tinerilor pentru că ei sunt **viitorul țării** (viITORI votanți, soldați, muncitori). Dacă tinerii sunt ignorați și refuză implicarea, statul se prăbușește. De aceea, regimurile totalitare au încercat mereu să atragă tinerii prin organizații de tineret.

Nesupunerea civilă reprezintă **încălcarea intenționată** a unor legi care sunt considerate **injuste**. Exemple:

încălcarea regulilor de conduită în instituții (obligații legate de vestimentație, lungimea părului etc.)

încălcarea cenzurii (citirea unor texte, ascultarea unor cântece considerate critice sau jignitoare la adresa regimului politic)

ocuparea unor spații interzise prin lege (exemplu: unele locuri din autobuze interzise afro-americanilor în SUA în anii 1950)

ocuparea și blocarea accesului către un loc (blocarea buldozerelor care vor să dărâme o clădire sau să defrișeze o pădure etc.)

refuzul de a îndeplini o obligație legală (a participa la război, a permite autorităților să confiște o proprietate personală)

alte forme de protest care încalcă legile oficiale, fără să fie în neconcordanță cu drepturile universale ale omului.

▲ Sursa 2 Tineri americani protestând împotriva războiului din Vietnam, 21 octombrie 1967, în fața cimitirului militar din Arlington, Virginia, SUA

- Realizează un scurt eseu (10-12 rânduri) în care să explici punctul tău de vedere referitor la expresia „războaie decise de bătrâni, dar în care mor tinerii”.

▲ Sursa 3 Proteste în Helsinki (Finlanda) împotriva invaziei conduse de URSS în Cehoslovacia, august 1968

Atunci când tinerii (și nu numai) din țările intrate sub sfera de influență a URSS au început să protesteze împotriva unor regimuri totalitare în care drepturile omului nu erau respectate, autoritățile comuniste de la Moscova **au intervenit militar** pentru a suprima violent orice revoltă. Așa s-a întâmplat în Cehoslovacia, în 1968, când trupele sovietice au invadat țara pentru a opri transformările democratice.

Dar în ciuda condamnării la nivel internațional, URSS a continuat să apere cu brutalitate regimurile din statele-satelit, chiar și împotriva popoarelor pe care acestea afirmau că le reprezintă.

- De ce crezi că cetățeni sunt dispuși să protesteze împotriva nerespectării drepturilor omului din alte țări? De ce se simt implicați?

Proteste împotriva războiului

Tinerii de 18-30 de ani au fost dintotdeauna vizăți de **înrolarea în armată**.

După al Doilea Război Mondial, războaiele din Coreea (1950 – 1953), din Vietnam (1955 – 1975) și Algeria (1954 – 1962) au implicat zeci de mii de tineri europeni și americani, trimiși de guvernele postbelice pentru a lupta și a-și risca viața împotriva comunismului mondial.

Tinerii occidentali considerau aceste războaie drept „războaie decise de bătrâni, dar în care mor tinerii”.

Din acest motiv, tinerii au început să refuze înlătura și să protesteze împotriva războiului în general, fiind susținuți și de familiile miielor de tineri soldați care au murit pe front, departe de casă (**sursa 2**).

APLICAȚII interactive

1. Dezbateră

Credeți că este o idee bună să nu respectăm legi pe care le considerăm injuste?

Împărtiți-vă în două echipe și susțineți ambele puncte de vedere.

2. Joc de rol

Imaginați-vă un dialog între liderul de sindicat dintr-o fabrică și patronul fabricii.

Primul încearcă să obțină o mărire de salariu pentru toți angajații, al doilea vrea să mențină salariile la același nivel.

Fiecare aduce argumente în favoarea propriului punct de vedere.

Lucrând în perechi, redactați un posibil dialog, cu 5-6 replici de ambele părți.

Puteți interpreta dialogul în fața clasei.

Democrație versus comunism. Războiul Rece (1945 – 1991)

Ce idei promovează
comunismul?

Lumea după al Doilea Război Mondial

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, la Conferința de la Paris (1946), liderii marilor puteri învincătoare au luat decizii cu privire la **reorganizarea lumii postbelice**. Practic, lumea a fost împărțită în două sfere de influență: una controlată de URSS, care a impus comunismul în câteva țări, transformându-le în sateliți ai săi; cealaltă dominată de SUA, lider al grupării statelor democratice occidentale. Timp de aproape o jumătate de secol, între aceste două sisteme opuse a existat o **rivalitate politică, economică și ideologică**, stare care a rămas cunoscută în istorie sub numele de **Războiul Rece**.

După război, **Germania a fost împărțită** în zone de ocupație între Franța, Marea Britanie, SUA și URSS, orașul Berlin fiind împărțit și el în 4 zone. Granița dintre cele două sisteme trecea prin mijlocul Germaniei și prin mijlocul Berlinului. Zonele administrative de britanici, americani și francezi s-au unit în 1949 pentru a forma **Republica Federală Germania** (RFG sau „Germania de Vest”), iar zona sovietică a devenit **Republica Democrată Germania** (RDG sau „Germania de Est”).

Cele două tabere **concurau** pentru atragerea altor state sau impunerea modelului lor economic și politic în alte țări, în special în statele nou-apărute în Africa și Asia, după câștigarea independenței față de vechile puteri coloniale („**decolonizarea**”). Deși SUA și URSS nu s-au confruntat niciodată direct, au susținut state sau grupări în războaie civile, fiecare încercând să-și sporească influența în detrimentul celeilalte. Exemple reprezentative sunt **Războiul din Coreea** (1950 – 1953), care a dus la împărțirea poporului coreean în două state – unul comunist și altul democratic –, și **Războiul din Vietnam** (1955 – 1975), câștigat de tabăra comunistă.

Cele două grupuri s-au intimidat reciproc, încercând totuși să evite conflictul direct dintre superputeri, care putea duce la un **război nuclear** ce ar fi distrus planeta. Cel mai dificil moment („criza rachetelor din Cuba”) a fost în octombrie 1962, în apele Cubei comuniste, când un ofițer sovietic a refuzat ordinul de a trage în navele americane din zonă, liderii politici din SUA și URSS fiind obligați să negocieze o soluție.

▲ Sursa 1 Winston Churchill (premierul Marii Britanii), Franklin D. Roosevelt (președintele SUA) și Iosif Stalin (liderul URSS) la Conferința de la Yalta, 1945

Războiul Rece a început încă din ultimele zile ale celui de-al Doilea Război Mondial, când Alianții se întreceau pentru a ocupa fostele teritorii ale Axei și a obține **capitularea** simbolică a Germaniei naziste. Cei trei lideri anticipau sfârșitul alianței odată cu sfârșitul războiului.

• Crezi că alianțele pot continua la nesfârșit? Exprimă-ți verbal părerea, în 2-3 fraze.

► Sursa 2 Diferențe între democrație și comunism

1. Pornind de la graficul alăturat, compară tipurile de regimuri politice și alege 2-3 elemente pe care le consideri cele mai importante. Argumentează alegerea în scris, în 6-8 rânduri.
2. Pornind de la graficul alăturat, identifică, în scris, 2-3 trăsături ce pot descrie un regim fascist/nazist și 1-2 trăsături ce pot descrie un regim monarhic absolutist.

Alegeri libere

Pluripartidism

Separarea puterilor în stat

Libertate de exprimare

Dreptul la un proces echitabil

Mandate fixe, limitate

Parlamentul reprezintă cetățenii

Dreptul la proprietate privată

Piață liberă

Libertatea de religie

Libertatea de mișcare/călătorie

DEMOCRATIE

COMUNISM

„Alegeri” cu un singur candidat

Partid unic

Partidul-stat

Delict de opinie

Lagăre de muncă, execuții sumare

Funcții pe viață/rotirea funcțiilor

Parlamentul reprezintă partidul

Naționalizări, colectivizare

Economie dirijată de stat; prețuri impuse

Ateism

Granițe închise

► Sursa 3 Harta blocurilor militare din Europa în timpul Războiului Rece

Pentru a opri expansiunea comunismului în Europa, SUA au organizat în Europa occidentală **Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)**, în 1949, gândită drept o alianță de apărare împotriva agresiunii statelor comuniste. Conform prevederilor Tratatului, valabile și astăzi, dacă unul dintre statele membre este atacat, toți ceilalți membri sunt obligați să intervină în apărarea acestuia. Alianța era menită să descurajeze provocările militare sovietice în Europa. Pe lângă state din Europa, NATO includea SUA și Canada.

Ca răspuns la NATO, URSS a înființat în Europa de Est, în 1955, **Organizația Tratatului de la Varșovia**, o alianță militară similară, dar care nu cuprindea aceeași garanție a „apărării reciproce” ca NATO.

1. Privește harta alăturată și identifică statele membre ale celor două blocuri militare. Care dintre acestea sunt state învinse în al Doilea Război Mondial?
2. Compara harta alăturată cu cea de la pagina 53. Formulează câte o observație cu privire la Germania, URSS și România.

▲ Sursa 3 Căderea „Zidului Berlinului”, 9 noiembrie 1989

Zidul Berlinului, ridicat în 1961, marca frontieră dintre RDG și zona liberă a Berlinului de Vest.

APLICAȚIE interactivă

Brainstorming. Întocmiți o listă de 7-10 principii și idei după care ar trebui să funcționeze un regim politic ideal. La final, reduceți numărul acestora la trei, pe care le considerați cele mai importante.

APLICAȚIE individuală

Eseu. Realizează un eseu de maximum o pagină, în care să îți exprimi părerea despre războiul rece: pot fi evitate (dacă da, cum?) sau vor fi mereu folosite de regimuri politice?

APLICAȚIE individuală

Citește despre competiția spațială dintre SUA și URSS în manualul digital. Realizează un tabel cronologic cu 3-4 evenimente semnificative

Uniunea Europeană

Ideea unității europene

Încă din secolul al XIX-lea au apărut gânditori și lideri politici care au promovat ideea „unificării” politice și economice a europeanilor. Al Doilea Război Mondial și efectele sale au dat imbold acestui proiect.

Construirea prosperității

Războiul izbucnise, între altele, din cauza **competiției economice** dintre puterile europene. De aceea, soluția pentru pace și prosperitate a fost punerea în comun a producției economice, astfel încât să fie **accesibilă tuturor cetățenilor**, fie vânzători, fie cumpărători. Colaborând în loc să concureze, statele participante nu au evitat doar războiul dintre ele, ci și influența excesivă a URSS și SUA.

Primul pas a fost **reconcilierea franco-germană** din 1951 (când Franța și Republica Federală Germană (R.F.G.) au format „Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului”). Li s-au alăturat Luxemburg, Belgia, Olanda și Italia, înființând Comunitatea Economică Europeană (1957), nucleul viitoarei Uniuni Europene.

Comunitatea se extinde și se transformă

Alte state, atrase de succesul economic și politic al Comunităților Europene (devenite Uniunea Europeană în 1993), au depus **cereri de aderare**. După un proces de adaptare a legislației și economiei interne la nivelul statelor membre, statele candidate au fost admise în UE în mai multe „valuri” sau etape (**sursa 4**), în funcție de momentul în care le-a fost admisă candidatura și de **nivelul de pregătire**.

Comunitățile Europene au avut de câștigat odată cu primirea mai multor membri, devenind o piață mai mare și mai diversă.

Principii și organizare

UE reprezintă statele membre și pe cetățenii acestora, apărându-le drepturile, libertățile și interesele. Legile europene completează legislația fiecărui stat membru, pentru a da unitate juridică Uniunii.

Comisia Europeană funcționează precum un guvern al Uniunii, aplicând tratatele și legile stabilite de Parlamentul European, ai cărui membri sunt **aleși direct** de cetățenii statelor membre.

În celelalte aspecte de conducere, deciziile în Uniune sunt luate prin **consens** de către liderii politici aleși ai statelor membre, care alcătuiesc Consiliul European.

Spațiul Schengen

Uniunea Europeană are, printre principiile sale de bază, **libertatea de mișcare** pentru persoane, mărfuri și capitaluri (bani de investit) în interiorul oricărui stat membru. Astfel, cetățenii UE se pot muta, se pot angaja și își pot deschide o afacere în oricare stat membru. **Tratatul Schengen** din 1995 a desființat practic granițele dintre statele semnatare și controlul pașapoartelor.

Astăzi, „zona Schengen” cuprinde 26 de state UE (exceptând Irlanda și Marea Britanie, care nu au dorit să participe, precum și România, Bulgaria, Croația și Cipru, care încă nu îndeplinesc toate condițiile de a participa) și țări non-UE (Islanda, Norvegia, Liechtenstein, Elveția).

De ce a fost creat Planul Marshall?

▼ Sursa 1 Înființarea Uniunii Europene

„Prin prezentul tratat, Înaltele Părți Contractante instituie între ele o Uniune Europeană, denumită în continuare „Uniune”, căreia statele membre îi atribuie competențe pentru realizarea obiectivelor lor comune. [...]”

„În relațiile sale cu restul comunității internaționale, Uniunea își afirmă și promovează valorile și interesele și contribuie la protecția cetățenilor săi. Aceasta contribuie la pacea, securitatea, dezvoltarea durabilă a planetei, solidaritatea și respectul reciproc între popoare, comerțul liber și echitabil, eliminarea sărăciei și protecția drepturilor omului și, în special, a drepturilor copilului, precum și la respectarea strictă și dezvoltarea dreptului internațional, inclusiv respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite. [...]”

(Tratatul consolidat al Uniunii Europene, 2008)

- Transcrie din text fragmentul care exprimă motivul instituirii UE.
- Identifică, pe baza textului de mai sus, 5 obiective ale Uniunii Europene la nivel internațional.

► Sursa 2
Granița dintre
Germania
și Austria
în prezent,
nepazită și
fără garduri

- Prezintă în scris, după părerea ta, un avantaj și un dezavantaj al eliminării granițelor dintre statele membre ale UE.
- De ce are ar dori un stat/regim politic să restrângă libertatea de mișcare a cetățenilor săi? Ce fel de regim politic ar avea aceste interese? Exprimă-ți opinia verbal, în 3-4 fraze.

Uniunea Europeană numără, în prezent, **28 de state membre**. Islanda, Norvegia și Elveția au respins prin referendum sau vot în parlament aderarea la UE. Dacă Ucraina, Moldova, Turcia, Serbia și Macedonia de Nord doresc să adere pe viitor la UE (potențiale state candidate), în schimb, Marea Britanie a ales în 2016, prin referendum, să părăsească Uniunea, un proces încă nefinalizat (fenomen numit în mass-media „**Brexit**”).

Moneda unică europeană

Pentru a crea o piață europeană stabilă era nevoie de o **monedă europeană**, care să înlocuiască diferitele monede naționale. Dar nu toți membrii UE sunt pregătiți economic să adopte moneda Euro. Unele state membre, (Marea Britanie, Danemarca), au cerut să nu adere la „zona Euro” în timpul negocierilor de aderare.

În prezent, moneda Euro este adoptată de 24 de state, inclusiv țări care nu sunt membre ale UE, dar au acorduri monetare cu Uniunea (Monaco, Andorra, Vatican, San Marino) și două „state noi” care nu și-au creat monede naționale proprii (Munteanegru și statul nerecunoscut Kosovo).

▼ Sursa 4 Seria de bancnote Euro

- De ce crezi că unele state nu au vrut să adopte niciodată moneda Euro? Precizează un posibil motiv.
- Identifică, în scris, două potențiale avantaje și două dezavantaje ale adoptării monedei Euro în România.

APLICAȚIE interactivă

Dezbateră. A fi cetățean al Uniunii Europene este un lucru bun pentru locuitoril unei țări? Împărtăți-vă în două grupe și susțineți ambele puncte de vedere.

APLICAȚIE individuală

Eseu. Realizează un eseu de maximum 200 de cuvinte cu titlul: *Cum mă afectează pe mine Uniunea Europeană*. Exprimă-ți punctul de vedere și prezintă exemple personale.

Lumea contemporană: globalizare, diversitate culturală, revoluție informațională

Ce a însemnat
Războiul Rece?

O lume multipolară

În timpul Războiului Rece, lumea era organizată în jurul a **doi „poli de putere”**, cele două superputeri mondiale, SUA și URSS (vezi pagina 76).

Lumea de azi e diferită: în absența conflictului „rece” dintre cele două superputeri, competiția politică și economică dintre state a creat **mai mulți „poli de putere”**, datorită influenței economice, politice și militare a acestora. Unele state au pierdut din influență (de exemplu, Marea Britanie), pe când altele și-au sporit treptat influența regională și mondială (SUA, China, Rusia).

În această **lume multipolară**, diferitele țări, populații și culturi se influențează unele pe altele mai mult ca oricând, manifestare a fenomenului numit **globalizare**.

Ce este globalizarea?

Globalizarea este un proces care constă în schimburi comerciale și culturale masive, generalizate, între societățile umane de pe tot globul. Ca rezultat, evenimente care au loc într-o parte a lumii produc efecte din ce în ce mai puternice asupra societăților din alte părți ale lumii (**sursa 2**).

▼ Sursa 2 Avantaje și dezavantaje ale globalizării

- Progres tehnologic accelerat
- Descoperirea unor culturi noi
- Sistem interconectat
- Piață liberă
- Creșterea confortului

- Consum excesiv
- Dispariția unor tradiții, meserii
- Crize cu efect de domino
- Produse ieftine (nu neapărat bune)
- Creșterea poluării

- Analizează schema de mai sus și identifică verbal categoriile de oameni care beneficiază de aceste avantaje și pe cele care sunt afectate de dezavantaje.

▼ Sursa 1 Cafeaua în lumea globalizată

Globalizarea are loc de sute de ani, de când oamenii au început să călătorească pe distanțe lungi, explorând alte teritorii și alte culturi, descoperind noi idei, produse și obiceiuri. Un exemplu este cafeaua, care a devenit cea mai consumată băutură de pe Glob, după apă. Pentru a face față cererii, statele producătoare își măresc adesea plantațiile tăind pădurile.

Datorită mijloacelor de transport actuale (nave maritime uriașe, avioane etc.), un număr tot mai mare de oameni și cantități tot mai mari de bunuri pot fi transportate din ce în ce mai rapid.

Încurajarea comerțului liber la nivel internațional ajută la îndepărțarea barierelor dintre țări.

Internetul și telefonia mobilă permit o comunicare mai amplă între oamenii din diferite țări.

Unele țări (precum India, de exemplu) dispun de forță de muncă numeroasă și bine pregătită, de care alte țări pot profita.

▲ Sursa 3 Proteste antiglobalizare în Edinburgh (2008)

Globalizarea este adesea percepță ca un fenomen negativ, din cauza faptului că amenință tradiții vechi, păstrate de secole, care nu pot ține pasul cu lumea modernă, interconectată și tehnologizată. În realitate, globalizarea are atât avantaje, cât și dezavantaje.

Diversitatea culturală într-o lume globală

Tările și populațiile lumii sunt foarte diverse – prezintă o bogăție de elemente specifice, diferite de la o cultură la alta: limbă, obiceiuri legate de sărbători, de îmbrăcăminte, de hrană etc.

Mulți oameni se tem că globalizarea – acest schimb generalizat de bunuri și de idei – ar putea duce la scăderea acestei diversități, astfel încât lumea ar deveni **tot mai uniformă** din punct de vedere cultural, adică societățile umane de pe tot globul ar deveni tot mai asemănătoare între ele.

Globalizarea e un fenomen al interacției și amestecului de culturi, în urma cărora unele elemente culturale și economice mai influente se impun, în defavoarea altora. Exemple:

- ✓ puternica influență a limbii engleze asupra altor limbi;
- ✓ importul unor sărbători specifice unor culturi străine;
- ✓ o gastronomie universală (restaurantă cu „specific”).

De la instrumentele războiului la divertisment

Tehnologia a cunoscut un important avânt după al Doilea Război Mondial, inițial doar pentru aplicații militare. După încheierea Războiului Rece, în 1991, cercetarea tehnologică s-a concentrat pe sprijinirea confortului și pe atragerea unei populații din ce în ce mai mari și mai dispuse să investească în mijloace de petrecere a timpului liber.

Astfel, companiile private au început să folosească sateliți (inițial o invenție militară) și au făcut posibilă perfecționarea mijloacelor de comunicare, dând naștere **telefoniei mobile** pentru consumatorii obișnuiați. De asemenea, mașinile de calcul (calculatoarele) fuseseră create inițial pentru a decoda mesaje secrete sau a realiza calcule matematice complicate, dar companiile private au reușit să le transforme într-un obiect de nelipsit din orice casă – **computerul personal**.

Perioada de la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI a coincis cu apogeul televiziunii, cu creșterea dramatică a importanței computerului personal și cu apariția unei tehnologii noi care va schimba lumea – **internetul** (1991). Dintr-o rețea creată pentru instituții academice și companii, internetul a ajuns **o rețea de informații** care conectează peste 3 miliarde de persoane de pe Glob.

Internetul este, astăzi, sursă de știri, muzică, emisiuni și filme, mijloc de a transmite corespondență electronică, de a comunica în timp real, video sau audio, de a face cumpărături, de a socializa, a juca jocuri și a transmite informații.

În prezent, internetul a devenit mult mai rapid, fiind accesibil de pe telefonul mobil de **aproape oriunde pe Glob**.

Progresul accelerat al tehnologiei a dus la dezvoltarea unor aparate și echipamente din ce în ce mai puternice, mai mici, mai durabile și mai ieftine, într-un ritm tot mai accelerat. De exemplu, memoria de tip disketă a calculatoarelor a fost complet uitată, fiind înlocuită de CD-uri, care erau mult mai puternice. Curând, DVD-urile au luat locul CD-urilor în mai puțin de un deceniu.

Încă de la începutul anilor 2000 se lucra la următoarea tehnologie de stocare, memoria flash a cardurilor și stickurilor de memorie, mult mai mici, mai portabile, mai eficiente și mai ieftine.

▲ Sursa 4 Laptop, telefon mobil și tabletă

Care dintre tehnologiile astăzi accesibile și folosite zilnic crezi că vor dispărea în următorii 10-15 ani? Exprimă-ți opinia verbală, în 3-4 fraze.

APLICAȚII interactive

1. Dezbateră: Este mai bine să trăim într-o lume interconectată, concurând cu ideile, produsele și tradițiile din întreaga lume, sau să ne păstrăm tradițiile proprii chiar dacă ne încetinește progresul tehnologic și creșterea economică? Împărtăși-vă în două grupe și organizați o dezbatere în care să susțineți ambele puncte de vedere.

2. Proiect: Vizitează un magazin, citește etichetele de pe 30 de produse din diferite categorii (haine, rechizite, echipamente electronice, alimente) și notează din ce țări provin acestea. Compara observațiile cu cele ale colegilor. Întocmiți o listă comună.

Pe o hartă politică a lumii, însemnați țările din care provin aceste produse care se află la dispoziția voastră în calitate de consumatori din România.

APLICAȚIE individuală

În ce fel influențează globalizarea viața ta de zi cu zi? Argumentează în scris, în 5-7 rânduri, răspunsul tău.

Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia

STUDIU
DE
CAZ

Cum își petreceau
oamenii timpul
liber după al Doilea
Război Mondial?

Jocurile video

Pe computer sau pe consolă, on-line sau individuale, jocurile video au devenit un **fenomen global**, o cultură aparte, dar și o **industria foarte profitabilă**. Copiii sunt, de cele mai multe ori, publicul-țintă al jocurilor video pentru că au suficient **timp liber** și sunt mult mai înclinați să învețe și să se distreze prin jocuri (**sursa 1**).

Jocurile video au succes dacă sunt suficient de originale, accesibile ca preț și tehnologie, și stimulează curiozitatea, interesul și **competitivitatea jucătorilor**. Din aceste motive, industria jocurilor video se adaptează mereu pentru a crea jocuri noi și experiențe noi, în speranța că va **vinde mai mult**. Companiile producătoare de jocuri profită de curiozitatea specifică a copiilor, precum și de faptul că aceștia se plăcătesc ușor, pentru a lansa jocuri pe etape/episoade sau „partial gratuite”, dar care trebuie cumpărate separat pentru a beneficia de „experiență completă”. Alte elemente pe care se sprijină strategia de vânzări a marilor producători de jocuri sunt spiritul de competiție al jucătorilor, care vor să câștige sau să completeze toate etapele (nivelurile), precum și popularitatea de care se bucură copiii în grupul lor, datorită deținerii jocului și a cunoștințelor legate de acesta.

Gândire și comportament

În funcție de interesele producătorului, jocurile video pot fi folosite inclusiv ca **propagandă**. Caracterul competitiv sau violent al jocului poate induce o atitudine de „noi împotriva lor”, ceea ce alimentează atitudini naționaliste sau xenofobe. În funcție de tema jocului și de atenția acordată detaliilor, unele jocuri pot „rescrie istoria”, prezentând abordări distorsionate asupra trecutului. Astfel, unele jocuri de strategie sau cu tematică de război pot oferi posibilitatea de a „schimba deznodământul” trecutului, punând jucătorul în rolul naziștilor în cel de-al Doilea Război Mondial sau în postura teroriștilor care urmăresc să provoace un atentat.

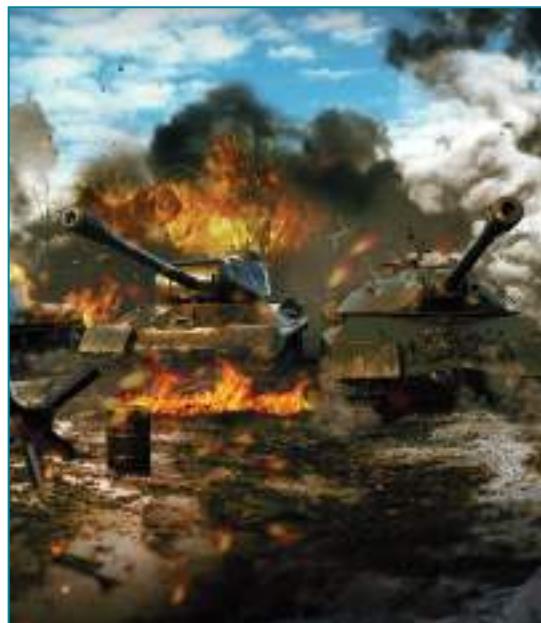
Simulatorul de război sau de violență armată (**sursa 2**) îl poate face pe jucător să nu mai conștientizeze **consecințele reale** (pierderea de vieți omenești) ale acțiunii simulate. În plus, pasiunea unora pentru jocuri de tip simulator de război poate fi folosită ca instrument de propagandă și recrutare atât de către unele state, cât și de către grupări teroriste.

O parte dintre copii nu mai participă la sporturi de echipă, ci joacă jocuri de **simulare a sporturilor** (jocuri de fotbal, baschet etc.), ceea ce îi expune, pe lângă lipsa mișcării fizice, la **izolare socială**. Astfel, ei nu mai beneficiază de avantajele sociale și psihologice ale interacțiunii directe cu alții copii. Chiar dacă aceste jocuri sunt jucate „în rețea” sau pe internet, cu adversari reali, intermedierea computerului face **interacțiunea neficientă**, creierul nefăcând diferența dintre un adversar uman și unul artificial.

▲ Sursa 1 Copil jucându-se pe calculator

1. Cât de mult timp crezi că ar trebui să petreacă adulții și copiii în fața ecranelor? Compară-l cu programul tău de la școală, cu durata „orelor” și a pauzelor. Organizați o scurtă dezbatere pe această temă.
2. Cum reacționezi atunci când un joc video este prea ușor? Dar prea greu? Exprimă-ți verbal părerea.
3. Crezi că producătorii de jocuri video vor ca acestea să fie ușor de jucat sau mai greu de jucat? Argumentează-ți părerea verbal.

▲ Sursa 2 Reconstituire virtuală a unei bătălii cu tancuri, imagine dintr-un joc video

Jocurile video și sănătatea

Peste 60% din populația globului poartă ochelari sau lentile de contact, impactul ecranelor fiind o cauză agravantă (**sursa 1**).

Privitul îndelungat în ecrane **afectează și somnul**, creierul „uitând” că s-a întunecat afară.

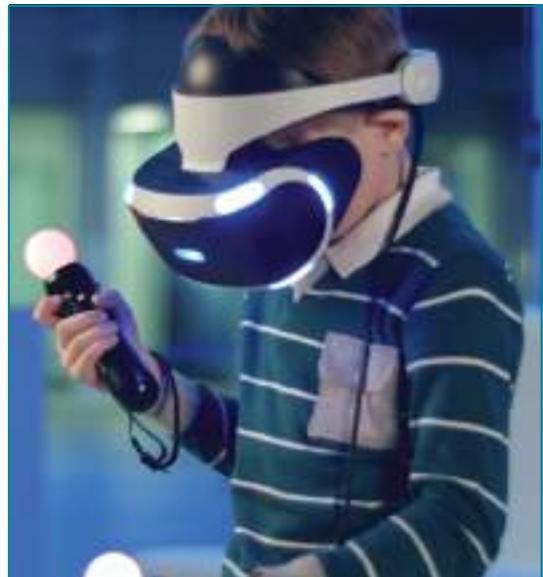
Alte probleme de sănătate determinate de folosirea îndelungată a tehnologiei de tip laptop, telefon, tabletă sunt poziția defectuoasă a coloanei și încordarea mușchilor pentru perioade prelungite de timp, precum și faptul că jucătorii stau aşezăți și aproape nemîșcați ore întregi. **Lipsa mișcării** este o problemă din ce în ce mai serioasă, nu doar pentru copii, ci și pentru adulți, putând duce la obezitate, probleme ale musculaturii și ale scheletului și, în general, la deteriorarea sănătății.

Există și consecințe pozitive?

Popularitatea jocurilor video le-a transformat, dintr-un mijloc de divertisment și un hobby, într-o veritabilă „**cultură**”. În unele țări, din ce în ce mai mult, jocurile video sunt studiate în facultăți și institute de cercetare, pentru că pot ajuta la descoperirea modului în care creierul uman gândește, procesează reflexe și chiar se dezvoltă pe durata copilăriei și după aceea.

Într-o lume în continuă **schimbare**, o bună parte dintre profesiile de astăzi vor fi complet schimbate de noile dezvoltări tehnologice. Chiar dacă nu vor fi înlocuite, se vor baza din ce în ce mai mult pe „instrumente” tehnologice. Curiozitatea naturală a copiilor și deschiderea lor față de lucruri noi îi pot ajuta să țină pasul cu descoperirile tehnologice încă de la vîrstă școlară, pentru a nu se confrunta mai târziu cu necunoașterea lor.

Rolul **simulatoarelor** (echipamente și programe care mimează o activitate) este acela de a stimula imaginația, creativitatea și de a „antrena” copiii, dar și adulții pentru diferite domenii și profesii (arhitect, inginer, constructor etc.). Avantajul acestor simulatoare este că sunt **interactive**, capabile să răspundă cât mai natural comenziilor și că opțiunile de comenzi sunt clare și simple.

▲ Sursa 3 Echipament de jocuri video bazat pe realitate virtuală

- Imaginează-ți că ești chirurg, arhitect, contabil, profesor sau bucătar. În ce fel crezi că te-ar putea ajuta progresul tehnologic în următorii 10 ani? Exprimă-ți punctul de vedere în scris, în 8-10 rânduri.

DICTIONAR

xenofobie = atitudine de ură față de străini

realitate virtuală = simulare a unui mediu 3-D (tridimensional) creată de computer și cu care se poate interacționa cu ajutorul unui echipament special

▲ Sursa 4 Concurs de jocuri pe computer în Polonia, 2013

APLICAȚIE interactivă

Lucru în echipă: Împărțiți-vă în echipe și, pe o jumătate de pagină, imaginați căte un joc video nou. Descrieți tema (strategie, simulator sport, simulator vehicul, simulator profesional, de desenat etc.), modul în care se joacă și scopul jocului. Prezentați ideile în fața clasei și votați cea mai originală idee.

APLICAȚII individuale

Eseu: Realizează un eseu de aproximativ o pagină cu tema *Experiența mea cu jocurile video* în care să descrii cum te influențează aceste jocuri. Menționează ce tip de jocuri îți plac și de ce, precum și dacă tu crezi că au vreo influență negativă asupra ta.

Terorismul

STUDIU
DE
CAZ

Cum protestă
„tânără generație”
și cum izbucneau
revoluțiile?

Ce este terorismul?

Terorismul reprezintă **violența intenționată** îndreptată împotriva populației civile, adesea la întâmplare, pentru a provoca teamă, panică, dezordine, victime și pagube. De cele mai multe ori, intenția unui terorist este aceea de a influența, prin violență, decizii politice sau de a atinge pretenții scopuri religioase. Terorismul este diferit de război prin faptul că nu implică un conflict între soldați (combatanți), ci reprezintă violența unor grupuri sau indivizi **împotriva populației civile** neinvocate.

Deși acțiuni de tip terorist sunt cunoscute încă din Antichitate, terorismul în sine apare în perioada Revoluției Franceze („Perioada Terorii”). Frecvența actelor teroriste a crescut după 1948, în special în rândurile populației din colonii care luptă împotriva metropolelor. Mișcările secrete de eliberare urmăreau obținerea independenței, dar, fiindcă luptau cu autorități și regimuri mult mai puternice, recurgeau adesea la acte de **violență întâmplătoare** sau **simbolică** (ținta fiind regimul politic „nelegitim”). Nu de puține ori, atentatele teroriste au dus la **război civil**.

▼ Sursa 1 Supraviețuitorii ai atentatelor de la World Trade Center, din 11 septembrie 2001

► Sursa 3 Prim-ministrul israelian Yitzhak Rabin, președintele american Bill Clinton și secretarul Organizației de Eliberare a Palestinei (OEP), Yasser Arafat, la semnarea acordului de pace de la Oslo, 13 septembrie 1993

În unele cazuri, conflictul prelungit dintre state și grupări teroriste a adus părțile implicate la **masa negocierilor**. Unul dintre cele mai cunoscute tratate de pace cu o grupare teroristă a fost cel cunoscut sub numele de *Acordurile de la Oslo*, în urma cărora Organizația de Eliberare a Palestinei înceta să mai lupte împotriva Israelului, **devenind partid politic** sub numele de „Fatah”.

- De ce crezi că un stat afectat de atentate teroriste ar fi dispus să negocieze cu grupări teroriste? Dar organizațiile teroriste de ce ar fi dispuse să negocieze? Exprimă-ți opinia verbal.

▲ Sursa 2 Atentatele de la World Trade Center, 11 septembrie 2001: clădirile („Turnurile Gemene”) lovite de avioane

Ce urmăresc teroriștii?

În anii 1970, Europa era afectată de grupări teroriste **motivate ideologic** (comuniste, naziste), extremist-religioase (islamiste), dar și **separatiste**, care promovau desprinderea unor provincii de statele din care făceau parte. Cele mai agresive dintre acestea din urmă erau **ETA** și **IRA**. ETA (sursa 3) promova separarea „Țării Bascilor” (un teritoriu din nordul Spaniei și sudul Franței locuit de vechiul popor basc). IRA promova separarea Irlandei de Nord de Marea Britanie și reunirea cu Republica Irlanda. Amândouă grupările au depus armele, după decenii de conflict și atenție, ca urmare a unor **negociere de pace** cu statele pe care le combăteau. Guvernele au trebuit să facă unele concesii privind autonomia acestor regiuni pentru a opri actele de violență.

Pentru a evita declanșarea unui război direct între state, unele regimuri politice totalitare au recurs la finanțarea, organizarea și susținerea unor atențe sau grupări teroriste care să provoace **pagube unor state rivale**. Astfel, o serie de **regimuri nedemocratice** au organizat, în special între anii 1970-1989, numeroase luări de ostaci, deturnări de avioane, detonări de bombe cu victime civile și tentative de asasinat peste tot pe glob. Comunitatea internațională a reacționat, declanșând **anchete internaționale** care i-au urmărit nu numai pe cei care au executat atențele, ci și pe cei care le-au organizat, comandanți sau finanțat.

Terrorismul în secolul al XXI-lea

Cel mai cunoscut și mai săngeros atentat terorist din istorie a fost atacul de la **World Trade Center**, New York (SUA), din **11 septembrie 2001** (sursa 1, sursa 2). Patru avioane au fost deturnate de teroriști și au lovit doi zgârie-nori, clădirea Pentagonului (sediul Ministerului Apărării din SUA) și intenționa să lovească și Casa Albă (sediul președinției americane). Atacul s-a soldat cu aproape 3 000 de victime.

Deturnarea celor patru avioane a schimbat cu totul atitudinea față de terorism la nivel internațional. Controlul securității în aeroport și în avion a devenit mult mai strict și statele au început să combată puternic terorismul, indiferent de orientarea sa politică sau religioasă.

Dar grupările teroriste s-au adaptat la noile situații și noile tehnologii. Dacă organizațiile teroriste ale secolului al XX-lea erau bazate pe ierarhie și loialitate, pe lideri carismatici care puteau convinge membrii de rând să își sacrifice viața pentru „cauză”, în secolul al XXI-lea terorismul s-a schimbat. Oameni care se simt excluși din societate, cu tulburări mentale și/sau care caută un scop în viață sunt influențați de propagandă și acționează, individual sau în grupuri mici și pot provoca victime și pagube imense.

Terrorismul poate fi combatut și evitat prin educație în **spiritul toleranței, al înțelegерii diferențelor culturale și al respectării drepturilor universale ale omului** de către toți oamenii și toate statele de pe glob.

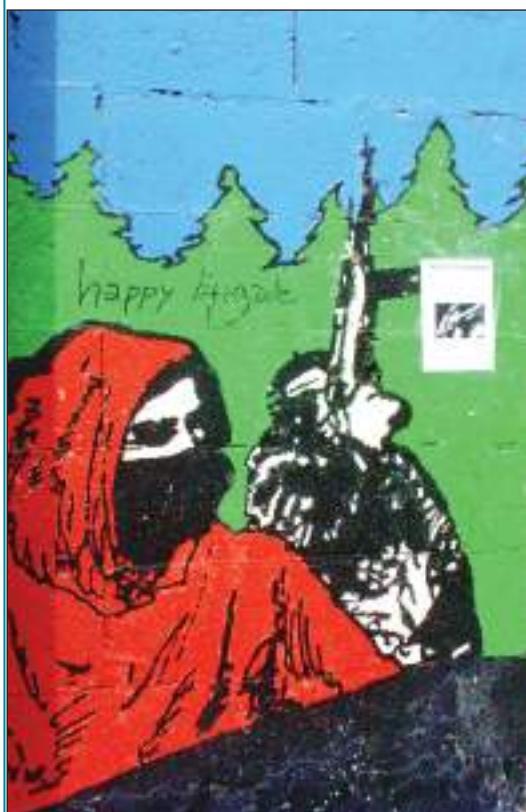
APLICAȚIE individuală

Eseu. Realizează în scris, în 10-15 rânduri, o „cronică” pentru oamenii din viitor, care nu cunosc realitatea începutului de secol XXI, în care să descrie fenomenul terorismului. Include informații despre:

- ce a reprezentat terorismul în epocă;
- de unde vine termenul;
- de ce a apărut terorismul și unde;
- cum s-a manifestat în societate;
- ce tipuri de terorism au existat;
- de ce crezi că a dispărut/nu a dispărut.

▼ Sursa 3 Pictură murală (graffiti) de susținere a grupării basce ETA, Durango, Spania

▲ Sursa 4 Osama bin Laden, liderul grupării teroriste Al-Qaeda, fotografie din 2001

Miliardar saudit, lider și finanțator al grupării teroriste secrete **Al-Qaeda**, a realizat o filmare prin care **recunoștea responsabilitatea** pentru atentatele de la 11 septembrie 2001, ca o pretinsă răzbunare pentru „ofensele SUA”.

- De ce crezi că Osama bin Laden își dorea ca lumea să știe cine și de ce a organizat atentatele? Exprimă-ți opinia în scris, în 5-8 rânduri.

Migrații în lumea contemporană

STUDIU
DE
CAZ

Ce fel de migrații ati mai studiat la istorie? Când au avut loc acestea? Care au fost urmările lor?

De ce migrează oamenii în secolul al XXI-lea?

Oamenii își părăsesc localitatea natală și chiar țara natală din diferite motive, fiind mânați de dorința de a-și îmbunătăți condiția economică, socială sau chiar siguranța personală, dar și pentru a explora alte culturi. Spre deosebire de Antichitate și Evul Mediu, în perioada contemporană oamenii nu mai migrează în grupuri foarte mari, ci **individual sau împreună cu familia**. După 1948, a existat un val foarte mare de migrație de la sat la oraș, pentru a răspunde **cererii crescute de forță de muncă** în sectorul industrial și cel al serviciilor. Ca urmare, în 2007, populația urbană mondială a depășit populația rurală.

În lumea contemporană globalizată, interconectată prin comerț, prin mijloace moderne de comunicare și transporturi eficiente, migrația devine o oportunitate, o **opțiune a indivizilor**, nemaifiind doar o soluție în cazuri extraordinare.

Pentru mii de oameni aflați în zone de conflict, în state totalitare sau în regiuni afectate de calamități naturale, migrarea este involuntară, dar **necesară pentru salvarea vieții lor** și a familiilor lor. Acești refugiați nu și-au pregătit plecarea, și-au pierdut bunurile sau au trebuit să și le abandoneze și pot fi răniți, bolnavi sau flămânci. Valuri mari de refugiați creează o presiune asupra statelor prin care trec și, în special, asupra statelor în care se stabilesc.

Majoritatea statelor de pe glob au semnat o serie de tratate și convenții internaționale prin care își iau **angajamentul să protejeze refugiații**. Sunt importante protejarea și respectarea drepturilor fundamentale ale omului, întrucât refugiații sunt **persoane nevinovate**, cărora le-au fost încălcate aceste drepturi sau a căror viață este în pericol.

◀ Sursa 1 Pașaport al statului Singapore cu mai multe vize de călătorie

- De ce crezi că este important ca un stat să controleze călătoriile cetățenilor săi prin vize și pașapoarte? Exprimă-ți părerea în scris, în 7-10 rânduri, menționând cel puțin un avantaj și un dezavantaj al procedeului.

Pașaportul este, pentru majoritatea statelor, **simbolul cetățeniei** și al apartenenței la un stat. În funcție de reputația și capacitatea de negociere a unui stat, pașaportul emis de acesta poate permite cetățenilor săi călătoria fără restricții în multe alte țări de pe glob. Un pașaport „puternic” înseamnă că posesorul lui poate călători fără controale suplimentare, fără dovezi ale intențiilor de călătorie și fără vize (acordul țării de destinație, care se obține printr-o procedură adesea greoaie, îndelungată, burocratică și costisitoare).

▼ Sursa 2 Tabără de refugiați din Siria

▼ Sursa 3 Avantaje și dezavantaje ale imigrării

Multe locuri de muncă se ocupă imediat

Familii se pot întreține

Multiculturalism

AVANTAJE

DEZAVANTAJE

Concurență mai mare la angajare și creșterea șomajului

Familii despărțite

Șoc cultural

Consecințe ale migrației

Efectele negative ale migrațiilor implică lipsa forței de muncă specializate în țările care pierd populație, precum și o competiție crescută pentru locuri de muncă sau locuințe în statele de destinație. Ambele tipuri de state **sunt nevoite să se adapteze** la aceste tendințe contemporane (**sursa 3**).

De multe ori, imigranții **se stabilesc permanent** în țara de destinație, întemeindu-și familiu și devenind cetăteni ai țării respective. O parte importantă a statelor din „Lumea Nouă” sunt constituite, în principal, din imigranți și urmașii acestora din ultimele 2-3 secole (SUA, Canada, Australia, Noua Zeelandă, Argentina etc.). După al Doilea Război Mondial, statele din Europa Occidentală au cunoscut valuri importante de imigranți economici veniți din state în curs de dezvoltare, în special foste colonii europene din Africa și Asia. Reconstrucția economică și prosperitatea europeană se datorează și acestor valuri de imigranți care, de-a lungul primelor 2-3 generații, **au devenit europeni**. Pentru Uniunea Europeană, diversitatea este una dintre valorile comunității, un important motiv, alături de urmărirea prosperității, pentru care imigranții aleg să se stabilească în Europa.

În Asia, poziția geografică privilegiată a unor regiuni și istoria sau resursele naturale le-au transformat în zone preferate de migranți. Astfel, micul stat Singapore (**sursa 4**) prezintă un **amestec cultural**, cu influențe dinspre India, China, Asia de Sud-Est, Orientul Mijlociu și Europa Occidentală. Acest flux constant de oameni noi și amestecul de culturi diferite i-au asigurat prosperitatea, Singapore devenind unul dintre cei patru „tigri asiatici” (puteri economice).

▼ **Sursa 4 Aeroportul din Singapore, unul dintre cele mai aglomerate din lume, fotografie din 2017**

▼ Sursa 5 Echipa națională de fotbal a Franței la Campionatul Mondial din Rusia, 2018

- Stabilește câți dintre jucători ar putea fi descendenții unor migranți. Formulează o concluzie.

APLICAȚIE interactivă

Dezbateră. Cine este cu adevărat „cetățean” al unei țări: cel care s-a născut cetățean al țării respective sau cel care și-a dorit și a depus eforturi (mutat, învățat limba, examen de cetățenie) să devină membru al acelui statului? Împărtăști-vă în două grupe și susțineți ambele puncte de vedere.

APLICAȚIE individuală

Interviu. Imaginează-ți că în localitatea ta s-a stabilit un imigrant. Există stereotipii și prejudecăți legate de el? Scrie cinci caracteristici pe care le-ai atribui persoanei respective.

Realizează un interviu imaginar cu acest imigrant. Stabilește 5-7 întrebări pe care le-ai pune, referitoare la dificultățile de adaptare și la motivele plecării din țara natală.

Să ne amintim!

I. Cele mai importante repere cronologice ale perioadei postbelice:

1946 Conferința de Pace de la Paris	1948 Lansarea Planului Marshall	1949 Formarea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (CAER)	1955 Înființarea Tratatului de la Varșovia
1957 Crearea Comunității Economice Europene (CEE)	1989 Căderea Zidului Berlinului	1991 Dezmembrarea URSS	1993 CEE se transformă în Uniunea Europeană

Plasează evenimentele pe axa cronologică de mai jos:

II. Așază în tabel (copiat pe caiet) numele statelor din lista de mai jos, în funcție de blocul politico-militar în care s-au aflat, în perioada Războiului Rece.

Listă de state: Belgia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, Franța, Grecia, Italia, Iugoslavia, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Republica Democrată Germania, Republica Federală Germania, România, Spania, Statele Unite ale Americii, Turcia, Ungaria, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

NATO	Tratatul de la Varșovia

III. Pe parcursul lecțiilor, ai învățat cuvinte noi. Alcătuiește fraze care exprimă un adevar istoric, folosind cuvintele:

- a. austерitate
- b. decolonizare
- c. тероризм
- d. миграция
- e. технология

IV. Selectează dintre noțiunile de mai jos pe cele care caracterizează un stat comunist:

- a. colectivizare
- b. alegeri libere
- c. национализация
- d. unipartidism
- e. drept la proprietate privată
- f. libertate religioasă
- g. separația puterilor în stat
- h. lagăre de muncă

V. Completează spațiile libere din textul de mai jos, folosind cuvintele din lista de expresii și cuvinte. Atenție la cuvintele-capcană!

Încheierea celui de-al Doilea Război Mondial a fost urmată de reconstrucția economică a statelor implicate. În _____ Europei, refacerea economică a fost sprijinită prin „Planul Marshall”, un ajutor financiar din partea _____. Primii ani de după război s-au caracterizat prin _____ și şomaj ridicat, probleme depășite treptat. În 1948, _____ a adoptat *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, documentul care stă la baza legislației din majoritatea statelor lumii. În statele din estul Europei, intrate în sfera de influență a _____, s-au instaurat regimuri _____, caracterizate prin economia de stat, planificată și centralizată, dictatura partidului unic, trimitera _____ în lagăre de muncă sau în închisori.

Statele din Estul Europei au format _____.

Acesta avea ca scop coordonarea economiilor statelor membre. La rândul lor, statele democratice capitaliste din vestul Europei au înființat _____, care se baza pe desființarea taxelor vamale la o serie de produse, libera circulație a persoanelor și forței de muncă între statele membre, coordonarea politicilor economice.

La puțin timp de la încheierea războiului au izbucnit neînțelegeri între statele îngingătoare. SUA și URSS își disputau _____ mondială. Era și un conflict între două sisteme social-politice opuse ca principii și organizare.

SUA avea ca aliați statele democratice din vestul Europei, în timp ce URSS se baza pe statele comuniste din sfera sa de influență. SUA și aliații ei au constituit o alianță politico-militară numită _____, în timp ce URSS și aliații ei au format _____.

Între cele două sisteme a existat o rivalitate politică, militară, economică, științifică, culturală care s-a numit _____.

Cel mai tensionat moment a fost în 1962, atunci când sovieticii au încercat să plaseze rachete în _____, un stat comunist situat în apropierea SUA. Războiul Rece s-a încheiat în 1991, atunci când a avut loc destărarea URSS.

Probleme importante ale lumii contemporane sunt globalizarea, revoluția informațională, migrațiile și terorismul. Prin globalizare înțelegem răspândirea pe tot Globul a _____, modului de viață, a afacerilor („multinaționale”), a obiceiurilor de consum ale oamenilor. Globalizarea a fost facilitată de revoluția informațională, produsă cu ajutorul unor noi tehnologii și mijloace de comunicare: computerele, _____, televiziunea, _____. Parte a globalizării este și fenomenul jocurilor video, o afacere în domeniul divertismentului care are ca public-țintă în special copiii. Printre urmările practicării în exces a jocurilor video se numără deformări ale coloanei vertebrale, degradarea vederii, apariția dependenței, înlocuirea sportului real și a mișcării în aer liber cu _____ practicării unor sporturi, dezvoltarea unui comportament violent. Practicarea îndelungată a jocurilor video generează schimbări ale creierului care sunt studiate de specialiști. Terorismul internațional este o problemă gravă a lumii în care trăim, fiind îndreptat împotriva unor _____ nevinovați. Cauzele terorismului sunt înțelegerea greșită a unor învățături _____, răzbunarea pentru diferite pierderi, revendicarea unor drepturi _____. Cel mai grav atentat terorist a avut loc la 11 septembrie 2001, atunci când patru _____ de pasageri au fost direcționate către clădiri reprezentative de pe teritoriul SUA, făcând peste 3 000 de victime. Consecințele terorismului sunt moartea și rănirea unor oameni, provocarea de distrugeri materiale, teama, creșterea _____. O soluție la terorism ar putea fi educația în spiritul respectării _____ omului.

Listă de expresii și cuvinte

austeritate	Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (CAER)	Internet mașini militari neîncredere opozanți Organizația Natiunilor Unite	politice Război Rece răufăcători religioase simulare Societatea Natiunilor	Statele Unite ale Americii supremație telefoni mobilă Tratatul Atlanticului de Nord (NATO)	Tratatul de la Varșovia URSS Vestul
avioane	Cuba				
civili	drepturi				
comuniste	Franța				
Comunitatea Europeană	informații				

Autoevaluare

I. Stabilește corespondența dintre datele din coloana A și evenimentele din coloana B.

A	B
1. 1948	a. Formarea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc
2. 1949	b. Lansarea Planului Marshall
3. 1955	c. Căderea regimurilor comuniste din Estul Europei
4. 1957	d. Crearea Tratatului de la Varșovia
5. 1989	e. Apare Comunitatea Economică Europeană

II. Alegeți răspunsul corect pentru enunțurile de mai jos, din variantele existente:

1. Creșterea demografică se referă la:

- a. Evoluția democrației;
- b. Creșterea investițiilor în infrastructură;
- c. Creșterea populației;
- d. Migrația forței de muncă.

2. Protestul „tinerei generații” s-a manifestat prin:

- a. Nesupunere civilă;
- b. Revoluții;
- c. Atentate teroriste;
- d. Războaie civile.

3. Unul dintre drepturile încălcate în regimurile comuniste a fost:

- a. Dreptul la muncă;
- b. Dreptul la liberă exprimare;
- c. Dreptul la odihnă;
- d. Dreptul la educație.

4. Uniunea Europeană a apărut prin transformarea:

- a. Tratatului Atlanticului de Nord;
- b. Consiliului de Ajutor Economic Reciproc;
- c. Tratatului de la Varșovia;
- d. Comunității Economice Europene.

5. Prin producerea jocurilor video, firmele doresc să realizeze:

- a. Educarea copiilor;
- b. Dezvoltarea inteligenței emoționale;
- c. Profituri financiare;
- d. Informarea copiilor cu privire la drepturile lor.

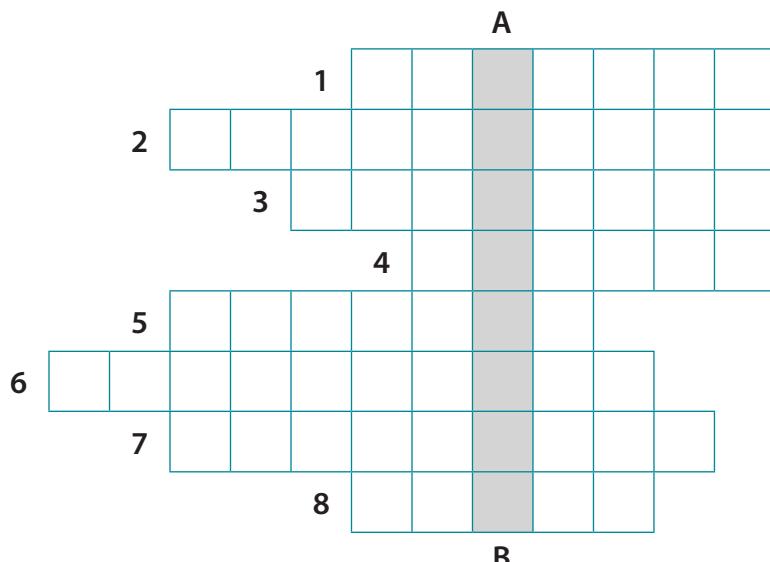

III. Completează enunțurile de mai jos, astfel încât să exprime un adevăr istoric.

1. Statele Europei de vest au fost sprijinate pentru refacerea economică de după război prin _____.
2. Lupta pentru suprematie mondială s-a dat, în perioada Războiului Rece, între SUA și _____.
3. Tratatul Atlanticului de Nord era o organizație politico-_____.
4. Răspândirea în întreaga lume a unor informații, obiceiuri de consum, afaceri, poartă numele de _____.
5. Una dintre cauzele migrațiilor în lumea contemporană este _____.

IV. Rezolvă rebusul (copiat pe caiet), pentru a obține pe coloana A-B denumirea unui fenomen social și cultural contemporan.

1. Stat communist în perioada Războiului Rece;
2. Oameni care fug în altă țară din cauza unui război sau a persecuțiilor;
3. Stat situat în sudul României;
4. Stat fondator al Comunității Economice Europene;
5. Eveniment organizat de teroriști;
6. Regim politic în care drepturile omului sunt respectate;
7. Mijloc de informare în masa;
8. Formă de protest a angajaților.

V. În lumea contemporană, tehnologia ocupă un loc tot mai important. Însă ea poate fi folosită nu doar în scopuri benefice omului. De tehnologie se folosesc și cei care provoacă războaie, atentate, cei care doresc să instituie dictatura, infractorii etc.

Exprimă-ți părerea, în 4-6 fraze, despre ce ar trebui făcut pentru a se evita folosirea tehnologiei în scopuri distructive sau care duc la încălcarea drepturilor omului.

VI. Alcătuiește un eseu de o pagină cu tema: *Jocurile video în viața copiilor*. Printre cuvintele și expresiile folosite trebuie să se regăsească și cele din lista de mai jos:

Listă cuvinte și expresii: *captivant, vedere, profit, dependență, mișcare, prieteni, sport, psiholog, școală, timp.*

Subliniază cuvintele în text, pentru a ține mai ușor evidența folosirii lor.

SUBIECT	I	II	III	IV	V	VI	Oficiu	Total
Punctaj maxim	$5 \times 3 =$ 15 puncte	$5 \times 3 =$ 15 puncte	$5 \times 3 =$ 15 puncte	$8 \times 2 =$ 16 puncte	9 puncte	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	10 puncte	100 de puncte
Punctajul tău	10 puncte	...

Să ne amintim ce am învățat în acest an!

I. Cele mai importante repere cronologice ale perioadei postbelice:

1914-1918	Primul Război Mondial	1919-1920	Conferința și Tratatele de Pace de la Paris	1929-1933	Criza Economică Mondială	1933	Instaurarea regimului nazist în Germania
1937	Formarea Axei Roma-Berlin-Tokyo	1939-1945	Al Doilea Război Mondial	1947	Începutul Războiului Rece	1989	Căderea regimurilor comuniste din Centrul și Estul Europei

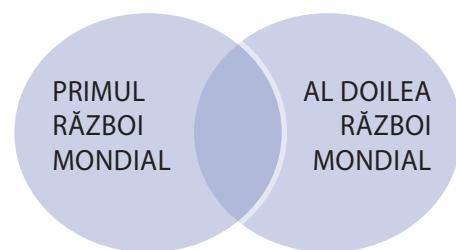
Plasează evenimentele pe axa cronologică de mai jos:

II. Termenii din lista de mai jos reprezintă fie asemănări, fie deosebiri între Primul Război Mondial și al Doilea Război Mondial.

Completază, pe caiet, o diagramă după modelul din imagine, în care plasezi termenii/expresiile din următoarea listă:

- războiul în tranșee
războiul-fulger
lupta pentru teritorii și resurse
milioane de victime pe front și pe „frontul de acasă”
război de poziții
război de mișcare
SUA decide soarta războiului

III. Selectează din textul de mai jos acele cuvinte și expresii care exprimă cauze ale Primului Război Mondial.

„În timp ce viața cotidiană a perioadei *La Belle Époque* era marcată de prosperitate, optimism și veselie, la nivel politic se acumulau tensiuni, se pregăteau armate, se negociau alianțe. Franța era dornică de revanșă după înfrângerea în războiul din 1870 – 1871 în fața Prusiei și pierderea bogatelor provincii Alsacia și Lorena. Unificată în jurul Prusiei (1871), Germania avea o ascensiune economică rapidă, ajungând până în 1913 prima putere industrială a Europei. Însă își simțea granițele prea strâmte și privea cu interes la numeroasele colonii ale Angliei și Franței, de unde erau aduse materii prime ieftine și care serveau în același timp ca piețe de desfacere. Germania dorea să-și creeze un imperiu colonial pe măsura dezvoltării sale economice. Spre deosebire de războaiele medievale și moderne, Primul Război Mondial a avut mize mult mai mari: dominația asupra întregii lumi, obținerea de resurse economice la scară globală, satisfacerea unor aspirații naționale.”

IV. Așază enunțurile de mai jos, care reprezintă fie cauze, fie consecințe ale celui de-al Doilea Război Mondial, la locul potrivit, într-un organizer grafic asemănător cu cel de mai jos, desenat pe caiet:

- nemulțumirile legate de prevederile Tratatului de la Versailles
- criza economică mondială;
- doctrina superiorității rasiale;
- extinderea comunismului;
- Holocaustul;
- împărțirea Germaniei în două state

V. Completează spațiile libere din textul de mai jos, folosind cuvintele din lista de expresii și cuvinte.
Atenție la cuvintele-capcană!

Primul Război Mondial a izbucnit din cauza rivalității pentru _____ și pentru dominație mondială între marile puteri ale lumii. La izbucnirea războiului au contribuit și mișările _____ din Balcani, zonă numită „butoiul cu pulbere” al Europei.

Primul Război Mondial s-a purtat între statele membre ale celor două alianțe politico-militare: Puterile Centrale (Germania, _____, Bulgaria, Imperiul Otoman) și Antanta (_____, Marea Britanie, _____ etc.). A fost un război cu multe victime din cauza luptelor în _____ și a armelor folosite.

România, care și-a declarat neutralitatea la începutul războiului, a intrat în cele din urmă de partea Antantei, deoarece dorea eliberarea românilor din _____, Banat și Bucovina, aflați sub stăpânire austro-ungară. Războiul s-a încheiat cu victoria _____.

La baza negocierilor au stat principiile cuprinse în *Cele 14 puncte* promovate de președintele american W. Wilson, între care și acela al _____ naționalităților.

Perioada interbelică a fost o epocă a contradicțiilor. Progresul tehnologic și creșterea nivelului de trai au fost întrerupte de Marea Criză Economică Mondială, cauzată de speculațiile _____ și de creșterea producției într-un ritm mai alert decât al puterii de cumpărare a populației. Tot în perioada interbelică apar primele regimuri totalitare: _____ în Italia, nazismul în _____ și _____ în URSS.

Între statele totalitare și cele democratice apar tensiuni care vor duce la izbucnirea unui nou război.

Al Doilea Război Mondial a fost declanșat de Germania, care considera că are dreptul la „spațiu vital”, pe care-l poate obține prin forță de la popoare considerate _____. Germania a atacat _____ la 1 septembrie 1939, apoi a ocupat Franța și alte state europene. În 1942, Germania și aliații ei controlau aproape tot continentul. Însă balanța războiului a început să se încline în devafoarea Puterilor Axei, odată cu intrarea _____ în război. Din 1943, Germania a început să piardă teritoriile câștigate. Aliații au deschis noi fronturi, în sudul _____ și în _____. Germania capituzează la 8 mai 1945, iar aliatul ei asiatic, Japonia, la 2 septembrie 1945.

Încheierea celui de-al Doilea Război Mondial a fost urmată de reconstrucția economică a statelor implicate. Refacerea economică a statelor din vestul Europei a fost sprijinită prin „Planul Marshall”, un ajutor _____ din partea SUA. Statele din Centrul și Estul Europei au intrat în sfera de _____ a URSS, care a instalat regimuri comuniste, caracterizate prin economia de stat, planificată și _____, dictatura partidului unic, încălcarea drepturilor omului.

Perioada postbelică a fost marcată de „Războiul Rece” un conflict politic și o competiție economică și tehnico-științifică între două blocuri militare: unul, al statelor democratice și capitaliste, condus de SUA, celălalt, al statelor comuniste, condus de URSS. Printre provocările lumii contemporane se numără _____, revoluția informațională, migrațiile și terorismul. Terorismul internațional este o problemă gravă a lumii în care trăim. O soluție la terorism și la alte probleme ar putea fi _____ în spiritul respectării drepturilor omului.

Listă de expresii și cuvinte

Antanta	centralizată	Franța	influență	Puterile Centrale	terorism
Austria	comunism	Germania	Italia	Rusia	Transilvania
Austro-Ungaria	educație	globalizare	naționaliste	SUA	tranșee
autodeterminare	fascism	imobiliare	Normandia	teritorii	
bursiere	financiar	inferioare	Polonia		

Autoevaluare finală

I. Stabilește corespondența dintre datele din coloana A și evenimentele din coloana B.

A	B
1. 1914	a. Începutul crizei economice mondiale
2. 1917	b. Instaurarea comunismului în URSS
3. 1929	c. Începutul Primului Război Mondial
4. 1945	d. Căderea regimurilor comuniste din Estul Europei
5. 1949	e. Formarea Tratatului Atlanticului de Nord
6. 1955	f. Transformarea Comunității Economice Europene în Uniunea Europeană
7. 1989	g. Înființarea Tratatului de la Varșovia
8. 1993	h. Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial

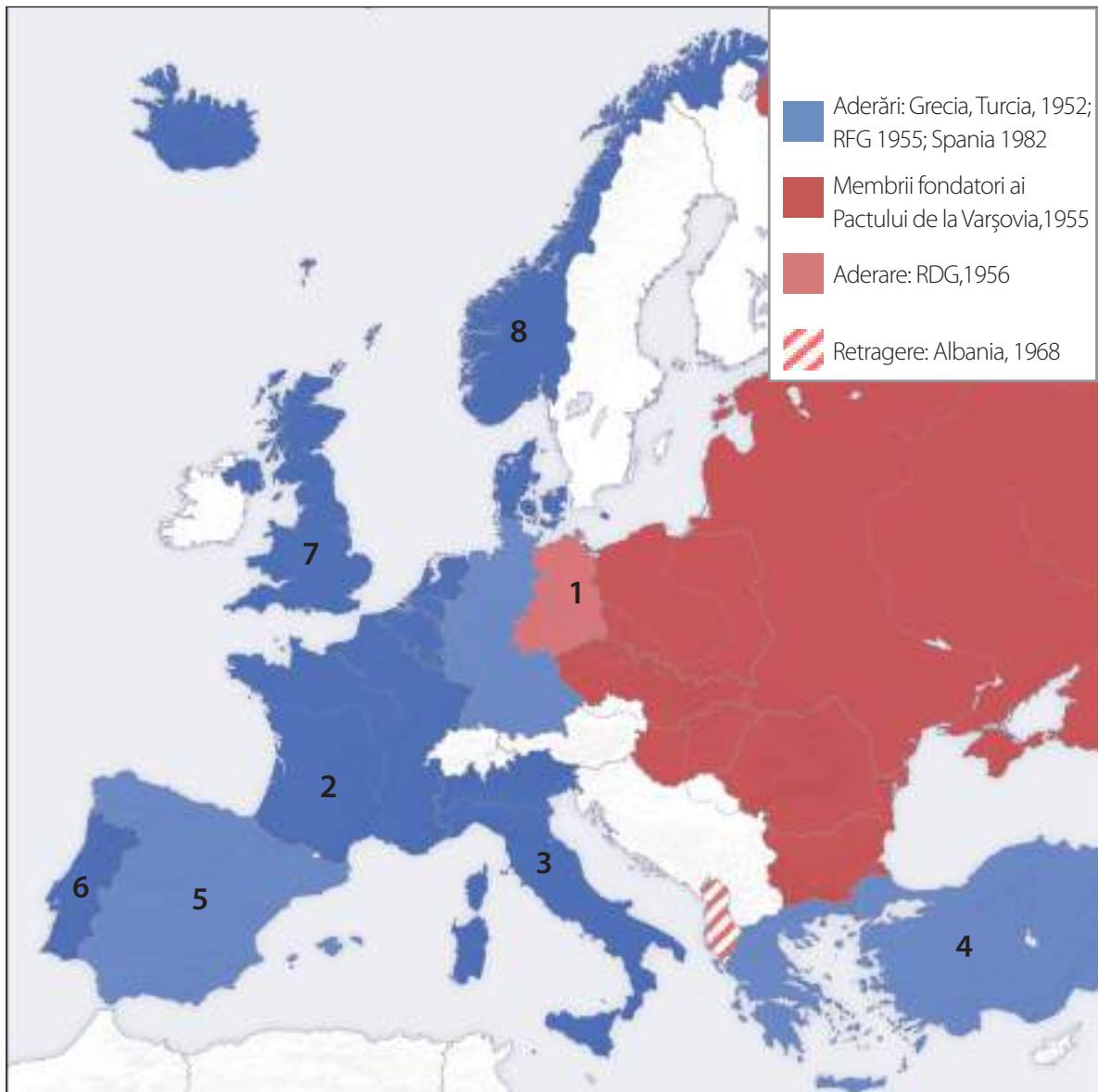
II. Stabilește dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate sau false, notând în dreptul lor, pe caiet, A (Adevărat) sau F (Fals).

1. Primul Război Mondial a început prin atacarea Poloniei de către Germania.
2. După Primul Război Mondial, în multe țări ale lumii femeile au primit dreptul de a vota.
3. Primul film vorbit din istorie a fost *Crucișătorul Potemkin*.
4. Internetul a apărut în perioada interbelică.
5. Al Doilea Război Mondial a fost o consecință a terorismului.
6. Războiul Rece a fost o confruntare între SUA și URSS.
7. Benito Mussolini a condus Italia în perioada interbelică.
8. Una dintre armele apărute în timpul Primului Război Mondial a fost bomba atomică.

III. Completează enunțurile de mai jos (copiate pe caiet), astfel încât să exprime un adevăr istoric.

1. În timpul Primului Război Mondial, pe „frontul de acasă”, o parte a muncii pe care o făceau bărbații a fost preluată de _____.
2. Una dintre problemele cu care se confruntau soldații în tranșee era _____.
3. Regimul politic în Franța, în perioada interbelică, era unul _____.
4. Primul stat comunist din lume a fost _____.
5. Japonia a ocupat, în perioada interbelică, un teritoriu al _____.
6. Marea Britanie a rezistat atacurilor germane, în al Doilea Război Mondial, și datorită folosirii _____.
7. Națiunile Unite sau Alianții, în al Doilea Război Mondial, erau SUA, URSS și _____.
8. Uniunea Europeană s-a format prin transformarea _____.

IV. Completează (pe caiet) denumirea statelor marcate pe hartă cu cifrele 1-8.

V. Exprimă-ți părerea!

Cele două război mondiale au fost cele mai distrugătoare evenimente din istorie. Deși se credea că după Primul Război Mondial oamenii nu-și vor mai dori un alt război, totuși, peste două decenii, a izbucnit un nou război, mai îndelungat și cu mai multe victime decât primul. Crezi că un nou război mondial ar fi posibil? Poate fi el evitat? Cum s-ar putea face acest lucru? Exprimă-ți părerea într-un text de 100-150 de cuvinte.

VI. Alcătuiește un text de circa 200 de cuvinte cu tema: *România în secolul al XX-lea*. Printre cuvintele și expresiile folosite trebuie să se regăsească și cele din lista de mai jos:

Listă cuvinte și expresii: Antanta, Mărășești, Transilvania, Marea Unire, Al Doilea Război Mondial, URSS, 23 august, regele Mihai, comunism, Uniunea Europeană, autoritate, dezvoltare.

Subliniază cuvintele în text, pentru a ține mai ușor evidența folosirii lor. Exprimă-ți părerea!

AUTOEVALUARE

SUBIECT	I	II	III	IV	V	VI	Oficiu	Total
Punctaj maxim	$8 \times 2 =$ 16 puncte	$8 \times 2 =$ 16 puncte	$8 \times 2 =$ 16 puncte	10 puncte	$10 \times 2 =$ 20 de puncte	12 puncte	10 puncte	100 de puncte
Punctajul tău	10 puncte	...

Rezolvările exercițiilor

Evaluare inițială	Autoevaluare Unitatea 1	Autoevaluare Unitatea 2	Autoevaluare Unitatea 3	Autoevaluare Unitatea 4	Autoevaluare finală
I.	I.	I.	I.	I.	I.
1 - b	1 - c	1 - c	1 - c	1 - b	1 - c
2 - a	2 - e	2 - a	2 - b	2 - a	2 - b
3 - d	3 - b	3 - b	3 - a	3 - d	3 - a
4 - c	4 - f	4 - e	4 - e	4 - e	4 - h
5 - f	5 - d	5 - d	5 - d	5 - c	5 - e
6 - e	6 - a				6 - g
7 - g		II.	II.	II.	7 - d
8 - j	II.	1 - c	1. vital	1 - c	8 - f
9 - h	1. F	2 - c	2. Italia	2 - a	
10 - i	2. A	3 - d	3. URSS	3 - b	II.
	3. A	4 - b	4. Holocaust	4 - d	1. A
III.	4. A	5 - c	5. tancuri	5 - c	2. A
1. F	5. F		6. Basarabia		3. F
2. F	6. F		7. SUA	III.	4. F
3. A				1. Planul Marshall	5. F
4. A				2. URSS	6. A
5. F				3. militară	7. A
6. F				4. globalizare	8. F
7. F				5. sărăcia	III.
8. A				IV.	1. femei
9. A				1. România	2. lipsa igienei
10 F				2. refugiați	3. democratic
				3. Bulgaria	4. Uniunea Sovietica
				4. Franța	5. China
				5. atentat	6. radar
				6. democrație	7. Marea Britanie
				7. televizor	8. Comunitatea Economică Europeană
				8. grevă	

Programa școlară poate fi accesată la adresa: <http://programe.ise.ro>

ISBN: 978-606-528-451-7

A standard linear barcode representing the ISBN number 978-606-528-451-7.

6 420620 007434

www.cdpress.ro